

**MARLEN HAUSHOFER'İN ÇOCUK
ÖYKÜLERİNDEKİ FİGÜRLER VE DİDAKTİK
İŞLEVLERİ**

Zeynep Döndü ÇELİK

**Yüksek Lisans Tezi
Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Prof. Dr. Turgut GÖĞEBAKAN
2017**

Her Hakkı Saklıdır

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Zeynep Döndü ÇELİK

MARLEN HAUSHOFER'İN ÇOCUK ÖYKÜLERİNDEKİ
FİGÜRLER VE DİDAKTİK İŞLEVLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Turgut GÖĞEBAKAN

ERZURUM - 2017

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

13/07/2017

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum “**Marlen Haushofer’in Çocuk Öykülerindeki Figürler ve Didaktik İşlevleri**” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

13.07.2017

Zeynep Döndü ÇELİK

F-83/00/22.12.2016

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Turgut... GÖĞEBAKAN.. danışmanlığında, Zeynep... DİDİ... GELİK.. tarafından hazırlanan
bu çalışma 13 / 07 / 2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Alkan... DİL... ED...
Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Turgut... GÖĞEBAKAN

İmza:

Jüri Üyesi : Günel... UYANIK

İmza:

Jüri Üyesi : Mehmet... AYDIN

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 13 / 07 / 2017

Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK
Enstitü Müdürü

F-85/01/21.10.2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ.....	IV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FİGÜRLER

1.1. “BRAV SEİN IST SCHWER” VE “SCHLIMM SEIN IST AUCH KEİN VERGNÜGEN”	7
1.1.1. Fredi.....	7
1.1.2. Buz.....	19
1.1.3. Micky.....	24
1.1.4. Lise	25
1.1.5. Büyükbaba.....	29
1.1.6. Büyükanne.....	32
1.1.7. Kathi	34
1.1.8. Stefan.....	37
1.1.9. Franzi.....	40
1.2. “WOHIN MIT DEM DACKEL?”	41
1.2.1. Hansi.....	41
1.2.2. Pips	50
1.2.3. Willi.....	52
1.2.4. Hilda Hala.....	56
1.3. MUSSEN TIERE DRAUSSEN BLEIBEN?	58
1.3.1. Schorschi	58
1.3.2. Fluffi.....	67
1.3.3. Clemens	77
1.3.4. Pepi.....	82
1.3.5. Frau Mertl (Der Turm)	84
1.3.6. Prof. Emmerich Washl	88

SONUÇ.....	91
KAYNAKÇA	95
EKLER.....	99
EK 1. BİRİNCİL KAYNAKLARDAN YAPILAN ALINTILARIN ASLI	99
ÖZGEÇMİŞ.....	127

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MARLEN HAUSHOFER’İN ÇOCUK ÖYKÜLERİNDEKİ FİGÜRLER VE
DİDAKTİK İŞLEVLERİ**

Zeynep Döndü ÇELİK

Danışman: Prof. Dr. Turgut GÖĞEBAKAN

2017, 127 Sayfa

Jüri: Prof. Dr. Turgut GÖĞEBAKAN

Prof. Dr. Gürsel UYANIK

Prof. Dr. Mehmet AYGÜN

Bu çalışmada Alman/Avusturya yazınında büyük öneme sahip Marlen Haushofer’in “Brav Sein ist Schwer”, “Schlimm Sein Ist Auch Kein Vergnügen”, “Wohin Mit Dem Dackel?”, “Müssen Tiere Draußen Bleiben” adlı çocuk öyküleri incelenmiştir.

Çalışmamızın giriş bölümünde yazarın Alman/Avusturya yazınındaki yeri, çocuk öyküleri geleneği, bu alanda yapılan çalışmalar ve izlediğimiz yönetime yer verilmiştir. Birinci bölümde ise dört öyküdeki ana figürler ve yan figürler irdelenmiştir. Figürlerin eserde öne çıkan özellikleri ve didaktik işlevleri birlikte ele alınmıştır. Haushofer’in figürleri yazarın kendi yaşamından, çevresinden önemli izler içerir. Bu nedenle oldukça gerçeğe yakın ve inandırıcıdır. Hemen bütün figürler çocuklar için olduğu kadar büyüklere de genel ve evrensel değerlere dair önemli mesajlar içerir. Bu nedenle kurgusal ve didaktik boyut birlikte önemli bir işlev üstlenir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Yazını, Çocuk Öyküleri, Didaktik.

ABSTRACT

MASTER THESIS

**THE FIGURES IN NOVELS OF MARLEN HAUSHOFER AND THEIR
DIDACTIC FUNCTIONS**

Zeynep Döndü ÇELİK

Advisor: Prof. Dr. Turgut GÖĞEBAKAN

2017, pages: 127

Jury: Prof. Dr. Turgut GÖĞEBAKAN

Prof. Dr. Gürsel UYANIK

Prof. Dr. Mehmet AYGÜN

In this study, the novels by the name of “Brav Sein ist Schwer”, “Schlimm Sein Ist Auch Kein Vergnügen”, “Wohin Mit Dem Dackel?”, “Müssen Tiere Draußen Bleiben” of Marlen Haushofer, who has a great importance in the German/Austrian literatur is discussed.

In the introduction part of our study are given wide coverage to the author's place in the German / Austrian literature, the tradition of children's novels and the methode, we have followed. In the first part, main figures and side figures in four novels are examined. The prominent features of the figures and their didactic functions are discussed together. The figures of Haushofer contain important traces from the writer's own life and her environment. For this reason they are very close to reality and convincing. Almost all figures are contained important messages about general and universal values as big as for children and for adults. For this reason, fictional and didactic dimension play an important role together.

Key Words: Children's Literature, Children's Stories, Didactic.

ÖNSÖZ

Marlen Haushofer, Avusturya ve Alman yazının yakın geçmişteki önemli temsilcilerindendir. Romanlar, çocuk öyküleri, kısa öyküler kaleme alan yazarın yapıtları, Germanistik alanında büyük ilgi görmesine rağmen, ülkemizde Haushofer üzerine yapılan akademik çalışmalar sınırlı sayıdadır. Ülkemizde henüz tam anlamıyla keşfedilmeyen Haushofer'in, çocuk öykülerini mercek altına alarak, hem yazarın çocuk öyküleri üzerine yapılan akademik çalışmalardaki boşluğu doldurmayı, hem de ülkemizde yapılan Haushofer çalışmalarına katkı sağlamayı umuyoruz.

Bu çalışmanın şekil alma sürecinde bana her zaman yol gösteren danışmanım Sayın Prof. Dr. Turgut GÖĞEBAKAN'a, bölüme başladığım ilk günden beriengin bilgi ve deneyimlerinden yararlanmama imkan sunan, beni her zaman destekleyen Alman Dili ve Edebiyatı Bölümündeki bütün hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Yaşamım boyunca her zaman yanımda olan, bu çalışma sürecinde sıkıntılarımı paylaşan sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum-2017

Zeynep Döndü ÇELİK

GİRİŞ

Marlen Haushofer, yapıtlarıyla dünya çapında büyük ilgi gören, Avusturya'lı bir yazardır. Marlen Haushofer elli yıllık yaşantısında roman, çocuk öyküleri, radyo ve televizyon oyunları kaleme alır. Yaşamı boyunca yazdığı farklı yapıtlarıyla ismini duyursa ve farklı ödüller alsada, ona asıl ününü kazandıran, en ünlü yapıtı “Die Wand” adlı romanıdır.

Marlen Haushofer'in yazarlığı ve edebi kişiliği incelenirken yaşamı gözardı edilemez. Bu “*Asla kendi tecrübelerim dışında bir şey yazmıyorum.*”¹ diyen bir yazar için doğal karşılanmalıdır. Yapıtları yaşamına ayna tutar. Yaşamını en belirgin aktardığı yapıtı ise edebiyat otoriteleri tarafından yazarın otobiyografik romanı olarak kabul edilen “Himmel der Nirgendwo Endet”dir.² Bu romanda yazar kendi hayat hikayesini Meta adlı bir kız çocuğunun dünyasından aktarır.

1920’de Avusturya’nın, Frauenstein kentinde, ormancı bir ailenin kızı olarak dünyaya gelen yazar, çocukluğunu kırsalda geçirir. Yazar oldukça katı ve gelenekçi bir yapıda olan annesi ile hiçbir zaman yakın bir ilişki kuramaz. Babası ise oldukça anlayışlı, sakin bir adamdır ve Marlen Haushofer ile sevecenlikle ilgilenir. Yazar anne sevgisine ve ilgisine ihtiyaç duyduğu bir dönemde annesinden uzaklaşmasıyla ve babasına olan fazla düşkünlüğüyle bazı çocukluk sanrıları yaşar. Çocuk yaşlarda ailede ve çevresinde kadınların ve erkeklerin rolünü gözlemleyerek, toplumun kadına biçtiği role karşı çıkar. Geleneklere sessiz bir isyan sürdüren Haushofer, annesinin onu tüm ev işlerinde becerikli sıradan bir genç kız yapma çabalarını sonuçsuz bırakır. En büyük zevki okumaktır. Frauendorfer ailesinin evindeki kütüphane, yazarın bu zevkini geliştirebilmesi için büyük bir fırsattır.

1930’da henüz on yaşındayken ailesinin evinden okul için ayrılarak Linz’deki Katolik bir öğrenci yurduna yerleşmek zorunda kalan yazar, bu katı Katolik kurallarıyla yönetilen yurttan oldukça zor zamanlar geçirir. Yazar bir röportajında burada geçirdiği yıllar için, on dört yaşına kadar korkunç mutsuz bir insan olduğunu, manastırda yaşamın

¹ Daniela Strigl, “*Wahrscheinlich Bin Ich Verrückt...*” Marlen Haushofer- die Biographie, Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin 2007, 11

² Elke Brüns, *Aussenstehend, Ungelenk, Kopfüber Weiblich: Psychosexuelle Autorpositionen bei Marlen Haushofer, Marieluise Fleißer und Ingeborg Bachmann*, Verlag J. B. Metzler, Stuttgart-Wiemar 1998, 28

onu zor bir depresyona sürüklediğini dile getirir.³ 1934-1935'te akciğerlerinde yaşadığı sağlık sorunları nedeniyle eğitimine ara vererek bir yılını verem sanatoryumunda geçirmek zorunda kalır. Bitirme sınavını verdikten sonra, bir süre işçi olarak çalışır. 1940'da Viyana'da germanistik ve sanat tarihi eğitimine başlayan yazar, 1941'de dünyaya getirdiği ilk çocuğu Christian'a hamileliği yüzünden eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalır. Bebeğinin babasıyla bir evlilik kurması ve sürdürmesi çeşitli nedenlerden dolayı mümkün değildir. Bu yüzden ilk beş yıl oğlu Christian'a bir arkadaşı velayet eder. Oğlunun doğumundan hemen sonra ise Marlen Haushofer dış doktoru Manfred Haushofer ile evlenir. 1943'te de ortak çocukları Manfred dünyaya gelir. 1947'den itibaren eşi ve iki çocuğu ile birlikte uzun yıllar yaşayacağı Steyr'a taşınır. Yazar için sürekli bağlantıda olduğu Viyana şehri, küçük şehrin boğucu burjuvazisinden bir kaçış noktası olmuştur.⁴ Yaşamının son yıllarında kemik kanserine yakalanan yazar, 1970'de geçirdiği bir operasyon sonrasında Viyana'da özel bir klinikte hayatını kaybeder.

Marlen Haushofer yazarlığa kısa öykü denemeleriyle başlar. Yapıtlarının yayınlanması ve tanınması aşamasında en büyük destekçisi; arkadaşı, akıl hocası, eleştirmeni, yapıtlarını ilk okuyan, yazar ve eleştirmen Hans Weigel'dir. Haushofer'in ilk yapıtı "Das fünfte Jahr" yine Hans Weigel'in sayesinde, "Genç Avusturyalı Yazarlar" serisinde yayınlanır ve büyük başarı kazanır. Hans Weigel, Haushofer'in edebi yönünden övgüyle bahseder. Yazdığı öykülerle kendini piyasaya başarıyla sürdüğünü ifade eder.⁵

Haushofer oldukça sıradan görünen bir yaşama sahip olan sıradışı bir yazardır. Yazarın biyografisini kaleme alan Daniela Strigl, ona Marlen Haushofer'in biyografisini yazmak isteyip istemediği ilk sorulduğunda, böyle heyecan verici kitaplar yazan bir ev hanımının sansasyondan uzak yaşamını araştırmayı ilk etapta heyecanlı bulduğunu aktarır.⁶ Yazarın yaşamı çelişkilerle örülüdür. Yaşam öyküsü incelendiğinde kadının toplumdaki yeri ve değerine daha çocuk yaşta razı gelmeyen, alışlagelmişin dışına çıkan bir yazarın, böylesine sıradan bir ev hanımı yaşantısı sürmesi bir çelişki oluşturur. Christine Schmidjell onun bu çelişkili yapısını şöyle tanımlar; "*O naçiz ve özgüvenli,*

³ Strigl, 63

⁴ Marlene Krisper, "*Das ordentliche Leben der Marlen Haushofer*", Ennsthaler Verlag Steyr, 2. Auflage, Steyr 2009, 78

⁵ Anne Duden, "*Oder war da manchmal noch etwas anderes?*": *Texte zu Marlen Haushofer*, Verlag Neue Kritik, Frankfurt 1986, 167-171

⁶ Strigl, 9

uyumlu ve söz dinlemez, yumuşak ve öfkeli, depresif ve mizahi, ateşli ve cazibesiz, hırslı ve utangaçtı.”⁷

Yazar Avusturya ve almanca konuşulan diğer edebi çevrelerde tamamen unutulmamış olmasına rağmen, seksenli yılların başlarına kadar gizemini korumuştur.⁸ “1953’te ‘Das fünfte Jahr’ (Beşinci Yıl)’, adlı öyküsü için Avusturya Edebiyat Destekleme Ödülü, 1956’da ‘Vergißeinnichtquelle’ (Unutmabeni Kaynağı), adlı öykü kitabı için Theodor-Körner-Vakfı Ödülü, 1963’te ‘Die Wand’ (Duvar) adlı romanı için Arthur-Schnitzler-Ödülü, 1968’de ‘Schreckliche Treue’ (Korkunç Sadakat), adlı öykü kitabı için Avusturya Edebiyat Ödülü”⁹ alan yazar, üç kez de Viyana Çocuk Kitapları Ödülünü kazanmıştır.¹⁰ Fakat bugünkü ününü yakalayamamıştır. Kayaoğlu yazarın yaşadığı süre zarfında edebiyat çevresinde gördüğü değeri şu sözlerle özetler; “Önemli ödüllerle onurlandırılmış olmasına ve 1950’li, 60’lı yılların Viyana’sındaki yazarlar çevresinde (özellikle de Hans Weigel ve Hermann Hakel etrafında toplanan yazarlar arasında) iyi tanınmasına rağmen, yaşadığı dönemde geniş okur kitlelerine pek ulaşamayan ve tam anlaşılamayan bir yazar olarak kaldı.”¹¹ Bu anlaşılamamanın sebebi ise yazarın yapıtlarına uzun süre “ev hanımı edebiyatı” etiketi vurulmasıdır.¹² Yazarın yapıtlarının ev hanımı edebiyatıyla ilintilendirilerek küçük görülmesi sıg bir bakış açısının ürünüdür. Haushofer’in yapıtları derinlemesine bir okuma yapmadan anlaşılması mümkün olmayan yapıtlardır. Yapıtlarında da genellikle ev hanımı olan figürler konu edilir. Çevresinden ve yaşamından sıkılmış, yorgun, yabancılaşmış kadınları, yalnızlıklarını ve hayatlarını irdelemesi yazar için, “ev hanımı edebiyatı” yapıyor şeklindeki değerlendirmelerin ana kaynağıdır.

Farklı konularda pek çok yapıt kaleme almış olmasına rağmen, yapıtlarının geneline sinmiş olan feminist düşünce, Haushofer’in yapıtlarının ortak özelliğidir. 80’li yıllarda feminist edebiyatın ivme kazanması yazarın yapıtlarının yeniden mercek altına alınmasına neden olur. “Die Wand” adlı romanı 1983 yılında yeniden basılır ve yeni

⁷ Strigl, 12

⁸ Strigl, 9

⁹ Ersel Kayaoğlu, “Tamamen Sıradan Bir Hikaye, Marlen Haushofer ve Sıradışı Romanı Die Wand”, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 0(15), 2012, 25-43

¹⁰ Strigl, 272

¹¹ Kayaoğlu, 25

¹² Anke Bosse/Clemens Ruthner, “Eine geheime Schrift aus diesem Splitterwerk enträteln...” -Marlen Haushofers Werk im Kontext-, Francke Verlag, Tübingen 2000, 9

trend kadın hakları hareketinin en çok okunan yazarlarından biri olur.¹³ 80'li yılların kadın edebiyatı akımıyla yapıtları yeniden keşfedilmeye başlandığında yazar, araştırmacılar için el değmemiş bir hazine haline gelir. En çok incelenen yapıtı 1983 yılında yeniden basılır, kadın edebiyatı ve feminist düşünce politikalarıyla yeniden yorumlanır. Yazar ele aldığı konular itibariyle yaşadığı dönemin yazarlarından ayrı tutulabilir. Çünkü ikinci dünya savaşı sırasında, nasyonal sosyalizmin ve Hitler politikasının Almanya'da ve tüm dünyada soğuk rüzgarlar estirdiği bir dönemde ürünler veren yazar, o dönemin diğer yazarları gibi savaş, sefalet, açlık, ölüm konularında yapıtlar kaleme almaz. Bazı kısa öykülerinde bu konulara değinse bile asıl işlediği temalar kadın dünyasıdır. Çoğunlukla kadın figürü, yabancılaşma, post apokaliptik, feminizm yönünden incelenen yapıtları alman edebiyat dünyasında, özellikle de Avusturya-Viyana çevresinde çok araştırılır hale gelir. Kayaoğlu, yazarın bu durumunu “Haushofer Rönesansı” olarak nitelendirir.¹⁴ Önceleri yapıtları bilinen bir yazarken, bu sayede Avusturya edebiyatının önemli temsilcileri arasında sayılır duruma gelir. Ingeborg Bachmann, Barbara Frischmuth, Elfriede Jelinek, Ilse Aichinger gibi kadın edebiyatı alanında yapıtlar veren yazarların arasına ismini yazdırır¹⁵ ve 80'li yılların en çok okunan yazarlarından biri olur.¹⁶

Çocukluk dönemindeki yaşantısının izleri, yetişkinlik döneminde de gözlemlenebilen bir yazar olarak Haushofer, romanlarında kahramanlarının çocukluk dönemlerine, hatıralarında da yer verir. Kaleminden çıkan çocuk yapıtları da ona çeşitli ödüller ve ün kazandırmıştır. Yazdığı çocuk kitaplarını para kazanmak amacıyla yazdığını belirtse de, bu kitapları başarılı yapıtlar olarak nitelendirilmiş, çeşitli ödüllere layık görülmüştür. Avusturyalı eleştirmenler tarafından yazarın çocuk öykülerine dair “büyüleyici”, “olağanüstü”, “mükemmel” gibi sıfatlarla olumlu eleştiriler yapılmış, bu öykülerin sadece çocukların değil, büyüklerin okuyabileceği yapıtlar olduğu yönünde yorumlar getirilmiştir.¹⁷ Buna rağmen çocuk kitapları Haushofer'in kadın edebiyatı

¹³ Birsan Uzuntepe, *Die Einsamkeit in Marlen Haushofers Romanen* (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2002, 19-20

¹⁴ Kayaoğlu, 26

¹⁵ Christa Gürtler, Sigrid Schmid, *Die Bessere Hälfte: Österreichische Literatur von Frauen seit 1848*, Otto Müller Verlag, Salzburg 1995, 10

¹⁶ Franziska Frei Gerlach, *Schrift und Geschlecht, Feministische Entwürfe und Lektüren von Marlen Haushofer, Ingeborg Bachmann und Anne Duden*, Erich Schmidt Verlag GmbH & Co KG, Berlin 1998

¹⁷ Ester Saletta, “Ein kleines Juwel” *Die italienische Rezeption Marlen Haushofers. Mit besonderer Berücksichtigung ihres Kinderbuchs Brav Sein ist Schwer*, Praesens Verlag, Wien 2010, 17

alanı içersinde gösterilen yapıtlarının gölgesinde kalmıştır. Çocuk edebiyatı alanında hakettiği değeri görememiştir.

Marlen Haushofer'in çocuk kitapları, çocuk edebiyatı alanında başarılı bir çok niteliğe sahiptir. Çocuk edebiyatının işlevi şu sözlerle açıklanabilir; *“Edebiyatla çocuklar da yetişkinler de dünyaya farklı bir bakış açısıyla bakabilirler. Edebiyat hayal gücüne, empatiye, yaratıcılığa, Regina Pantos'un dediği gibi ‘dünyayı sadece siyah ve beyaz olarak değil, bütün renkleriyle, nüanslarıyla kavramaya’ destek olur.”*¹⁸ Farklı değerleri olan çocuk edebiyatının içeriksel ve biçimsel farklı nitelikler taşıması gerekliliği üzerinde yoğunlaşan bir fikir birliği vardır. Öğreticilik, yaşa uygunluk, anlaşılabilirlik, estetik bunlardan bazılarıdır. Kaleminden çıkan beş çocuk kitabından – “Bartls Abenteuer”, “Brav Sein ist Schwer”, “Müssen Tiere draußen bleiben?”, “Wohin mit dem Dackel?” ve “Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen”- ikisi Viyana Çocuk Kitapları Ödülüne layık görülmüştür. Yapıtlardan “Bartls Abenteuer” bir kedinin yaşadıklarını ve maceralarını anlatır. “Bartls Abenteuer” öyküsünde ana figür bir kedidir. Yazarın diğer dört yapıtının kahramanları ise 8-10 yaş aralığında erkek çocuklardır. Bu yüzden figürlerin ortak özelliklerini ve ayrıştıkları noktaları rahatça saptayabilmek için “Bartls Abenteuer” adlı öyküyü bu çalışmanın dışında tutarak diğer dört yapıtı çalışmamızda incelemeyi uygun gördük. Daha önce belirttiğimiz gibi yazarın çocuk kitapları ne kadar başarılı olursa olsun, diğer yapıtlarının gölgesinde kalmıştır. Çocuk yapıtlarına yönelik yapılan çalışmalar, sınırlılık göstermektedir.

Marlen Haushofer ve Karl Bruckner'in yapıtlarında yabancılaşma kavramını ele alan Annerl, romanlarının yanında, çocuk kitaplarından “Bartls Abenteuer”, “Brav Sein ist Schwer” ve “Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen”i de dahil etmiştir. “Brav Sein ist Schwer” ve “Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen” bir köyde geçtiği için, yapıtlardaki doğaya yakın olma, anne-babadan, okuldan uzak olma gibi durumları, toplumdan uzak olmayla ilintiler. Yabancılaşma kavramının bu yapıtlardaki izlerine ayna tutar.¹⁹

¹⁸ Jana Mikota und Viola Oehme, *Siegener Werkstattgespräche mit Kinderbuchautorinnen und -autoren Jg. 1 (2013) Band I- Literarisches Lernen mit Kinderliteratur*, Schrift-Kultur, Siegen 2013, 10

¹⁹ Dieter Annerl, *“Wider die Entfremdung” Ein sozialphilosophischer Begriff als Interpretationsmaßstab für Werke der Literatur für Kinder und Jugendliche bei Karl Bruckner und Marlen Haushofer* (Diplomarbeit), Universität Wien, Wien 2009, 110-124

İris Denneler, yazarın hemen hemen tüm yapıtlarında kullandığı hayvan figürüne dikkat çeker. Nitekim tüm yapıtlarında yoğun olarak kullandığı hayvan figürleri dışında, çocuk kitaplarından yarısının başlığının bile hayvanlarla ilgili olması, bu alanda bir inceleme yapılmasını zorunlu kılmıştır. Denneler, hayvanın insanın vahşi yönünü temsil ettiğini ifade eder. Yazarın yapıtlarında hayvan figürlerini mercek altına alır. Haushofer'in metinlerinde eğitim sorunsallarının da oldukça büyük rol oynadığına değinerek, çocuk ve gençlik edebiyatının aslında yazar için sadece bir para kazanma yolu olmadığını, görüşlerini, başkaldırısını çocuksu bir tonda öyküleme yolu da olduğunu vurgular.²⁰

Yurtdışında yazarın romanları üzerine çalışmalar yoğunluk gösterse de, çocuk kitapları üzerine yapılan çalışmalar da söz konusudur. Yapılan çalışmalarda Marlen Haushofer'in çocuk kitaplarına yer verilse de, kapsamlı ve detaylı çalışmalar çok yoktur. Ülkemizde ise Marlen Haushofer, pek bilinen bir yazar değildir. Haushofer üzerine ülkemizde yapılan çalışmalar, 2002 yılında Birsen Uzuntepe'nin "Die Einsamkeit in Marlen Haushofers Romanen" adlı doktora çalışmasından sonra, 2012 yılında Ersel Kayaoğlu'nun "Die Wand" romanı üzerine yazdığı makale ile sınırlı kalmıştır.

Çalışmamızda Haushofer'in çocuk öykülerini mercek altına aldık. Bu yapıtlardaki figürleri detaylı inceleyerek, didaktik mesajlarını ele aldık.

Çalışmamızda ağırlıklı olarak metin odaklı yöntem uygulandı. Ayrıca metinler yazarın biyografisinden de veriler içerdiğinden biyografik yöntem de bizim için bu süreçte yol gösterici oldu.

²⁰ Iris Denneler: " "Lauter Katzengeschichten" Die Kinderbücher der Marlen Haushofer", In: Anke Bosse/Clemens Ruthner, "Eine geheime Schrift aus diesem Splitterwerk enträtseln..." -Marlen Haushofers Werk im Kontext-, Francke Verlag, Tübingen 2000, (Aspekte der Kindheitsdarstellung- 81-99

BİRİNCİ BÖLÜM

FIGÜRLER

1.1. “BRAV SEİN IST SCHWER” VE “SCHLIMM SEIN IST AUCH KEİN VERGNÜGEN”

1.1.1. Fredi

Yapıtın ana figürü Fredi, on yaşında bir erkek çocuğudur. Öyküde anne, baba ve iki erkek çocuktan oluşan bir ailenin yaşadıkları söz konusu edilir. Bu öyküde Fredi’nin yaz tatillerinde kardeşiyle birlikte gittiği büyükanne ve büyükbabasının köyünde, kuzenleriyle birlikte yaşadığı maceralar ele alınır. "Brav sein ist schwer" adlı öyküden beş yıl sonra yayınlanan "Schlimm sein ist auch kein Vergnügen!" devam niteliğindedir ve tam olarak bir yıl sonrasını konu edinir. Çalışmamızın bu bölümünde, konu edindiğimiz söz konusu dört yapıtın figürlerini, ana ve yan figürlerini inceleyeceğiz. Bu bölümde başlıklar altında inceleyeceğimiz figürler, ana figürlerin yanında yapıtta etkin rol oynayan ve önemli gördüğümüz yan figürlerdir. Bu iki yapıtı (“Brav sein ist schwer”²¹ ve “Schlimm sein ist auch kein Vergnügen”²²) tüm figürler aynı olduğu için ve ilk yazılan yapıttan tam bir yıl sonrasını kaleme aldığı için birlikte incelemeyi uygun gördük.

Öykü, Fredi’nin tek bir cümleyle kendini tanıtmayı ve istediği oyuncakları alamadığını anlatmasıyla başlar; *“Benim adım Fredi ve on yaşındayım. Arkadaşım Peter’in bir boya tabancası, bir bisikleti ve bir kıızıldereli giysisi var. Boya tabancasından ve bisikletten vazgeçebilirim fakat acilen bir kıızıldereli giysisine ihtiyacım var.”*²³ Fredi, hem öykünün başkişisi, hem de anlatıcısıdır. Fredi’nin teyzesi Susi, Fredi’nin anlattıklarını bir çocuk kitabı olarak derlemek ister; *“Bir çocuk kitabı yazmayı düşünüyordu ve çocukların yaşadıklarını unuttuğu için, yaz tatilimizi nasıl*

²¹ Marlen Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, G&G Verlagsgesellschaft mbH, II. Auflage, Wien 2009.

²² Marlen Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, G&G Verlagsgesellschaften mbH, I. Auflage, Wien 2010.

²³ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 9.

geçirdiğimizi ona anlatmam gerekiyor. Herşeyi yazmak ve kazancı benimle paylaşmak istiyor."²⁴

Fredi'nin teyzesine aktardığı tatil anıları amacına ulaşmıştır. Teyzesi Susi, bu anılar doğrultusunda bir çocuk kitabı yazmıştır. Fredi yazılan bu kitabın yayınlandığını bize ikinci kitabın ilk sayfasında bildirir: "*Durum şu ki: yıllardır kitap yazan Teyzem Susi, çok hoş biri. (...) Böylece bana maceralarımızı anlattırdı ve bunlar üzerine bir kitap yazdı.*"²⁵

Yayınlanan kitabın ortaya çıkış amacı ilk başta aslında tamamen maddi ihtiyaçlardır. Ama yukarıda da belirtildiği gibi daha sonrasında ihtiyaçlar giderildikten sonra da Susi Teyze yazmaya devam etmiştir. Hem Fredi hem de Susi Teyzenin paraya ihtiyacı vardır. Her ikisi de bu yayınlanan yapıt sayesinde istediği şeylere ulaşmayı hedefler. "Brav sein ist schwer" adlı öykü Fredi'nin kendisi için çeşitli oyuncaklar, kuzenleri ve kardeşi Buz için de hediyeler almak istemesiyle başlar. Fakat babası ona hediyeleri hemen almak yerine, yeterince tutumlu davranırsa bu isteklerini kendisinin de alabileceğini söyler. Fredi istediklerini almanın bir yolunu bulmaya çalışırken teyzesi Susi ziyarete gelir. Susi Teyze de kışları sürekli üşüdüğü için kendine yeni bir manto, çizme ve kürk bir kasket almak istemektedir. Her ikisinin de bu isteklerini karşılamak için paraya ihtiyacı vardır. Susi Teyze bir çocuk kitabı yazarak para kazanmak ister. Ama kendi çocukluğunun üzerinden uzun yıllar geçmiştir ve pek çok anısı artık yeterince parlak değildir. Fredi'ye yaz tatilinde yaptıklarını anlatması karşılığında kitaptan kazanacağı parayı paylaşmayı önerir. "Schlimm sein ist auch kein Vergnügen!" adlı öykü ise Fredi'nin anlattığı tatil maceraları üzerine kitabın yazıldığının ve kazandıkları parayla herkese istedikleri hediyeleri alabildiklerinin okura aktarılması ile başlar:

Kitap yayınlandığında, Buz'a bir elektrikli tren ve bana çok güzel bir kızıldereli giysisi, kuzenlerime yeni bebekler ve tatilde hiç yanımızda olmayan küçük kuzenim Rudi'ye bile büyük bir tahta araba satın aldı.²⁶

Bu noktada yazarın biyografi yazarı Daniela Strigl'in de dikkat çektiği, Susi Teyze ve Haushofer'in benzerliğine değinmeden geçmemek gerekir. Öyküde çocuk

²⁴ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 11.

²⁵ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 7.

²⁶ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 7.

kitabının para kazanmak için yazıldığı ifade edilir: “*Ne olursa olsun para kazanmak istiyordu ve bunun için ona yardım etmek zorundaydım.*”²⁷ Haushofer de yazdığı çocuk kitaplarını geçimini sağlamak, para kazanmak için yazdığını belirtir. Kaleme aldığı çocuk kitaplarını çoğunlukla bir yada iki hafta gibi kısa sürelerde tamamlamaktadır. Bir defasında arkadaşı Helmut Leiter ona nasıl bu kadar çabuk yazabildiğini sorduğunda mutfak masasına oturuyorum, kendimi sekiz yaşında bir oğlanın yerine koyuyorum ve hemen bitiyor diye yanıtlar. Çocuk kitaplarının para kazanılabilecek bir alan olduğuna da sözlerinde yer verir.²⁸ Strigl ayrıca Haushofer’in kendini, kışları sürekli üşüdüğü için yeni bir mantoya ihtiyaç duyan, bu yüzden de on yaşındaki yeğenine anılarını anlatması karşılığında yazacağı kitabın gelirini paylaşmayı öneren Susi Teyzenin ardına kendini gizlediğini de dile getirmiştir:

“Brav sein ist schwer” adlı öyküde Marlen Haushofer bu motivasya açıkça inanıyor: tabi kendini Tante Susi’nin ardına gizliyor, (...) Marlen Haushofer, çocuksu maceraları tutarlı bir biçimde, Fredi’nin bakış açısından anlatıyor ve kendi çocukluğundaki sahnelerle başvuruyor: Fredi ve yaramaz küçük erkek kardeşi Buz ebeveyları tarafından yaz tatilinde köydeki büyük anne-babasına gönderilir. Bir kereste fabrikası olan, iyi ve dürüst büyükbaba, en küçük özelliklerine kadar Heinrich Frauendorfer’e benzemektedir, büyükanne ise onun karısının sevecen bir kopyası gibidir ve bu yüzden Marlen’in “küçük kara büyükanne”sinin özelliklerini taşır. Her iki oğlanda da yazar yaşlarına uygun olarak değiştirilen rollerle oğullarını; kuzenler Micky ve Lise’de de çocukken gerçekten de böyle anılan küçük yeğenlerini resmeder.²⁹

Yapıtta Susi Teyzenin eski odasında kalan kuzen Micky ve Lise’nin odasında kitap dolu olmasının, buranın eskiden Susi Teyzenin odası olmasına ve Susi Teyzenin de her zaman çok okuyan biri olmasına bağlar: “*Epeyce çok kitap vardı çünkü bu odada daha önceleri hep çok kitap okuyan Susi Teyze kalmış.*”³⁰ Bu yazar ile Susi Teyzenin başka bir ortak özelliğidir. Haushofer de her zaman çok okuyan biri olmuştur. Ev işlerinde ise çok beceriksiz ve isteksizdir. Annesi, onun ev işlerinde başarılı, güzel yemek yapabilen, toplumun dayattığı bir kadın olamayacağının farkındadır ve ona bu beceriksizliği konusunda otobiyografik romanı “Himmel, der nirgendwo endet”de şu

²⁷ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 11

²⁸ Strigl, 270.

²⁹ Strigl, 270.

³⁰ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 118

sözleri söyler: “*Asla iyi bir ev hanımı olmayacaksın dedi. Seni okutacağız çünkü senin kafan buna yatkın.*”³¹

Yazar yapıtların yazılış amacını ilk yapıtta sunduktan sonra, devam öyküsü olan “Schlimm Sein ist Auch Kein Vergnügen”de bunu hatırlatır. “Schlimm sein ist auch kein Vergnügen!”de kişiler veya olaylar hakkında yer yer hatırlatmalar yapılır ve “Brav sein ist schwer”e atıfta bulunulur: “*„Brav sein ist schwer”i okuyan bütün çocuklar, zaten büyükbabamızı iyi tanıyorlar ve böyle bir büyükbabaya seve seve sahip olmak isterler.*”³² Her iki yapıtın da birbirine bağlı olduğu yukarıdaki alıntılarda yer alan gönderiler ile somutlaşır. Bu bağ, sadece kişiler açısından değil aynı zamanda bu kişileri tanıtmaya açısından da yer alır. İki yapıtta da ne Fredi, ne de diğer figürlerin fiziksel özellikleri hakkında uzun betimlemelere rastlanmaz. Fredi hakkında ancak olaylara bakış açısı, fikirleri ve iç dünyası aracılığıyla bir resim çizilir.

İki yapıt karşılaştırıldığında çocukların yaşadığı değişim, bir yıl içerisinde ne kadar büyüyüp, olgunlaştıkları açıkça görülebilir. Özellikle ana figür Fredi’nin okula karşı olan tutumunun olumlu yönde değişmesi sadece fiziksel olarak değil, düşünce yapısı olarak da büyüdüğünü kanıtlar niteliktedir. “Brav sein ist schwer”de okul, kahramanımız için büyük bir sıkıntıya dönüşür. Dördüncü sınıfa geçmesiyle birlikte Fredi’nin öğretmeni değişmiştir. Sevdiği öğretmeni Bayan Huber’in gidip, yerine Bay Oberlehrer’in gelmesi Fredi’yi üzer. Derste her daldığında Bay Oberlehrer’in onu tahtaya kaldırması, okuldan soğumasına neden olur ve tırnak yeme, sürekli kaşınma gibi problemleri ortaya çıkar.

Ansızın okul benim için kocaman bir eziyet oluverdi ve hayat benim açımdan böylesine ters gittiği için bütün kötü huylara alıştım. Tırnaklarımı yiyordum, sürekli kafamı kaşıyordum ve bazen de biraz şaşı bakıyordum. Yaptığım şeylerinin hiçbirini farketmiyordum ama büyükler her zaman hemen görüyorlardı ve bundan gerçekten de memnun değillerdi. Sürekli uyarılma, hiç de hoş değil ve bu yüzden de gittikçe daha da rahatsız oluyordum.³³

Yukarıda alıntıdan anlaşılabileceği gibi yaşadığı sıkıntılar hakkında büyükleri tarafından sürekli uyarılmaktan ise hoşlanmaz. Okul konusunda kendisini oldukça

³¹ Strigl, 56. (Marlen Haushofer, *Himmel, der nirgendwo endet*, Hildesheim: Claassen 1992, 107f, 184, 70f den naklen)

³² Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 23.

³³ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 13.

rahatsız hisseden Fredi'nin yaşadığı problemler ve sıkıntılı ruh hali gündelik hayatını zorlaştırır.

Aslında tamamen korkunç bir yıldır. Hemen hemen her gün gizli şeyler oluyordu. Ayakkabılarımı temizliyordum ve buna rağmen her zaman pislerdi. Annemin bana verdiği her mendili kaybettim ve annem sürekli dikmesine rağmen pantolon ceplerim daima yırtıktı. Bir bardak almak istediğimde elimden düşüyordu ve ne zaman annemin çiçek sehpalarının yanından geçsem bir çiçek saksısına çarpıp deviriyordum ve zemin tamamen ıslak toprak oluyordu. Daha fazla dayanılmazdı, kendime daha fazla katlanamıyordum.³⁴

Fredi bu problemleri dikkatli davranıp düzeltmeye çalıştıkça durumun daha da kötüleştiğini düşünür. Yaşadığı bütün olumsuzlukları gözünde büyütme başlar. Bu da durumun daha da kötüleşmesine neden olmaktadır. Fredi'deki tırnak yeme alışkanlığı onun içinde bulunduğu durumdan sıkıldığına bir işarettir. Nitekim bu konuda bir çok görüş söz konusudur:

Hemen hemen tüm çocuklarda, yaşamının ilk yıllarında tırnak yeme, parmak emme gibi davranışlara rastlanmaktadır. Yapılan araştırmalar tırnak yeme, parmak emme vb. davranışların temelinde sevgi eksikliği, güvensizlik ve ilgi çekme isteğinin olduğu yönünde sonuçlar vermektedir. Asıl neden ortadan kaldırılmadığı sürece, dışarıdan yapılan her türlü müdahale ve engelleme, başarısız sonuçlar verecektir.³⁵

Alıntıda da ifade edildiği gibi birtakım duygusal bozukluklar çocuğu bu tür olumsuz davranışlara itmektedir. Duygusal ve duyarlı bir çocuk olan Fredi'nin problemlerinin asıl kaynağının aslında sıkıntılarını paylaşamaması ve ebeveynleri tarafından dinlenmemesi olduğu söylenebilir. Küçük yaşta olması sebebiyle ciddiye alınmayan çocuk, iç dünyasında kendini değersiz görmeye başlar ve bazı psikolojik ve fiziksel problemler yaşayabilir. Fredi kendini ifade ederken, kimsenin onu dinlememesinden duyduğu rahatsızlığı şöyle ifade eder; *"Ben ona birşeyler anlatırken beni dinlediği için ve 'Bir dakika sessiz ol Fredi, şu an önemli bir şey düşünmek zorundayım.' demediği için teyzem Susi'yi seviyorum."*³⁶

Fredi'nin bu problemleri okuldan uzaklaşıp köye gittikten sonra kendiliğinden düzelir. Büyükbabasının sevecenliğinin ve Fredi'nin onu öykünmesinin, sıkıntılarına

³⁴ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 13.

³⁵ Semai Tuzcuoğlu-Necla Tuzcuoğlu, *Davranış Bozukluğu Gösteren Çocukları Tanıma ve Anlama*, Morpa Kültür Yayınları, I. Basım, İstanbul 2005, 73

³⁶ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 10

neden olan unsurlardan uzaklaşmasının, köyde sevdiği bir ortamda eğlenerek kaliteli vakit geçirmesinin ve arkadaşlarının Fredi'nin sorunlarını geride bırakmasında büyük katkısı vardır.

Bazen sanki kafamın önünde bir tahta varmış da, bu yüzden hiçbirşeyi hatırlamıyormuşum gibi bir duyguya kapılıyordum. Birden tahta yine kayboldu ve daha önce bana tamamen anlaşılmaz görünen şeyleri anladım. Bu olanlar çok komik ve anlaması güç. (...) Çünkü böyle güzel geçen bir tatilden hemen sonra okula ve Bay Oberlehrer'e dayanabilmek daha kolaydı.³⁷

Fredi'nin düşünceleri daha tatil bitmeden olumlu yönde gelişmeye başlar. Kendindeki değişimi de fark eder.

Bay Oberlehrer'den artık korkmadığım için, şimdi okulda da daha iyi hissediyorum. Biraz çalışınca, Bay Oberlehrer aslında o kadar da kötü değil. Yaz tatilinde gerçekten de bir nebze daha akıllılandığıma inanıyorum. Tırnak yemeyi tamamen bıraktım, şimdi tırnaklarım sadece pis ama yenmiş değil ve gerekirse pırl pırl tırnaklara da sahip olabilirim. Ne yazık ki çoğunlukla unutuyorum.³⁸

Yukarıdaki alıntıda da görüldüğü üzere, Fredi öz değerlendirme yapabilen bir figürdür. Bay Oberlehrer'e alışması ve artık korkmamasıyla tırnak yeme alışkanlığının kaybolduğunu kendi kendine saptar. İkinci yapıtta okul problemini aşmıştır ve artık sorunlarına daha geniş bir perspektiften bakabilmektedir. Karşılaştığı sorunları dünya üzerinde tek yaşayan kişinin kendi olmadığını farkına varır ve herkes gibi kendinin de bu sorunların üstesinden gelebileceğine inanmaya başlar.

Her halükarda, önümde sürekli öğrenmek zorunda olduğum uzun yıllar var ve belli ki gerçekten yorucu olacak. Fakat öyle olmak zorundaysa, buna dayanabileceğim. Sonuçta babam ve büyükbabam da buna dayandılar.³⁹

Okulu ve öğretmeni Bay Oberlehrer hakkındaki fikirlerinin de değişmesiyle, okul daha katlanabilir bir hal alır. Bu fikir değişikliği yaşamında olumlu sonuçlar doğurur. Karnesi düzelir. Kendine olan güveni ve saygısı yeniden filizlenmeye başlar. Sorun ortadan kalktığı için tırnak yeme gibi sergilediği olumsuz davranışlar da ortadan kalmıştır.

Geçen yıl, karnem kötü olduğundan ve her zamanki gibi Buz bir ödülü hiç haketmediğinden, neredeyse hiçbirşey yapamayacaktık. Bu sene benim için çok

³⁷ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 16

³⁸ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 46.

³⁹ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 14.

daha iyiydi. Çünkü tatil, akabinde okula ve Bay Oberlehrer'e çok kolaylıkla katlanılabilecek kadar güzeldi. Elbette arada bir ceza ve kötü notlar da oldu ama yine de sene sonu karnesi oldukça iyiydi ve kayıt sınavını iyi yada kötü kazandım.⁴⁰

Köyde geçirdiği zaman davranış bozukluklarını aşmasının yanında, Fredi'nin oldukça faydalı alışkanlıklar kazanmasına da yardımcı olur. Büyükbabaları çoğu zaman çocuklara içinde anlatılan hayvanların resmedildiği büyük bir kitabı okur. Fredi'nin kuzeni Micky de okumayı çok seven bir çocuktur ve o da sürekli Fredi'ye kitaplar okur. Zamanlarını çoğu zaman derede, evde farklı oyunlar oynayarak geçirirler. Annerl'e göre öyküde figürlere oynamaları için oyuncak verilmemiş olması ve doğayla iç içe olmaları onları hayal güçlerini kullanmaya geliştirmeye iter.⁴¹ Tatilin sonlarına doğru Fredi derede oynarken ufak bir kaza geçirir ve ayağına dikiş atılır. Yataktan çıkamayan Fredi'yi, Micky hiç yalnız bırakmaz ve sıkılmaması için ona kitaplar okur. Daha sonraları Micky'nin gelemediği zamanlarda ise Fredi kendisi okumaya başlar ve daha önce neden daha sık okumadığına hayret eder. Yeni edindiği okuma alışkanlığı Fredi'ye de keyif verir.

(...) Özellikle yelkenli gemiler hakkındaki bir kitap heyecanlıydı; gerçi Micky'nin çok hoşuna gitmiyordu ama benim hoşuma gittiği için, onu bana sonuna kadar okudu. O gelemediği zamanlarda, kendim okumak zorunda kaldım ve çok iyi gitti. Okuyamaya neden tembellik yaptığımı da artık anlayamıyordum. Büyükbaba da her gün bir kez geliyordu ve bana yeşil kitaptan birşeyler okuyordu ya da uzun hikayeler anlatıyordu.⁴²

Bu noktada yapıtta büyükbabanın bir kitaptan torunlarına öyküler okuması ve torunların dikkatle heyecanla dinlemesi, büyükbabalarına olan büyük saygı, sevgi ve hayranlık yazar Haushofer'in kendi çocukluğu ile büyük benzerlik gösterir. Nitekim yapıtlarında hiçbir zaman kendi tecrübeleri dışında bir şey yazmadığını ifade eden bir yazardan⁴³ kendi tecrübelerini yazdığı bir yapıta aktarmaması beklenemezdi. Marlen Haushofer, otobiyografik romanı "Himmel, der nirgendwo endet"te romanın baş kahramanı Meta'nın ağzından büyükbabasına olan duygularını şöyle ifade eder;

(...) ve sonunda bütün konuşmalar eski şato bahçelerine, büyükbabanın bahçıvan olduğu o uzak zamanlara geri döner. Dev ağaçlara, kırmızı balıklı göle ve

⁴⁰ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 16.

⁴¹ Annerl, 120-121

⁴² Haushofer, 2009, 182

⁴³ Strigl, 11.

büyükbabanın Jules Verne okuduğu akşamlara... Meta, herkesin sılaya özlem duyduğunu hisseder ve sadece resimlerden tanıdığı büyükbabasıyla gurur duyar. O muhakkak dünyanın en iyi büyükbabası. (...) Büyükbaba, muazzam bir büyüçüdür. Herkes onun gri-mavi gözlerine kitlenir ve böylesine mükemmel hikayeler anlatan o derin sesi dikkatle dinler. (...) Yani Meta'nın büyükbabası aynı anda hem donuk, hem de hayat dolu olabilen efsanevi bir kişidir. Meta geceleri dua ederken, büyükbabasına mı yoksa sevgili tanrıya mı yakardığını bazen bilemiyordu.⁴⁴

Büyükbabanın büyük yeşil kitaptan okuduğu hayvanlar; Fredi'nin oldukça ilgisini çeker. Büyüyünce yeni hayvanları araştıran bir maceraperest olmaya karar veren Fredi, sabahları kahvaltısını yaptıktan sonra ormana gidip gördüğü hayvanları inceler ve gözlemlerini defterine not alır. Hiç bilinmeyen bir hayvanı keşfetme hayalleri kurar.

Büyükbabam bana geçen yıl hep yeşil hayvanlar kitabından okumuştı. Daha o zamanlar bir hayvan bilimci olmaya karar vermişim. Çünkü uzak ülkelerde tuhaf hayvanların olması gerçekten inanılmaz. Henüz hepsinin keşfedilmediğini ve benim için keşfedilmeyen birkaç tane kalmış olmasını ümit ediyorum. Keşif gezileri yapabilmek için, yeterince büyük ve güçlü oluncaya kadar böyle uzun sürecek olması üzücü. Büyükbaba planımı çok akıllıca buldu. Bana, onun da hep uzun seyahatlere gitmek istediğini itiraf etti. Ama ne yazık ki bıçkışhaneye ilgilenmek zorunda olduğu için bu hiçbir zaman mümkün olmadı. Daha çok zaman olsa da bana para vermek bile istedi, en azından ilk yolculuk için.⁴⁵

Bu konuda, hayranlık beslediği büyükbabasının da desteğini alması Fredi'yi yüreklendirir. Küçük yaşlardaki her çocuk bir büyüğünü rol model alıp, onun davranışlarını taklit etmesi gibi, Fredi de kendisine rol model olarak büyükbabasını belirlemiştir. Ona büyük bir hayranlık beslemekte, davranışlarını taklit etmektedir.

(...) Böyle sudan korktuğum için ve büyükbaba bunu tek kelime etmeden kabullendiği için doğrusu biraz utandım. Kendimi o beni anlamıştır diye avuttum, belki o da çocukken buz gibi soğuk bir suda severek yıkanmamıştır.⁴⁶

Bu rol modellik Fredi'nin olumlu davranışlar kazanmasına ve bunların devamını sağlamasına çok yardımcı olur. Çocuğun yaşamda yerini belirleyeceği eğitim alacağı tek yer okul değildir. Çocuk sadece bilgi ile yetişmez, en iyi eğitim metodu güzel örnek olmaktır⁴⁷ diyen Maraşlı'nın bu görüşünü, Fredi davranışlarındaki değişimle, ona öykünmesiyle, kuzeni ve büyükbabasından etkilenecek kitap okumaya başlamak gibi

⁴⁴ Strigl, 19-20 (Haushofer, *Himmel, der nirgendwo endet*, 79f naklen)

⁴⁵ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 96

⁴⁶ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 160.

⁴⁷ Ahmet Maraşlı, *Evde Okul Okulda Kalite*, 22. Basım, Timaş Yayınları, İstanbul 2012, 30-38

olumlu özellikler kazanması ile destekler. Fredi'nin büyükbabasına olan düşkünlüğü aslında sadece ona olan hayralığı ile ilgili de değildir. Fredi aynı zamanda olgun düşünce yapısı sayesinde erişkinlerle iyi de iletişim kurabilmekte, onları akranymışcasına anlayabilmekte ve onlarla bir erişkin gibi konuşabilmektedir. Evin huysuz, zaman zaman sebepsiz yere ağlayan, yaşlı yardımcısı Kathi, çocuklara sürekli söylenir ve orada bulunmalarından duyduğu memnuniyetsizliğini her fırsatta dile getirir. Eve gelen dört çocuktan hiçbirisiyle yakınlık kurmaz. Ama bir gün Micky ve Fredi ile yalnız kaldığı sırada onlara kendi trajik öyküsünü anlatır. Micky ve Kathi birlikte ağlarken, duygusallığa daha fazla dayanamayan Fredi oradan ayrılır. Ama bu olayla Kathi'yi ilk kez gerçekten doğru tanıdığını düşünür: “(...) ve Kathi'yi ilk kez doğru tanıdım. O zamandan beri sık sık onunla gidiyorum ve işlerinde ona yardım ediyorum, üzgün olduğu zamanlarda ona okulda arkadaşlarımla yaptığımız herşeyi anlatıyordum.”⁴⁸ On yaşındaki bir çocuğun kendi duygularını açan, özelini anlatan bir insan hakkında onu ilk kez gerçekten tanıyabildiğini, sahici kişiliğini ilk kez görebildiğini düşünebilmesi ne kadar olgun bir düşünce yapısına sahip olduğunu kanıtlar niteliktedir. Yaşı gereği de Fredi'nin olgun özellik sergilemesi son derece normal sayılabilir. On yaşındaki bir çocuk, önceki çocukluk yıllarına göre oldukça olgun özellikler sergilemeye başlar. Onuncu yaş dengesi zaman zaman çocukluk çalkanyılarıyla bozalsa da genel olarak sakin ve sorunsuz geçer. Çocuk o güne kadar kazandığı nitelikleri özümser, dengeler ve geliştirir. Onuncu yaş, onbirinci yaşta ortaya çıkacak atılımlardan önce bir düzlük gibidir. On yaşındaki çocuk hoşgörülü ve uysaldır. Onunla geçinmek genel olarak kolaydır. Büyük patlamalar yaşamaz.⁴⁹ Olgunluğunu genel olarak her olayda sergileyen Fredi, Kathi ile empati kurmaya çalışır. Aralarında geçen konuşmadan sonra Kathi'ye her fırsatta yardım etmeye, üzüldüğünde onu neşelendirmeye, anlamaya gayret gösterir.

Çoğu zaman huysuz olsa da, Kathi'yi seviyorum. Elleri çalışmaktan kıpkırmızı kesiliyor ve havalara kötüleştiğinde bütün kemikleri ağrıyor. Bu şartlar altında onun neşeli olamaması anlaşılabilir bir durum.⁵⁰

⁴⁸ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 181.

⁴⁹ Fitzhugh Dodson, *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, (Çev. Ayşegün Durmaz), Kırkambar Yayınları, 1998, 345-346

⁵⁰ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 66-67

Fredi kendinden yaşça büyüklerle anlaşır, anlayış gösterir ve yardımcı olur. Ama bunları isteyerek ve severek yapar. Onlarla kurduğu dostluklar ona sıkıcı gelmez tam aksine bu durumdan hoşlanır. Büyükbabasının köydeki komşusu Stefan, her yıl çocuklar köye geldiklerinde büyükbaba ile birlikte çocukları karşılar. Stefan kendine sürekli yeni hastalıklar uyduran oldukça tuhaf biridir. Fredi tüm tuhafliklarına rağmen onu sever.

Buna sevindim, çünkü atına ve esasen bütün hayvanlara iyi davrandığı için Stefan'ı seviyorum. Ve atıp tutsa da, hiç olmayan binlerce hastalık uydursa da, o iyi bir adam; bize her zaman armut ve kiraz veriyor.⁵¹

Fredi'nin Stefan ile dostluğu, sadece köyde kalan bir yaz arkadaşlığı değildir. Kendinden oldukça büyük olmasına rağmen, onunla iyi anlaşır, Stefan'a değer verir. Noel'de birbirlerine tebrik kartları gönderirler. Stefan hakkındaki görüşleri, arkadaşlık ve dostluk üzerine genel yargılarını ve değerlerini yansıtır. Çocuk yaşına rağmen insanların tuhafliklarını değil, iyi veya kötü olmalarını önemseyecek olgunluğa erişmiştiği su götürmez bir gerçektir.

Dediğim gibi Stefan benim arkadaşım fakat biraz tuhaf. Bu benim için bir şey ifade etmiyor, arkadaşlarım isterlerse tuhaf olabilirler, yine de ben hep onların yanında olacağım. Böyle yakışık alacağını düşünüyorum.⁵²

Fredi'nin büyüklerle iyi anlaşması ve onlarla iletişim kurmak istemesi, onun büyümek için acele ettiğini gösterir. Kardeşi Buz'a çoğu zaman sinirlenmekte, kendisini onun abisi olarak yani bir büyük olarak görmektedir. Sözüünü başkalarına dinletmek söylediklerinin ciddiye alınmasını sağlamak için bir büyük gibi davrandığı söylenebilir. Fredi gibi çocukları Külahoğlu "büyümekte acele eden çocuklar" olarak tanımlar ve onların büyüklerin girişkenliklerine, başlarından geçen önemli şeylere, bunları anlatış biçimlerine hayran olduklarını ve bu özelliklere sahip olmak istediklerini; büyük yaştakilerle arkadaşlık etme eğilimini onların bir gelişim gereksinimi olarak ortaya koyduklarını ifade eder. Çocuğun büyüklere olan ilgisinin, onun kendi yumuşak dünyası ile bağlarını koparması anlamına gelmediğini vurgular.⁵³

Fredi'nin akranları ile olan ilişkileri de olumludur. Peter ve Karli ile en yakın arkadaşlarıdır. Peter, Fredi'nin sahip olmak istediği her şeye sahiptir. Ama ailenin tek

⁵¹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 25

⁵² Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 25

⁵³ Şermin Külahoğlu, *Çocuğunuzla Söyleşin*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2001,65-66

çocuğudur. Oynayabileceği kimse yoktur, yalnızdır ve tüm aile bireyleri kimi zaman fazla ilgiyle onu boğar. Diğer yakın arkadaşı Karli'nin ise babası yoktur. Annesi tüm gün çalıştığı için Karli, kendi sorumluluklarını üstlenmek zorunda kalmıştır. Fredi, maddi durumu hiç iyi olmayan Karli'nin çok güçlü olduğunu düşünür ve Karli'yi çok sever. Kendine almak istediği oyuncakların hepsinden Karli'ye de alabilmeyi canı gönülden ister. Çünkü ancak birlikte oynadıklarında bu oyundan keyif alabileceğine inanır. Hayatında özellikle arkadaşlarına karşı tutumunda bencillığe neredeyse yer yoktur.

Bu sırada iki kızıldereli giysisine ihtiyacım olduğu aklıma geldi, çünkü yalnızca Karli'yle birlikte kızıldereli oyunu oynayabilmek beni mutlu ediyor ve Karli'nin otuz yıl sonra bile kızıldereli giysisi alamayacak kadar az cep harçlığı var.⁵⁴

Fredi'nin erkek kardeşi ile olan ilişkisi onu tanımak açısından önemlidir. Fredi, Buz'a sinirlense de, katlanamasa da abisi olduğunu ve ona sürekli göz kulak olmak zorunda olduğunu hiç aklından çıkarmaz. Yaptığı hatalar için kimi zaman onu cezalandırır, kimi zaman ise başkalarının gazabından korur. Anne ve babaları yanlarında olmadığı için Buz'un yaptığı hatalardan kendini sorumlu tutar. Buz'un hala küçük bir çocuk olduğunu aklından çıkarmaz. Buz hata yaptığında, ona daha çok göz kulak olması gerektiğini düşünür. Abi olmasının sorumluluklarını elinden geldiğince taşımaya çalışır.

(...) Nasıl başarıyor anlamıyorum ama yastığına kafasını koyuyor, örtüyü burnuna kadar çekiyor ve çoktan uykuya dalmış oluyor. Belki de Buz'a en iyi şekilde bakmak benim görevim olduğu için, ben böyle yapamıyordum. İnsanın böyle bir erkek kardeşi olursa, her zaman en kötü ihtimalleri de hesaplanmak zorundadır.⁵⁵

Etrafına karşı duyarlı olan Fredi, aynı zamanda fazlasıyla hayalperest bir çocuktur. Büyükbabası ona kitaptan hikayeler okurken, bir parsı olduğunu ve bu pars sayesinde artık okuldan, Bay Oberlehrer'den hiç korkmaz, pars ona güç verir, parsın onu koruyacağını hayal eder.

Ve büyükbaba bana yavaş yavaş güzel derin sesiyle uslu parsı okudu ve ben bir parsım olmasını yürekte diledim (...) şimdi çoktandır okula gittiğim halde bile, parsın yatağımın yanındaki örtüde uzandığını ve bana bekçilik ettiğini hayal ediyorum. Bazen dev bir kedi gibi mırıldanıyor ve ben ona gündüz yaşadığım

⁵⁴ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 9

⁵⁵ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 148

herşeyi anlatıyorum. Artık akşamları neden itiraz etmeden yatmaya gittiğimi kimsenin bilmemesi en iyisi. Annem bu durumdan memnun ama bunu parsa borçlu olduğundan haberi yok. (...) Artık Bay Oberlehrerden de korkmadığım için, okul da kendimi çok iyi hissediyorum.⁵⁶

İç dünyasında hayalperestliği dışında, her şeyi ölçüp biçen, tartan, doğru ve yanlış ayırt etmeye çalışan Fredi, yalan söylediğinde veya birşeyler sakladığında ise bunun yükünü taşımakta zorlanır. Özellikle kendine idol olarak imlediği büyükbabasına olan sevgisi yüzünden ondan birşeyler saklamak Fredi’yi rahatsız eder. Kuzeni Micky ile ormana bir gece yaptıkları gizli gezi ve ormanda karşılaştıkları tuhaf adam, Fredi’nin vicdanını rahatsız eder. Ormandaki gizemli adama, onunla karşılaştıklarını kimseye söylemeyeceği hususunda söz verir. Fakat aynı zamanda bunu büyükbabadan saklamanın yanlış olduğunun da farkındadır. Verdiği söz ve doğru olanı yapmak arasında gidip gelen Fredi, sürdürdüğü vicdan muhasebesi sırasında çok fazla içine kapanır. Yeniden tırnaklarını yemeye, kafasını kaşımaya başlar. Her gece yatağında huzursuz olur. Geceleri öten kuşlardan bile rahatsızlık duyar. Sanki bu olayı ona hatırlatmak için öttükleri yanılışına kapılır: *“Belki durumum bu kadar kötü olmasaydı, kuş geceleri ötmezdi. Fakat kuşun sadece bana vicdan azabımı hatırlatmak için öttüğünü düşünüyorum.”*⁵⁷ Durumu farkedene büyükbabasının onunla konuşmasıyla, Fredi iç huzuruna yeniden kavuşur:

Sadece benim kafamı dağıtmak için konuştuğunu düşünüyorum ve başardı da. Kendimi birden çok keyifli hissetmeye başladım, rahatlıkla ve seve seve sevinçten kahkaha atabilirdim. Ertesi gece kuşun ötüşünü duymadım.⁵⁸

Fredi’nin doğru olanı yapmaya gayret etmesi ve hata yaptığında bundan duyduğu pişmanlık iki yapıtta da en dikkat çeken niteliklerindendir.

Köyde geçirdiği zaman, hayvanlarla içiçe olması, büyük anne ve büyükbabasının yanında güvenli bir ortamda rahatça istediğini yaparak tatilini geçirmesi Fredi’yi çok rahatlatır ve okuldaki problemlerinden kaynaklanan psikolojik problemleri kendiliğinden yok olur. Yapıtlarında kendi yaşadıkları dışında bir şey yazmadığını belirten yazar, Fredi’nin geçirdiği yaz tatilinde, kendi çocukluğunun geçtiği ortamları, köyü, evi, büyükanne ve büyükbabasını resmeder. Yapıtta Susi Teyzede kendini gizlese

⁵⁶ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 45-46

⁵⁷ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 139

⁵⁸ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 140

de, aslında yapıtta bir erkek figür seçerek kendini onun yerine koyar ve Fredi figürünün arkasına da kendi çocukluk hayallerini, erkek olma hayalini gizler. Daniela Strigl de yazarın biyografisinde bu görüşü savunur.

Fredi, bir figür olarak son derece olumlu yansıtılmıştır. Eylemleri, tepkileri ve düşünceleri, hedef kitleye örnek oluşturacak bir biçimde şekillendirilmesi nedeniyle diğer figürler arasında hemen kendini gösterir. Onu önemli kılan şey, aynı zamanda didaktik öğeleri de bünyesinde taşıyor olmasıdır.

1.1.2. Buz

Buz, ilk iki yapıtın ana figürü Fredi'nin tek kardeşidir. Buz beş yaşında sağlıklı bir erkek çocuğudur. Buz'un yaramaz mizacı, abisiyle arasındaki beş yaşlık fark, her ikisinin de yaş grupları itibariyle önemli geçiş dönemlerinde olmaları ve Fredi'nin abi olarak Buz'a göz kulak olmak zorunda kalması; Buz ve Fredi'nin ilişkisine olumsuz etki eder.

Yapıtta Buz'un olumlu-olumsuz tüm özellikleri ana figür Fredi'nin gözünden anlatılır. Zaman zaman verilen detaylara göre Buz; sarışın, kısa saçlı, çilli, uzun ince bacaklı ve zayıftır. Yaşlarına göre uzundur: *“Yaşına göre uzun ve inceydi (...) Buzağıninkilere benzeyen uzun ince bacaklarıyla arkamda ağır ağır yürüyordu (...)”*⁵⁹, *“Buz uzun, ince ve altı yaşında. Sarı diken diken saçları ve bol çilli, sinir bozucu, arsız bir burnu var. Saçları asla suyla yana taranamıyor, herkes onun tıpkı saçları gibi inatçı olduğunu söylüyor.”*⁶⁰

Buz çoğunlukla yaramazlıklarıyla ön plana çıkar. Yapıtlarda çocuk kahramanlarımızın yaz tatilinde büyükanne ve büyükbabalarının köylerine gidişi ve oradaki maceraları anlatılır ve anne-babalarından ayırırlar. Bu yüzden Buz'un sorumluluğunu abisi Fredi; küçük Lise'nin sorumluluğunu ise ablası Micky almak durumunda kalmıştır. Ufak tefek yaramazlıklarıyla abisini sürekli kızdıran Buz, yaramazlıklarının bedelini ise çoğunlukla ya cezayla ya da Fredi'ye göre 'ilahi adalet'le ödemek zorunda kalır. Örneğin Fredi Buz için bir kurbağa yakalamış bunun karşılığında ise Buz Fredi'nin derede inşa ettiği baraja taş taşıyarak yardım etmek için söz vermiştir.

⁵⁹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 14-15

⁶⁰ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 8

Ancak birlikte dereye gittiklerinde Buz yorulduğunu söyleyip kaytarmaya başlar. Bir süre sonra ise Fredi'nin ayağına kasıtlı olarak bir taş düşürür. Eve dönene kadar sürekli isteyerek yapmadığını tekrarlayıp durur. Fredi ise bunun bir kaza mı yoksa bilerek mi yapılan bir davranış olduğunu kendi içinde sorgular. Buz'un ikiyüzlü davranışları karşısında ikilemde kalan Fredi, Buz'a herhangi bir ceza vermez ama içten içe kardeşine kızar. Eve döndüklerinde ise adalet kendiliğinden yerini bulur. Evin hizmetçisi Kathi'ye sinirlenen Buz tavukları bağırarak kovalar ve onları kaçıtır. Kathi Buz'a çok sinirlenir. Oldukça yaşlı olmasına rağmen Buz'u yakalayıp pataklar. *"Kathi peşinden koştu fakat Buz sendelemeseydi, Kathi onu yakalayamazdı. Buz bu defa şanssızdı. Kathi çok kızgındı, kocaman elleriyle ona iki tokat attı ve 'Arsız, rezil!' diye bağırды."*⁶¹ Fredi ilk başta ayağının intikamının alınmasına içten içe sevinir; *"Buz gıkını bile çıkaramadı ve onun önünden eve geçip, merdivenlerden yukarı sıvıştı. Böylece en azından ayak parmağım için cezasını almış oldu."*⁶². Fakat sonra yine sakinleşir ve adalet yerini bulduğu için kin tutmadan kardeşine yeniden iyi davranmaya karar verir.

Odamızda ıslak pantolonlarımızı çıkardık ve ben kurulandım, Buz'sa sadece biraz nemliydi. Hatta Buz'un saçlarını taradım, fakat saçları bir domuz kılı kadar sert olduğu için bu yeterli olmadı ve kafasının etrafında tek tek dikeldiler. Kumla kaplı yüzünü bile bir mendille sildim. Kinci değilim. Tokat yediği için şimdi parmağım o kadar da ağrııyor, onu yine seviyorum. Yine de kardeşiz, Buz hala bunu göz önünde bulunduramayacak kadar aptal olsa da birbirimize bağlı olmak zorundaydık.⁶³

Birbirinin devamı niteliğindeki her iki yapıtımızda da Buz; aradan geçen bir seneye rağmen yaramazlık konusunda herhangi bir gelişim göstermez. Altı yaşına basan Buz artık okula başlar. Anne, baba, Fredi ve çevre rahat bir nefes alsa da Buz okulda da yaramazlıklarına devam ederek öğretmenleri de çileden çıkarır. *"Hadememiz, Buz'un tanrının bir cezası olduğunu söylüyor. Bunun ne demek olduğunu bilmiyorum. Fırsat olursa Susi Teyzeye soracağım; fakat kesin hoş birşey değildir."*⁶⁴

Buz'un bu yaramazlıkları içinde bulunduğu yaş grubunun temel özellikleri ile de ilgilidir.

⁶¹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 41

⁶² Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 41-42

⁶³ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 42

⁶⁴ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 9

İlkokul dönemine giren çocuk, altı yaşlarına geldiğinde iki buçuk yaşlarında görülen olumsuz evrenin özelliklerini göstermeye başlar. Dengesiz, kurala karşı koyan, isyankar bir tutum ve davranış içene girer. Altı yaş çocuğu değişmekte olan bir çocuktur. Anneler, çocuklarındaki bu ani değişiklikleri: “Bu çocuğa ne oldu bilmiyorum, çok değişti.” şeklindeki sözcükleriyle dile getirirler. Altı yaşındaki çocuk, tembel ve kararsız bir görünümündedir. Çocuk bir kez daha iki buçuk yaşında yaşamış olduğu karar verme güçlüklerine uğrar, yine bir şeyin olumlu ve olumsuz iki yüzü arasında gidip gelir.⁶⁵

Anne ve baba, Buz’un yaramazlıkları konusunda farklı düşünmektedir. Baba zaman zaman ceza olarak Buz’u döver: “Evet, Buz ne yazık ki annem ve benim için tam bir baş belası. Sadece babam ona bazen birkaç tokat atmak zorunda kalıyor ama annem ve ben, biz her gün ona katlanmak zorundayız.”⁶⁶ Annenin yaklaşımı yumuşaktır ve Buz’un yaptıklarına en çok üzüldüğü ve sinirlendiği anlarda bile sevgiyle yaklaşılmaktan vazgeçmez. Onu sevgiyle eğitmenin doğruluğunu savunur.

Annem belki Buz’un hemen pataklanmaması gerektiğini, bilakis sevgi ve iyiliğin denenmesi gerektiğini söyledi. Gözlerini sildi, burnunu çekti ve Buz’u kucağına aldı, “İyi bir çocuk olmak ve okula gitmek zorundasın, aksi takdirde ilerde olsa olsa bir taş kırıcı olabilirsin.” dedi. O anda Buz sevinçle haykırdı ve boynuna sarılarak eskiden beri hep taş kırıcı olup sokaklarda eğlenceli bir yaşam sürmeyi istediğini söyledi. (...) ⁶⁷

Buz yaramaz olduğu kadar mızımız da bir çocuktur. Hep birlikte “kızma birader” oynadıkları bir akşam Fredi küçük kuzeni Lise’nin üzülmemesi için hile yapar ve onun kazanmasına yardımcı olur. Buz ise hep kaybeder, kaybettikçe sinirlenir ve aksileşir. Ama mızımız olduğundan kimse onun kazanması için bir şey yapmaz. Büyükbaba kaybetmenin de kazanmak kadar doğal olduğunu çocuklara anlatır. “Buz kaybettiğinde hep çok sinirleniyor ama onun için kimse hile yapmıyor. Bu haylaz biraz daha sakın olmalı. Büyükbaba insanın göz açıp kapayıncaya kadar kaybedebileceğini söyledi. Yaşamda herşey her zaman iyi gitmez ve bu durumu sızlanmadan kabulumek gerekir.”⁶⁸

Buz’a göz kulak olmaya gayret eden abisi Fredi, Buz’un arsız davranışları karşısında zaman zaman sinirlenmekten kendini alıkoyamaz. Tatilden olumlu kazanımları en az sağlayan Buz’dur. Yemek yerken bile arsız davranması ve oburluğu

⁶⁵ Banu Yazgan İnanç–Mehmet Bilgin – Meral Kılıç Atıcı, *Gelişim Psikolojisi - Çocuk ve Ergen Gelişimi*, 2. Baskı, Nobel Kitabevleri, Adana 2005, 256

⁶⁶ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 8

⁶⁷ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 11

⁶⁸ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 52

Fredi'yi hep utandırır. “*Ben iki tane yedim, Micky ve Lise birer tane yedi ve Buz ise dört tane yedi. Lise hiç fazla yemezdi, ama geçen yıl devamlı tıkanan Micky, belli ki artık narin kalmak istiyor. Dört tane yemek gayet tabii Buz’un bir arsızlığı.*”⁶⁹ Zaman zaman sinirlendiğinde Fredi, kardeşini sorgulamaktan geri durmaz.

Böyle bir çocuğun bizim ailemize nasıl geldiğini aklım almıyor. Annemiz çok yumuşak bir kadın ve babamız da çok kızdırılmadığı müddetçe oldukça uysal ve ben ise bir eşek kadar sabırlıyım. Bir müddet iyi kalpli annemizin Buz’u yol kenarında bir yerde bulduğunu ve tıpkı bir keresinde küçük bir kediye getirdiği gibi, merhametinden onu beraberinde eve getirdiğini düşündüm.⁷⁰

Fredi, bu düşüncelerinden sonra Buz’un doğum belgesini görür ve onun sokakta bulunmadığına, gerçekten kendi kardeşi olduğuna emin olur; “*Yine de hala Buz bizde ve bir süredir de onun sokaktan gelmediğini, aksine gerçekten benim kardeşim olduğunu biliyorum. Çünkü bir yıldır okula gidiyor ve masanın üzerinde onun vaftiz belgesinin de olduğu evraklar gördüm. Gerçekten hiçbirşey yapılamaz, o benim öz kardeşim.*”⁷¹ Aynı olayı Haushofer de kendi kardeşi için yaşar. Haushofer dört yaşındayken, kardeşi Rudolf’un doğması hayatının dönüm noktası olur. Annesinin ilgisi erkek kardeşine yönelir. Bu sıradan bir kıskançlık değildir. Marlen annesiyle vakit geçirmek ister, ilgisini çekmek için gittikçe yaramazlaşır, inatçı bir çocuk haline gelir ve annesi ile arasına giderek daha da büyüyen bir duvar örülür.⁷² Kardeşi Rudolf’u kıskanır. Bu kıskançlığı yazar otobiyografik romanı ‘Himmel der nirgendwo endet’te, romandaki annesi, erkek kardeşi Nandi ve kendinden oluşan üçgeni baş figür Meta’nın penceresinden şu örnekle aktarılır:

Hoş, genç ve mutlu görünüyor. Nandi sevinçle yüzüne uzandığında, Nandi’ye nasıl da bakıyor, nasıl da gözleri parlıyor. Meta odaya, masal kitaplarına gitmenin onun için en iyisi olacağını biliyor. Fakat ayağa kalkamıyor. Tutkalla yapışmış gibi taburenin üzerinde oturur ve gözlerini dikip ikisini izler. İçinde birşeyler çok acır, öyle acır ki neredeyse nefes alamaz. Çok derinlerdedir, sanki bir karın ağrısı gibi, ama daha da kötüsü. Gözlerini ayıramaz. (...) Nandi aslında kim? Nasıl geldi de bir zamanlar Meta’nın yeri olan o yerde oturuyor? Karnındaki ağrı öfkeye dönüşmek istiyor. Bu yüzden Meta korkuyor. Birden ne acıyı, ne de öfkeyi hissediyor. (...) şimdi annesine artık ne olacağını biliyor. O artık başkasını sevemez, o Nandi’yi sevmek zorunda, aç gözlerle bakan diğer çocuğunu göremeyecek kadar sevmek

⁶⁹ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 38

⁷⁰ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 8

⁷¹ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 8

⁷² Strigl, 25

zorunda. Dünya küçük, yuvarlak ve sarı, ve içinde anneye ve Nandi'ye dair hiçbirşey yok. Köşedeki çocuk bu yuvarlak dünyaya ait değil. O dışarıda kalmalı.⁷³

Annesinin erkek kardeşinin doğmasıyla kendinden iyiden iyiye uzaklaşması üzerine zaten babaya düşkün olan Haushofer'in ödipal dürtüleri giderek artar ve babasını annesinden kıskanır. Annesinin masallardaki gibi bir büyücü olduğunu düşünür. Babasının annesine evlenmeden önce yazdığı bir mektupta aşkından bahsederken “Sen bir büyücüsün ve beni büyüledin!” sözünü bu dürtülerle gerçek anlamında yorumlar ve annesinin masallardaki gibi bir cadı olarak düşünmeye başlar. Babasını büyülediğini ve kızından soğuttuğuna inanır.⁷⁴

Buz genellikle dünyası oyundan ibaret olan, kendi istekleri dışında bir şey düşünmeyen, yaramazlığı ve arsızlığıyla etrafındakileri çileden çıkaran bir çocuk olmasına rağmen zaman zaman herkesi şaşırtan olumlu davranışları da olmaktadır. Kuzenleri Micky ve Lise'ye büyükanneleri köylü kızı elbiseleri diker. Bunun üzerine kızların ikisi de kırmızı renkte olan elbiseyi giymek isteyince Fredi kardeşine babalarının köye gelirken verdiği harçlıklarla kızlara kırmızı bir kumaş alıp büyükannelerine kırmızı bir elbise daha diktirmeyi önerir. Buz ise bunu itiraz etmeden kabul eder ve çocuklar kuzenlerini mutlu etmek için kendi harçlıklarını harcarlar. Liseyle ara ara tartışalarda Buz'un kuzeniyle kurduğu yakın arkadaşlığı, yaşlılarıyla iyi anlaşabildiği ve yaramazlığının yaşının gereği olduğunu bize kanıtlar niteliktedir.

Yazar yapıtında Fredi'nin düşünceli, hatalarını anlayan, yardımsever, genel olarak uslu, başkalarıyla empati kurabilen ‘iyi’ yapısı karşısına; Buz'un yaramaz, arsız, mızımız, kışkırtıcı çoğunlukla ‘kötü’ yapısını koyarak ‘uslu’ veya ‘yaramaz’ çocuk olmanın arasındaki farkı hedef kitleye dikte ederek değil; göstererek aktarmıştır. Okur kendini başkahramanın yerine koyarak bir katharsis yaşamasıyla; figürlerdeki hataları ve sonuçlarını görerek kendi davranışlarına objektif bakabilmesi ve gözden geçirebilmesi sağlanmış, olumlu davranışlar ve olumsuz davranışlar sonuçlarıyla gösterilerek etkili bir biçimde aktarılmıştır.

⁷³ Strigl, 25-27 (Haushofer, 1992, s. 39f naklen)

⁷⁴ Strigl, 39 (Georg Groddeck, *Das buch vom Es. Psychoanalytische Briefe an eine Freundin*, Wiesbaden: Limes Verlag 1961, s. 86f naklen)

1.1.3. Micky

Erkek figürlerin ağırlıkta olduğu bu maskülen havayı yumuşatan ilk figür; Fredi'nin kuzeni Micky'dir. Micky Fredi'den sadece yarım yaş küçüktür ve oldukça iyi anlaşılır.

Micky, kız kardeşi Lise ve henüz daha bebek olan erkek kardeşi, anne ve babasından oluşan beş kişilik bir ailenin en büyük çocuğudur. Her iki yapıtın geneli dikkate alındığında oldukça uslu, aklı başında bir çocuk görüntüsü çizer. Okumaktan çok hoşlanan Micky; her kız çocuğu gibi dikiş dikmeye, örgü örmeye ilgi duyar ve kimi zamanlar bu yönde çeşitli girişimlerde bulunur.

Çocuklara ilgileri doğrultusunda kitaplar okuyarak okuma alışkanlığını aşılamaaya çalışan büyükbabadan sonra, bu alışkanlığı öne çıkaran ikinci önemli figür ise Micky'dir. Tatile gelirken bile yanında kitaplar getirir ve fırsat buldukça okumaya devam eder. *“Micky birkaç kitabı da beraberinde getirmişti ve yüksek sesle okumayı sevdiği için, sesli okutturdum. Neyse ki, kızlara yönelik kitaplar değillerdi, aksine benim de severek okuyacağım uzak ülkeler hakkında kitaplardı.”*⁷⁵

Micky'nin bu okuma alışkanlığı yapıtta aslında sadece okura olumlu bir mesaj verme özelliği taşımaz. Bu aynı zamanda kız ve erkek çocukların sayısal ve sözel alanlardaki farkına da bir gönderme olarak değerlendirilebilir. Bu göndermenin bilimsel temelleri vardır ve bu yüzden önemli bir işlevselliğe sahiptir.

Ayrıca, erkek ve kızların bilişsel becerilerini de inceledik. Cinsiyetler eşit derecede akıllıdır, ancak zayıf ve güçlü yönleri farklılıklar gösterebilir. Her ne kadar sözel akıcılık, fonolojik işlemler ve yazma becerileri gibi bazı sözel alanlarda, kızlar ve kadınlar daha iyi sözel becerilere sahip olma eğiliminde olsalar da; farklılıklar daha büyüktür. Aynı zamanda algılama hızını ölçen etkinlikler üzerinde de daha başarılı olurlar ve birkaç farklı hafıza ölçümünde daha iyi belleklere sahiptirler. Erkek çocuklar ve yetişkin erkekler, özellikle zihinsel rotasyon ve mekansal algılama gibi bazı alanlarda daha iyi uzamsal becerilere sahiptir; en büyük farklılık, üç boyutlu nesneleri döndürme alanında bulunmaktadır. (...) Cinsiyet farklılıklarının, sosyal ve psikolojik alanlarda olduğu gibi, fiziksel ve bilişsel alanlarda da çok geniş bir yelpazede bulunduğu, ele aldığımız bu konularda açıktır.⁷⁶

⁷⁵ Haushofer, 2009, 67

⁷⁶ Judith E. Owen Blakemore, Sheri A. Berenbaum, Lynn S. Liben, *Gender Development*, Psychology Press, 2008, 94

Micky sık kitap okumanın faydasını derslerinde de görmektedir. O, sadece derslerinde değil sosyal yaşamında da oldukça çalışkan bir çocuktur. Derslerinin iyi olmasının yanı sıra Fredi ile oyun oynarken, birlikte uğraş verirken de canla başla çalışır. Zaman zaman onun bu çalışkanlığı Fredi'yi de hayrete düşürür. Fredi'nin olaylara olduğu gibi basit ve objektif bakması karşısında, Micky'nin daha duygusal yaklaşımı, kendine dış görünüş olarak verdiği önem, kız kardeşiyle aralarında yaşanan ufak kıskançlıklar okura kız ve erkek çocukların duygusal farklılıklarını her iki yapıtta da hissettirir.

1.1.4. Lise

Lise yapıtlardaki en küçük ve en canlı figürdür. Micky'nin kardeşi olan Lise, henüz dört yaşındadır. Fredi'nin Lise'den bahsederken kullandığı ifadelerden, ona karşı bir sempatisinin olduğu söylenebilir. Kızlarla ilk karşılaşma anlarında Fredi küçük Lise'yi şöyle tarif eder:

Fakat Lise aynı geçen yılki gibi küçük ve zayıftı. Kocaman kahverengi gözleri, kısa kesilmiş, simsiyah saçları vardı ve aynı eskiden bir vitrinde gördüğüm oyuncak bebeğe benziyordu.⁷⁷

Görünüşü ile büyük sempati toplayan Lise, tam bir hayvan aşığıdır. Köye geldiklerinin daha ikinci gününde Micky'nin tüm hayvanlardan korkmasına karşın, küçük kardeşi Lise'nin onlara korkusuzca yaklaşması ve onları sevmesi Fredi'nin dikkatini çeker.

Micky'nin bütün hayvanlardan korkması çok yazık, başlarda Wix-Wax'a hiç dokunmak istemiyordu ve Bartl'dan gerçekten çok korkuyordu. Buna karşılık Lise bütün hayvanların peşinden koşuyordu, Wix-Wax'ın üzerine biniyordu ve sevgisiyle zavallı Bartl'ı boğuyordu ya da pek aksi olmayan Milli'yi okşuyordu. Bir keresinde onu bir domuzun kulaklarından öperken bile gördüm.⁷⁸

Lise çiftlikteki hayvanlara çok bağlıdır. Hepsiyle ayrı ayrı ilgilenir. Onlarla konuşur. Sürekli büyükler tarafından hayvanları öpmemesi konusunda uyarılsa da bu davranışından vazgeçmez. Bir gün domuzlardan biri ahırdan kaçır. Günlerce bulunamaz. Bu süre zarfında küçük Lise'yi teselli etmek oldukça zor olur: “*Birden Lise sızlanmaya başladı ve kendini çimenlere attı. Micky onu teselli etmeyi denedi ama Lise*

⁷⁷ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 65

⁷⁸ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 67

sadece şiddetle ağlıyordu ve 'Biricik domuzumu geri istiyorum, biricik domuzumu geri istiyorum!' diye bağıırıyordu.''⁷⁹ kaçan domuz yeniden bulunana kadar ondan başka bir şey düşünmez.

Üzgünken bir anda mutlu olabilen, sinirli iken bir anda sakinleşebilen Lise'nin duygularında bir süreklilik yoktur. Bu onun yaş grubu özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Ailelerine daha az bağlı olan dört beş yaş çocukları, çoğunlukla yaşlılarıyla etkileşim içinde bulunup onlarla birlikte olmak ister, sevgilerini başka çocuklarla paylaşırlar. (...) Bu yaş dönemi çocuklarının davranışları değişkenlik gösterir. Bu nedenle, bir anda saldırganlaşıp hemen sonra uyumlu davranışlar gösterebilen dört beş yaş dönemi çocukları, aralarında sorun olduğunda çok hızlı bir şekilde çözer, uzun süre küsmez, yarışmacı özellikler göstermezler.⁸⁰

Bu tür özellikler doğrultusunda, Lise'nin Fredi'ye karşı sevgi doluyken bir an kızıp sinirlenmesine Fredi anlam veremez ve zaman zaman ona nasıl yaklaşması gerektiğine de karar veremez. Lise kızdığı bir olayın ardından uzun süre kin tutamaz. Bir anda kızgınlığı geçebilir ve yeniden mutlu, neşeli bir çocuğa dönüşebilir. Lise'nin Fredi'ye tutumunda da uzun süreli tutarlılık olmadığı için Fredi, Lise hakkında kimi zamanlar kafa karışıklığı yaşar:

Lise bazen birden çok sinirleniyordu ve bana dil çıkartıyordu, hemen akabinde yeniden gülüyordu ve bana karşı fazlasıyla sevimli geliyordu. Bu konuda ne nasıl davranmam gerektiğini hiç bilmiyordum, bu bana çok aptalca geliyordu. Ama belki de tıpkı Lise gibi kaçık olduğu için, Buz bundan rahatsız görünmüyordu.⁸¹

Fredi yaramazlık yaptıklarında Buz'a kızsada Lise'ye bir türlü kıyamaz. Ona olan sempatisi yüzünden onun hala bir bebek olduğunu ve Buz'un etkisi altında kaldığını düşünür. Bir yıl sonra Lise de bir yaş büyür ama Fredi'nin Lise'ye olan tutumu değişmez.

(...) Lise kaval kemiğimi ayağıyla tekmeledi. Bu küçük haylaz geçen yıl da kendini düzeltmemişti. Küçük, kara boynuzlu bir şeytan gibi görünüyordu. Aşırı kızgınlıktan, koca gözleri böğürtlen gibi parıldıyordu. Fakat Lise'ye asla

⁷⁹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 76

⁸⁰ İnanç, Bilgin, Atıcı, 254

⁸¹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 68

kızamamam komik. O hala bir bebek ve ayrıca Buz onun üzerinde kötü bir etki bırakıyor.⁸²

Lise öyküler anlatmaktan ve dinlemekten çok hoşlanır. O, oldukça hayalperest bir çocuktur. Anlattıkları her zaman doğru şeyler değildir. Kimi zamanlar anlattıkları onun hayalinde canlandığı olaylardan ibarettir. “*Bazen biraz tuhaf olsa ve yalan olduğu belli olan şeyler anlatsa da, Lise’yi gerçekten seviyorum. Ama bana göre çok küçük olduğundan, aynı Buz gibi tembel olduğundan ve benim için taş taşımak istemediğinden onunla çok fazla meşgul olmuyorum.*”⁸³ Kimi zamanlar ise, Lise ve Buz birlikte asılsız hikayeler uydurarak eğlenirler: “*İkisi hep masaya oturup, ambarda geçen kaçık hikayeler anlatıyorlardı. Atlardan yumruk büyüklüğünde altın böceklerden ve geceleri alet çantasında uyuyan, gündüzleri birlikte oynadıkları yirmi sekiz küçük adamcıktan bahsediyorlardı.*”⁸⁴ Bazen de Lise ve Buz aralarında yalnızca kendilerinin anladığı dilde birşeyler söyleyerek eğlenirler. “*İkisi aralarında yalnızca kendilerinin anlayabildiği bir dilde konuşmaya alışmışlardı, kıkırdayıp ‘Plauwutschi, Krawatschi’, ‘Benpumperlebum’ diyorlardı ve her sözcüğü anlıyormuş gibi davranıyorlardı.*”⁸⁵ Lise Buz ile çok iyi anlaşır. Kimi zamanlar kavga etseler de çiftlikte ayrı geçirdikleri an yoktur. Lise de hareketli bir çocuktur. Fakat Buz’dan oldukça etkilenir. Birlikte pek çok yaramazlık yaparlar. Bir gün dereye oynarlarken Buz ve Lise Micky’i iterek ısırgan otlarına düşürürler. Canı yanan Micky Lise’ye, Fredi de Buz’a saldırır. Olayın sonunda Micky ve Fredi küçüklere kaba davrandıkları için ceza alırlar.

O sırada Micky kalktı. Yüzü baya acıdığı için Lise’yi yakaladı ve onu ısırgan otlarının içine attı. Sonunda sıkı bir kavga çıktı; Buz’un burnu kanadı, Lise ise dereye düşüp sırlıklam oldu. Bir de küçük parmağını incitti.⁸⁶

Her ne kadar iyi anlaşsalar da Buz ve Lise de kimi zamanlar kavga da ederler. Lise, kendisi için alınan ördeklerden birini arsızlığını ve yaramazlığını, Buz’a benzetir: “*(...) ve bu dedi Lise, ‘Wockel’. ‘Ona dikkat edilmeli çünkü oldukça arsız ve asi.’ Bense üç tane ördek görüyorum ve hiçbir farkları yok. ‘Onun böyle arsız ve asi olduğunu nasıl*

⁸² Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 40

⁸³ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 68

⁸⁴ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 68

⁸⁵ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 101

⁸⁶ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 170-171

*anladın?’ diye sordum. ‘Çok açık’ dedi Lise, ‘cevaplarından tabi ki. Buz’a çok benziyor.’*⁸⁷ Buz bu benzetmeden hoşlanmaz. Bu benzetmenin de sonu kavga ile biter.

Buz ve Lise’nin kavga etmedikleri zamanlar birlikte işledikleri suçlar, genellikle Lise’nin konuşurken ağzından kaçırmasıyla ifşa olur. Bir gün Lise öğle yemeklerini yerken Buz’un büyük bir mantar yediğini söylemesi ve mantarın zehirli olmasından kuşkulımaları aileyi telaşlandırır: *“Lise heyecanla birden ‘Buz bugün çok büyük bir mantar yedi.’ dediğinde, henüz yeni öğle yemeğine oturmuştuk.”*⁸⁸

Zaman zaman hatalarından ders alsalar ve suçlu olduklarını kabul etseler de, büyüklerin onları sürekli uyarmaları Buz ve Lise’nin hoşuna gitmez. Özellikle ablası Micky’nin uyarılarından Lise hiç hoşlanmaz. Zaten hiç anlaşılamayan abla kardeşin arasında zaman zaman da kıskançlık krizleri yaşanır. Büyükannelelerinin onlara diktiği bir kıyafetin rengi tartışmaya neden olur. Önlüklerden biri mavi diğeri kırmızıdır ama her ikisi de kırmızı olanı istemektedir. Büyüklerin bulduğu çözümle sorun tam ortadan kalktığı sırada Micky, Lise’yi yeniden kıskandırmaya başlar. Bu durum ise tartışmaları yeniden alevlendirir. Lise’nin duyguları ablasının kışkırtmasıyla alevlenir. Kavga ederler: *“Bunun üzerine korkunç bir gürültü duyduk. Kızlar bulabildikleri kitapları birbirlerinin kafalarına atıyorlardı.”*⁸⁹ Aslına bakarsak kıskançlık neredeyse bir kural gibi tüm kardeşlerde az ya da çok görülür. Burada önemli olan büyüklerin bu kıskançlıktaki rolü, çocukları yönetmesi ve olumlu yönlendirmesidir.⁹⁰ Bu tartışmada da olayı doğru yöneten büyükanne olmuştur. Önlükleri sıra ile giymeleri çözümünü getirerek adil bir kullanım imkanı sağlamıştır. Kuzenleri Fredi ve Buz ise harçlıkları ile pazardan kırmızı kumaş alıp büyükannelelerine diktirerek her ikisinin de kırmızı önlüğü birlikte giyip mutlu olmalarını sağlamışlardır.

Lise yapıtta hayvanlarla olan alakası ve aşırı bağılılığıyla öne çıkan bir figürdür. Bu nedenle Lise’nin özellikle hayvanları sevmeye bağlamında simgesel bir önemi olduğunu söylemek olanaklıdır.

⁸⁷ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 85

⁸⁸ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 146

⁸⁹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 118

⁹⁰ Koray Bekiroğlu, *Çocuğuma Nasıl Davranmalıyım*, Say Yayınları, İstanbul 2011, 92

1.1.5. Büyükbaba

Yapıtlardaki büyükbaba figürü, çocuklara doğruyla yanlış gösteren, örnek alınan figür rolündedir. Her iki yapıtta da etkin rol oynayan figüre bir isim verilmemiştir. Okur, onu “büyükbaba” olarak tanır. Yapıtlarda kişisel özellikleriyle öne çıkan figürün dış görünüşü ve genel özellikleri ilk olarak şu sözlerle ifade edilmiştir:

Büyükbaba dünyadaki en hoş insandır ve bütün insanlar onu sever. Onun yakınlarındaki hiçkimse saygısızlık yapamaz ve o kafasını kapıdan içeriye soktuğu an, yaşam birden daha eğlenceli bir hale gelir. Uzun boylu ve tombuldur. Gri sakalları ve hep neşeyle parlayan iri mavi gözleri vardır. Ben de onun gibi görünmek istiyorum. Bazen ona benzediğimi hayal ediyorum ama tabi benim sakalım yok ve henüz büyük değilim. Ama herşeyin böyle olmasını umuyorum.⁹¹

Büyükbaba yapıtta herkes tarafından büyük saygı gören en önemli erişkindir. Haushofer, özellikle bu iki çocuk öyküsünde -özellikle de mekânı ve büyükbaba-büyükanneyi şekillendirirken- ağırlıklı olarak kendi çocukluk anılarından yararlanmışır. Haushofer, 1930’da on yaşındayken okul için şehirde bir manastır yurduna gidene kadar köyde çocukluk geçirir. Nesillerdir koruculuk yapan ailesiyle köyde büyük bir evde yaşar. Çocukluğu yoğun ödipal dürtülerle dolu olan Haushofer’in evde babasından sonra hayran olduğu ikinci kişi büyükbabasıdır. Dedesi Josef Frauendorfer de kitapta betimlenen büyükbaba gibi mavi gözlüdür. “*Herkes onun gri mavi gözlerine bağlıydı (...)*”⁹² Josef Frauendorfer, Haushofer için çok değerlidir. Onu dünyanın en iyi büyükbabası olarak görür. Benzer bir hayranlık Fredi’de de vardır. O da Fredi için dünyanın en iyi büyükbabasıdır. Çocuklar köyde geçirdikleri zaman boyunca ona hep saygı gösterirler. Hepsi ondan çekinir. Fakat bu çekingenlik saygıdan ileri gelmektedir. Fredi için büyükbabanın ayrı bir önemi vardır. Kendine örnek figür olarak büyükbabayı seçmiştir. Büyükbaba bu konuda babadan daha öne geçmektedir. Çünkü babası sadece akşamları ve hafta sonları evdedir ve çocuklarıyla çok yoğun ilgilenmediği ifade edilmiştir.

Babanın çocukları cezalandırırken bazen dövdüğü ifade edilir: “*Babamızın gerçekten oldukça büyük, güçlü elleri var. Hangimizin daha çok suç işlediğinden asla tam emin olamadığından cezayı ikimize eşit böler.*”⁹³ Büyükbaba ise çocukların

⁹¹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 23

⁹² Strigl, 19 (Haushofer, 1992, s.79f naklen)

⁹³ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 7

yaptıkları yaramazlıklar ve yanlışlarda asla onlara vuramaz. Her zaman yaş ve yapılarına uygun cezalar verir. Aslında cezadan çok saygıdeğer büyükbabanın gözünde düştükleri durum onlar için daha etkilidir. Çocukların hep birlikte yaptıkları bir yaramazlık sonucunda büyükbaba hepsine ayrı ceza verir. Verilen cezalar hepsi için de ayrı ayrı yapmaktan hoşlanmadıkları şeylerden oluşur.

*Sonra ofise geldiğimizde, yine tamamen ciddi görünüyordu ve hepimize yapmak zorunda olduğumuz cezalar bölüştürdü. Micky bir bezle kitap sandığındaki bütün kitapları çıkarıp tozlarını almak ve yeniden düzene sokmak zorundaydı. Buz büyük bir kutudan farklı büyük çivileri arayıp bulmak ve küçük bir kutuya koymak zorundaydı. Lise tahta boncuklarla dolu bir keseyi, kalın bir çuvaldız iğneyi ve uzun bir ipi aldı. Boncukları renklerine göre bir kolyeye dizmek zorundaydı. Ve en büyük olan ben, en zor görevi aldım. Ben yazı masasına oturarak, ‘Yağmurlu bir günü uslu çocuklar nasıl geçirir?’ konusu hakkında bir kompozisyon yazmak zorundaydım.⁹⁴

Büyükbaba, çocuklarla oyunlar oynayan, onlarla sürekli vakit geçirip gülüp eğlenen bir figür değildir. Ama birlikte kaliteli zaman geçirirler. Torunlarını etrafına toplayıp onlara kitap okuması çocuklar için çok kıymetlidir. Her biri bu anlarda dikkatle büyükbabayı dinler. Fredi, okuduğu kitapla ilgili her detayı kitabın cildinin yeşil olmasını bile hatırlar: “*Bizi görünce kitabı kapattı ve iki sandalye çekip ona doğru oturduk. Büyükbaba ondan ne istediğimizi biliyordu. Ayağa kalktı ve kitap sandığından yeşil kitabı aldı. Bu içinde bütün hayvanların resmedildiği ve haklarındaki herşeyin okunabileceği kalın bir kitap. Büyükbaba eskiden çocuklarına da okumuş olduğu için, kullanıla kullanıla epeyce eskimiş.*”⁹⁵ Yeşil kaplı bu kitap her raftan indiğinde çocuklar heyecana kapılır. Fredi’nin okuma alışkanlığı kazanmasında büyükbabanın rolü büyüktür. Haushofer aslında burada kendi kişisel yaşamından bir kesit sunmaktadır. Haushofer’in de dedesi torunlarına hikayeler okuyarak onları büyüttü. Dedesi gibi anne babası da bir köyde yaşayan orman korucusu bir aileye göre oldukça kültürlüdürler. Evde klasiklerin de dahil olduğu pek çok kitap vardır ve Haushofer’in de kitaplara olan ilgisi ve sözcüklerin büyüüne kapılıp yazarak insanları büyüleme isteği anne- babasından ve büyükbabasından kaynaklanmaktadır. Babasının tüm kardeşleri okumuş ve kültürlüdür ve yazları köye geldiklerinde Haushofer hepsinin bilgilerinden istifade eder. Köyde bir çocukluk geçirse de kültürlü bir aileye mensup olan, kitaplarla

⁹⁴ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 84-85

⁹⁵ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 43

içiçe yaşayan bu sıradışı kadının, kadınlığın gerektirdiklerine ve toplumdaki yalnızlığına yazarak savaş açması da bu yaşantının en doğal sonuçlarından biridir.

Josef Frauendorfer, Marlen Haushofer'in yazarlığına yönelmesine etki etmiştir. Yapıttaki büyükbabanın da kızı Tante Susi babasından aldığı bu okuma alışkanlığıyla yazarlığına soyunmuştur. Torunlarına okuma sevgisi aşıl原因an büyükbaba, çocukların dilinden çok iyi anlar. Sıkıntılı dile getirmeseler de durumu anlayıp onlarla konuşur ve rahatlamalarını sağlar. Fredi ve Micky'nin büyüklerin izni dışında yaptıkları gizli bir gezi aralarında sır olarak kalır. Ama büyükbabadan sakladığı bu sır Fredi'yi çok rahatsız eder ve bu sırrın yükünü taşımakta zorlanır. Herşeyi büyükbabaya anlatıp rahatlamak isteyen, ama bu sırrı saklamaya söz verdiği için Fredi'nin sıkıntısını büyükbabası anlar: “‘Gel bakalım Manfred. Günlerdir kedi gibi peşimdesin. Sanıyorum seni böyle etkileyen şeyi bana anlatmanın zamanı geldi.’”⁹⁶ Onunla konuşan Fredi bu sırrın verdiği yükten kurtulur ve büyük bir rahatlama yaşar. Uzun zaman sonra ilk kez yeniden rahat uyuyabilir.

Büyükbabanın her davranışı Fredi'ye huzur verir ve ayrıca takdir edilesi görünür: “‘Neredeyse korkacaktım ama o anda büyükbabam horlamaya başladı ve bu ses kulağa çok sakinleştirici geliyordu.’”⁹⁷ Bu alıntıdan da anlaşıldığı gibi büyükbabasının yanındayken asla korkmaz. Horlama aslında aynı ortamdaki diğer kişiler için oldukça rahatsız edici bir eylem olmasına rağmen, büyükbabanın horlaması bile Fredi için rahatlatıcı, sakinleştirici niteliktedir. Herşeyi büyükbabası gibi yapmak ister. Ona olan hayranlığından ötürü en basit davranışlarını bile taklit eder. Micky ve büyükbabasıyla yaylaya çıktıklarında büyükbabanın Buz gibi soğuk suda yıkanmasına hayran kalır. O da bu soğuk suda yıkanmak ister ama bunu yapamaz ve utanç duyar.

Çok iyi yıkanmadım ama, sadece suyu şip şak döküp çıktım yine de bu büyükbabama yeterli görünmüş olacak ki fazla dikkat etmedi. Kendi de gömleğini çıkardı, onun buz gibi soğuk suyu omuzlarından nasıl döktüğünü gördüğümde ben üşüdüm. Aslında böyle sudan korkan biri olduğum için ve büyükbabam bunu tek kelime etmeden kabullendiği için biraz da utandım. Ama onun beni anladığını, belki de onun da çocukken buz gibi soğuk bir kaynaktan isteyerek yıkanmadığını düşünerek kendimi avuttum.⁹⁸

⁹⁶ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 139

⁹⁷ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 158

⁹⁸ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 160

Büyükbabasına bu kadar düşkün olan Fredi için onun yaşlandığını farketmek büyük üzüntü kaynağıdır. Her iki yapıtta da birçok yerde onların yaşlandığını farketmenin ve yaşlandıkça ölüme yaklaştığını bilmenin verdiği üzüntüden bahseder.

Birden büyükbabamın geçen yıla göre biraz yavaşladığı gözüme çarptı ve bu beni üzdü. Her yıl biraz daha yaşlandığı belli ve bunun hatırlatılmasını istemiyorum. Elbette bütün insanlar ölmek zorunda. Ama büyük babamın ölmesini istemiyorum. Bazen onun bir istisna olacağını hayal ediyorum ama sadece kendimi kandırmak istediğimi biliyorum.⁹⁹

Büyükbaba çocuklara hep doğru olanı aşılamaaya çalışır ancak bunu onları sıkıp boğarak, üzerlerine giderek, zorla kafalarına sokmaya çalışmaz. Kendi davranışlarıyla örnek teşkil ettiği gibi, hatalar yapan torunlarının yanlışlarını düzeltmeye çalışır. Yaşları gereği herşeyi yaparak yaşayarak hatalarından ders çıkararak öğreneceklerini iyi bilir ki; her yaramazlıklarında aşırı sinirli tepkiler vermez. Yanlışlarını açıklayarak kendilerinin anlamasını sağlar. Gerekirse ceza verir. Olumlu davranışlarda ise önce kendi örnek olur. Örneğin kitap okuyun demek yerine, çocukları etrafına toplayarak onlara kendi kitaplar okur. Okuduğu kitaplar ise yaşlarına uygun ve ilgilerini cezbeden, onlarda heyecan yaratan kitaplardır.

Büyükbabanın yapıtlarda en yaşlı ve en saygı duyulan figür olması, ve Haushofer'in kendi büyükbabasını genel hatlarıyla yapıttaki bu büyükbaba figüründe yansıtması onun yapıtlardaki yan figür olsa da önemli bir figür olduğunu bize gösterir. Herkesin yardımına koşan, hiçbir olumsuz özellik barındırmayan, hep örnek teşkil eden bir figürdür. Torunlarının dünyasında büyük önem taşır. Okur için de okurken örnek alabileceği, öykünebileceği örnek bir figürdür.

1.1.6. Büyükanne

Büyükanne, yapıtlarda büyükbaba kadar öne çıkan bir figür değildir. Bütün gün günlük işlerle uğraşan sevecen büyükannelerine çocuklar sevgiyle yaklaşırlar. Büyükbaba kadar güçlü bir figür olmaması kendi halinde yaşlı bir kadın olması özelliği yapıtta fiziksel özelliklerine de yüklenmiştir.

⁹⁹ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 36

Bazen büyükbabama biraz kızan tek insan –mesela paltosuz dışarı çıkmak istediğinde- onun karısı olan büyükannemizdir. Çok cesur olmalı çünkü oldukça ufak ve çok zayıf ve büyükbabanın omuzlarına kadar bile gelmiyor.¹⁰⁰

Büyükanne torunlarını çok sever. Her yaz onların yolunu gözler. Hatta bu kadar yaramaz çocuklara nasıl katlanabildiği ve neden her sene torunları geldiğinde bu kadar sevindiğini Fredi bile anlamakta zorlanır: *“Büyükannemin ne kadar memnun olduğunu gördüğümde, bütün çocukların annelerini sinirden hasta edecek kadar yaramaz olmasının ne kadar üzücü olduğunu düşündüm. Daha çok çocuğun eve gelişinden memnun olmasını gerçekten anlayamıyorum.”*¹⁰¹ Torunlarının bütün yaramazlıklarına rağmen büyükanne oldukça sabırlıdır. Sinirlense de onları cezalandırmaz. Çocuklar yağmurlu bir günde dışarı çıkamaz ve evde oynarlarken tüm yastıkları dağıtırlar. Yastıklar patlar ve heryere tüyleri saçılır. Büyükanne görür oldukça sinirlenir: *“Büyükanne bir an ağlamak istermiş gibi göründü ve bu kalbime bir bıçak gibi saplandı. Sonra kendini toparladı ve yatak örtülerini çıkarmaya başladı. Hiç gülmüyordu ve kesinlikle bize bakmıyordu. Etrafında mahcup bir şekilde dikiliyorduk ve kendimizi hiç de mutlu hissetmiyorduk.”*¹⁰² Sinirlense de büyükanne onlara hiçbir şey söylemez, kızmaz.

Büyükanne ufak tefek zayıf yapısına rağmen durmak, dinlenmek bilmeden çalışır. Sürekli birşeylerle meşgul olur. Sabah erkenden kalkıp Kathi ile birlikte yemek, temizlik, hayvanların bakımı ve daha pekçok işi yorulup şikayet etmeden yapar. Fredi bu duruma hayretle bakar: *“Büyükanne artık yaşlı ama huzur vermiyor. Öğleden sonraları makinede birşeyler diker ya da bahçede çalışır ya da böğürtlen reçeli yapar. Yorulmamasını hiç anlayamıyorum. Belki de kadınlar erkeklere göre daha az uyumak zorundadırlar.”*¹⁰³ Yazar tam da bu noktada hayat görüşünü yapıta yansıtmıştır. Kadınların her zaman çok çalışmak zorunda olmalarına, bir ailedeki pek çok yükün kadınların omuzlarında olmalarına, kadınların toplum içersindeki yerine bir eleştiri getirir. Çocuk zihinleri hayatı eşit paylaşma, kadın erkek eşitliği, ailede kadın kadar erkeğin de aynı sorumluluklara sahip olduğunu düşünmeye yöneltir.

¹⁰⁰ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 23

¹⁰¹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 53

¹⁰² Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 82

¹⁰³ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 71

Fredi'nin büyükbabayı kendine örnek alması gibi; Micky de kendine büyükanneyi örnek alır. Büyükanenin pek çok davranışını taklit eder ve onun kadar başarılı olamadığında büyük hayal kırıklığına uğrar ve üzülür. Herkesten daha çok onun takdirini kazanmak, Micky için daha önemlidir.

“Olacak iş değil” diye sinirli sinirli bağırdı Micky, “Büyükanem herşeyi yapabiliyor ve ben hiçbirşey yapamıyorum. bu elbiseyi tamamen kendim yapmak istiyorum ama elbise dışında herşeye benziyor. Yaparken örgü kitabına bağlı kaldım. Peki ya şimdi ne oldu? Kocaman kırmızı bir paçavra. Tamamen rezil oldum ve buna katlanamıyorum. Kendimi baraj gölüne atmak ve boğulmak istiyorum. Bir elbiseyi bile dikemiyorsam, yaşamak istemiyorum.”¹⁰⁴

Yapıtta sevecen, herkesçe sevilen yaşlı rolündeki büyükanne, oldukça çalışkandır ve bitmek bilmeyen enerjisiyle her işe yetişir. Çalışkanlığı, sakin ve olgun yapısıyla aslında silik bir figür gibi görünür. Ama işlevsellik açısından oldukça önemlidir. Yazarın kadınlığa olan bakışı, toplumun kadına biçtiği role, anneliğin getirdiği yüklere, cinsel kimliğin dayattıklarına karşı oluşu yapıtlardaki büyükanne figürü üzerinde şekillendirilmiştir.

1.1.7. Kathi

Kathi evin yaşlı ve huysuz hizmetçisidir. İlerlemiş yaşına rağmen sürekli çalışmak zorundadır. Çocuklar geldiklerinde yapması gereken işler arttığı için onların gelmelerinden pek memnun olmaz. Sürekli birşeylerden şikayet eder. Genel olarak kötümser bir ruh halindedir. Zaman zaman kötümserliği ve memnuniyetsizliği artar ve büyükbaba onu teselli edip sakinleştirir. Büyükanenin sevecen tavırları ve sakinliği, Kathi’de görülmez.

Kathi öteden beri büyükanem ve büyükbabamın yanında. O da çok yaşlı, gri saçları ve büyük elleri var. Bütün gün çalışır. Tek bir kusuru var: onlara inanıp, büsbütün kederlenene kadar üzücü hikayeler düşünür. Üzüntüsü iyice büyüdüğünde, büyükbabam onunla konuşmak zorunda kalır. Onu alıp büyük bir yazı masasının ve kitap sandığının olduğu bürosuna götürür ve orada onunla sohbet eder. Çok kez anahtar deliğinden gizlice dinledim ama ne yazık ki tek kelime anlamadım. Bu beni üzüyor çünkü gerçekten ona ne söylediğini bilmek istiyorum.

¹⁰⁴ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 102

Bu konuşma her seferinde işe yarıyor. Kathi hem gülüp hem ağlayarak dışarı çıkıyor ve sonraki haftalarda yeniden epey mutlu oluyor.¹⁰⁵

Dört çocuk Kathi'yi yaramazlıklarıyla oldukça yorar. Fredi ve Micky yeni yıkanmış çamaşırların asıldığı ipte sallanarak oynarken ip kopar ve bütün çamaşırlar yeniden yıkanmak zorunda kalır. Kathi çocuklara sinirlenmiştir ama torunlarına karşı her daim sevecen olan büyükanne onun bu söylenmelerinden rahatsız olduğu için onun yanında açıkça kızamaz.

Birden herkes bir hafta boyunca nasıl uslu olduğumuzu unuttu, kimse bize “uslu çocuklar” demiyordu, Kathi'nin çamaşırları yıkarken önüne eğilip neler mırıldandığını da yazmak istemiyorum. Küfürlü sözcükler kullanırken büyükannem bunlardan hoşlanmayabileceği için oldukça sessizdi. Ama ben büyükanneme göre çok daha iyi duyuyorum ve Kathi de benim bunları duyduğumdan emindi. Bunu onun yüzünden anladım.¹⁰⁶

Kathi zaman zaman çocukların anne ve babalarına da kızar. Bu kadar yaramaz olan çocuklarını, yaşlı insanların yanına tatile göndermelerinin yanlış olduğunu düşünür: *“Onlara bir şey olmaz” dedi Kathi. “Kötüye bir şey olmaz. Ben sadece böyle bir işe karıştıkları için, büyükannenizle büyükbabanıza acıyorum. Böyle fena çocuklara sahip olunursa, tatile yaşlı insanların yanına gönderilmemeli, bundan bahsediyorum. Fakat hiçbirşey diyemiyorum.” Ve kaşağıyla yeniden homurdanan domuzun üzerine atıldı.*¹⁰⁷ Çocuklar ise aileleri hakkında olumsuz sözler duymaktan hoşlanmazlar. Ama Kathi'nin sert mizacından korktukları için açık ve net bir şekilde de karşı gelemezler.

Birinin annem ve babam hakkında böyle konuştuğunu duymaktan hoşlanmadığım için sessizce “Huysuz!” diye mırıldandım. Kathi hep iyi duymadığını iddia eder ama duymaması gereken şeyleri iyi duyar. “bir şey mi söyledin?” diye sordu ve kuşkuyla bana baktı. “Ben mi?” dedim. “Hayır, hiçbirşey demedim. Bir domuz homurdandı. Onun dışında bir şey duymadım.” Kathi şüpheyle sırtıttı. “Komik” dedi, “ne zamandır domuzlar homurdanıyor” O sırada domuz ahırından kaçmanın tam sırası olduğuna düşündük ve yeniden ambara koştuk.¹⁰⁸

Kathi oldukça temiz ve titiz bir kadındır. Yaptığı işleri en iyi şekilde sonlandırmayı prensip edinmiştir. Titizliği yaptığı her işe yansır. Bir gün Buz'un yüzünü yıkadığında o kadar ovalar ki Buz'un yüzü kıpkırmızı olur. Buz yüzünün sürekli

¹⁰⁵ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 33

¹⁰⁶ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 135

¹⁰⁷ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 46

¹⁰⁸ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 46-47

yandığını söyler ve büyükanne iki gün Buz'un yüzüne merhem sürmek zorunda kalır. Ahırdaki domuzları da hergün fırçalar ve ahıra tertemiz girmelerini sağlar. Fredi bunun gereksiz olduğunu düşünür ve bunu Kathi'ye açıklamaya çalışır. Fakat bu girişimi başarısızlıkla sonuçlanır.

Domuzları her akşam temiz ve pembe olana kadar fırçalamak oldukça anlamsızdı çünkü sabah yine eşelenmeye başlıyorlardı ve Kathi'nin emekleri tamamen boşa gidiyordu. Kathi'ye bunu açıklamayı denedim. Ama bana öfkeyle baktı ve "Tabi bilirsin, sen de bir domuz yavrususun" dedi. Fırçayı elinde tutuyordu, tabi bu beni domuzlarla bir tutmasına bağlı değildi. Bu yüzden çabucak eve gittim ve bir daha domuzlar fırçalanırken ahırda görünmedim.¹⁰⁹

Çocuklar ve Kathi arasında sıcak, samimi bir ilişki yoktur. Hatta yaptıkları yaramazlıklar karşısında Kathi'nin sinirlenerek söylenmelerini saymazsak aralarında hiçbir diyalog geçmediği söylenebilir. Bu durum tüm ev halkının şehre gittiği bir gün, Micky ve Fredi'nin ceza alarak Kathi ile evde kalmak zorunda kalmalarıyla değişir. Kathi herkes kasabadayken Fredi ve Micky'ye çok iyi davranır. Ufaklıkların, Fredi ve Micky'den daha yaramaz olduklarını, asıl ceza verilmesi gerekenin Buz ve Lise olduğunu düşündüğü için, onları teselli etmeye çalışır ve kendi odasına davet eder. Odası gayet tertipli ve temizdir. Penceresi bahçedeki kayısı ağacına bakmaktadır. Duvardaki bir resim çocukların dikkatini çeker. Resimde yemyeşil dağların yamacında ve masmavi bir denizin kıyısında sürüsünü otlatan bir çoban vardır. Çoban küçük sakalı olmasa, uzun sarı saç lüleleriyle neredeyse bir kız gibi görünmektedir. Kathi onlara bu resmi ve kendi hayat hikayesini anlatır. Resim, yıllar önce ölen nişanlısı Alois tarafından gönderilmiştir. Alois demiryolunda çalışırken bir trenin altında kalarak feci şekilde can vermiştir. Kathi, Alois'in gönderdiği eski kasetleri, mektupları çıkarır ve ağlayarak okur. Bu hikayeyi oldukça hüzünlü bulan Fredi, Kathi'yi neşelendirmeye ve teselli etmeye çalışır, ama işe yaramaz. Hikaye Micky'nin ilgisini çeker ve en baştan yeniden dinlemek ister. Bu olay aslında sert mizacıyla çocukların her zaman biraz çekindikleri Kathi'nin de acıları olduğunu, belki de bu acılar yüzünden bugün bu halde olduğunu, zaman zaman neden ağlama krizlerine girip büyükbabanın onu teselli etmek zorunda kaldığını anlamalarını sağlar. Kathi ile empati kurabilirler ve aralarındaki buzlar bir nebze kırılır, birbirlerine daha ılımlı yaklaşmaya başlarlar. Kathi ve Micky, Alois hakkında dertleşirlerken Fredi sıkılır ve Stefan'ın çiftliğine gider.

¹⁰⁹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 74-75

Kathi, Micky ile çok güzel bir sohbet ettiği için, hoşgörülüydü ve bana değil, sadece Stefan'ın düzensizliğine kızdı. Hatta bana acıdı. Aslında bize panayırı unutturmak için elinden geleni yaptı. Yumurta pişirmek yerine sufle yaptı ve ilaveten bir kase de frenküzümü verdi. Kathi çok anlayışlıydı ve o andan sonra bir daha hiç Kathi'ye küstahlık yapmadım, domuz yemini ahıra taşımasına bile sık sık yardım ettim.¹¹⁰

Kathi yapıtta iyi huylu yaşlı büyükanne ve büyükbabaya nazaran, aksi yaşlı rolünde görünse de aslında kötü bir figür değildir. Zaman zaman yaptığı huysuzlukları ve söylenmeleri dışında aslında yufka bir yüreği olduğu söylenebilir. Çocuklarla geçmişindeki yaraları hakkında konuştuktan sonra, paylaşımları sayesinde yumuşak yanının açığa çıktığı görülebilir. Hem Kathi, hem de çocuklar karşıdaki kişiyi anlamaya çalıştıklarında onun da haklı olabileceği yanlar olabileceğini keşfederler. Huysuz ve aksi görünen bir figürün bile incelendiğinde davranışlarının altında başka bir acısı olabileceği, insanlarla empati kurmanın ve iletişimin önemi Kathi aracılığıyla çocuk okura aktarılır.

1.1.8. Stefan

Stefan büyükanne ve büyükbabanın köyde en sık görüştükleri komşularıdır. Stefan'ın yaşı hakkında herhangi bir bilgi verilmez. Ama hakkında edinilen bilgilere dayanarak ne çok genç, ne de yaşlı olduğu söylenebilir. Evlilik yaşına çoktan gelmiş bir erişkindir.

Stefan olay örgüsüne girdiği ilk kesitte, sürekli hasta olması özelliğiyle gündeme gelir. Her yıl başka bir hastalığı baş gösterir. Tam bir hastalık hastasıdır.

O bu kadar çok hastalığı olduğu için, çok ilginç bir insan. Bazen hayatının nasıl gittiğini düşündüğümde, kötü oluyorum. Her yıl bizi istasyona götürdüğünde, sağlığı çok kötü olduğu için belki bir daha görüşemeyeceğimizi söyler. Ama hep iyileşir ve bizi istasyondan almaya gelir.¹¹¹

Fredi ve Buz köye geldiklerinde büyükbaba her yıl onları karşılamaya Stefan ile birlikte gider. Stefan yolda hep Fredi'ye o yıl yaşadığı hastalıkları anlatır. Bu seneki sıkıntısı dişlerindedir. Birçok dişi mecburen çekilmiştir. Neredeyse ağzında diş kalmamıştır. Bu durum Fredi'yi o kadar etkiler ki; kendi dişlerini düşünür ve Stefan gibi

¹¹⁰ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 178

¹¹¹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 24

olmaktan korktuğu için dişlerini aksatmadan fırçalamaya karar verir ve gerçekten de o zamandan beri aksatmadan dişlerini fırçaladığını hatta bu konuda Buz'u da zorladığını da ekler: *“Artık severek yapmasam da, akşamları da dişlerimi fırçalamayı aklıma koymuştum. Çünkü ağzımın Stefan gibi görünmesini istemiyordum. Ve gerçekten de o zamandan beri hep dişlerimi fırçalıyorum ve Buz'u da fırçalaması için zorluyorum. Bu kesinlikle iyi bir alışkanlık.”*¹¹² Bu bölümde okura olumlu bir davranış aktarılmaya çalışılır. Stefan aracılığıyla, dişlerine gereken özeni göstermemenin olumsuz sonuçları gösterilerek okurun gerekli mesajları alması sağlanır.

Stefan'ın hastalıklı hali etrafındakilere pek inandırıcı gelmez. Fredi'nin Stefan için üzüldüğü bir anda büyükanne onun tam bir hastalık hastası olduğunu iddia eder: *“Büyükanne onun bir hastalık hastası olduğunu söyledi; bu kelimeyi hemen ondan öğrendim. Bir hastalık hastası gerçekte tamamen sağlıklı olduğu halde hasta olduğunu iddia eden kişidir.”*¹¹³ O ana kadar hastalığına hiç bu açıdan bakmayan ve gerçekten hasta olup olmadığından hiç şüphelenmeyen Fredi, bu tespitten çok etkilenir.

Stefan ve Fredi aralarındaki yaş farkına rağmen birbirlerini arkadaşları olarak görürler. Stefan sıkıntılarını Fredi'yle paylaşır ve zaman zaman Fredi ona bazı tavsiyelerde bulunur. Bu da Stefan'ın ne kadar yalnız olduğunu gösterir. Bir yetişkin olarak Stefan'ın konuşabileceği, sohbet edip akıl alabileceği kimse yoktur. Fredi'yi bir çocuk olarak değil gerçekten bir arkadaşı olarak görür ve ondan akıl alır. Köyde olmadıkları zamanlarda da birbirlerine kartlar gönderirler. Bu hastalık hastası hallerine ve tüm tuhaflıklarına rağmen Fredi yine de Stefan'ı iyi biri olduğu için çok sever.

Stefan, daha önce söylediğim gibi, benim arkadaşım. Ama biraz tuhaf biri. Bu beni ilgilendirmiyor, arkadaşım ne kadar istiyorsa o kadar tuhaf olabilir. Ben yine de hep onun yanında olacağım. Böyle olması gerektiğini düşünüyorum. Büyükanne, Stefan'ın sürekli gerçekte olmayan hastalıklar uyduran, hastalık hastası bir insan olduğunu söylüyor. Zavallı sürekli yakında öleceğini düşünüyor, ancak henüz yaşlı değil ve üstüne üstlük sapasağlam.¹¹⁴

Okur, Fredi aracılığıyla Stefan'ın hayvanlara iyi davrandığını öğrenir. Fredi Stefan'ı hayvanlara iyi davrandığı için, iyi bir adam olduğu için, zaman zaman onlara

¹¹² Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 25

¹¹³ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 62

¹¹⁴ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 25

meyve verdiği için sever. Hala bir çocuğun masumiyetini taşıdığı hiçbir çıkar gütmeyen sevme sebeplerinden de açıkça görülebilir.

Buna sevindim, çünkü atına ve esasen bütün hayvanlara iyi davrandığı için Stefan'ı seviyorum. Ve atıp tutsa da, hiç olmayan binlerce hastalık uydursa da, o iyi bir adam; bize her zaman armut ve kiraz yolluyor.¹¹⁵

Stefan bir önceki yıl Fredi'nin verdiği tavsiyelere uymuş, dişlerini yaptırmış, kendine yeni güzel kıyafetler almış ve kendine onunla evlenecek birini bulmuştur. Ama yine de mutsuzdur. Nişanlısı Anna baskın bir karakterdir. Stefan'ın haklarını savunamayan, isteklerini dile getiremeyen pısrık yapısını kullanmakta ve her istediğini ona yaptırmaktadır. Bir çok isteği sınırı aştığı için de Stefan yine çok mutsuzdur ve psikolojik durumu kötüleştiği için yine yeni yeni hastalıkları baş göstermiştir: *“Neyin var?” diye sordum korkarak. “Karaciğer” dedi Stefan kederle. “Karaciğerim çalışmıyor, sinirden kaynaklanıyor.”*¹¹⁶ Fredi Stefan'la uzun uzun konuşur. Anna'yı sevip sevmediğini sorar. Aslında Stefan Anna'yla artık sadece evlenmek zorunda hissettiği ve korktuğu için evlenmek istemektedir. Anna'nın etrafındaki hiçkimseye sevgiyle yaklaşmaması, bencilliği, hatta köpeği pireli olduğu için onu öldürmesini istemesi, Stefan'ı evlilik fikrinden uzaklaştırmıştır. Ama çevresinden çekindiği için kararından geri dönememektedir. Fredi Stefan'a çok hoş görüldüğünü, iyi ve zarif bir erkek olduğunu, isterse Anna'dan çok daha hoş, ailesiyle ilgilenebilecek, köpeği Harras'a iyi davranacak bir kadınla evlenebileceğini söyleyerek cesaretlendirir ve ona Anna'dan ayrılmasına yardım edeceğine dair söz verir: *“Bu Stefan için çok uzun bir konuşma oldu. Şimdi atının kahverengi sırtına gözlerini dikmişti ve hiçbirşey demiyordu. “Kendini üzme Stefan!” dedim. “Anna’dan en iyi nasıl kurtulabileceğimizi bulacağım.”*¹¹⁷

Fredi, Micky'den de yardım alarak, Anna ve Stefan'ı ayırmak için bir plan yapar. Plan işe yarar ve Anna Stefan'dan ayrılmak zorunda kalır. Stefan dahil herkes, hem Anna'dan kurtuldukları hem de yaşlı köpekleri Harras'ı vurulmaktan kurtardıkları için çok mutlu olur. Çünkü Anna hiç iyi niyetli biri değildir ve ne Stefan'ı ne de etrafındaki kimseyi sever. Amacı onu sadece kullanmaktır. Stefan Anna'dan kurtulmasına yardım

¹¹⁵ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 25

¹¹⁶ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 26

¹¹⁷ Haushofer, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, 28

ettikleri için hepsini şehre panayıra götürür ve her birine ayrı ayrı hediyeler alır. Artık yeniden mutlu biri gibi görünmektedir.

Stefan hayatıyla ilgili önemli kararları bile kendi alamaz ve bir çocuktan yardım alır. Özünde iyi bir karaktere sahip olsa da yalnız oluşu onu ruhen hasta ettiği gibi, beden de hasta olduğu yanılgısına sürükler. Kendi yaşıtı olmasa da bir çocuk olsa da bir dost edinmek ruhen iyi gelir ve kendini toparlar.

Stefan görünürde önemsiz, ama özellikle özgüven ve hastalık hastalığına göndermede bulunma anlamında işlevsel bir figür olarak görülebilir.

1.1.9. Franzi

Franzi, büyükannesiyle birlikte Stefan'ın çiftliğinde yaşayan Fredi yaşlarında bir çocuktur. Köyde tanışır ve zaman zaman birlikte oynarlar. Franzi güçlü bir çocuktur ve köydeki zorlu yaşam koşullarına alıştığı için Fredi'ye derede bir baraj inşa etmede zorlanmadan ve şikayet etmeden yardım eder. Fredi için bu baraj oldukça önemlidir. Bu sayede aralarında kısa sürede sıkı bir dostluk oluşur. Fakat Franzi, Fredi'ye uzak bir yerde yaşamaktadır ve köydeki işlere yardım etmek zorunda olduğu için çok nadiren gelebilmektedir.

Fredi, Franzi ile geçirdikleri süre boyunca köyde yaşayan çocuklarla şehirde yaşayan çocukların imkanlarının eşit olmadığını, köyde yaşamın daha zorlu olduğunu farkeder. Tabi tüm zorluklarına rağmen köy yaşamının verdiği mutluluk, hayvanlarla iç içe olma, ferahlık, korkmadan özgürce oynayabilecekleri bir çok alanın olmasını da köyde yaşamının cezbedici etkenleri olarak görür.

Köy çocukları bizim kadar şanslı değiller. Yazın çalışmak zorunda oldukları için onların tatilleri gerçek bir tatil değil. Bize göre çok daha nadiren sakız ve çikolata alıyorlar. Bunlara rağmen köpeklerin ve kedilerin beslenebildiği, derede baraj ve ormanda tahta kulübe yapılabilen köyde seve seve yaşardım. Ayrıca arabalara dikkat edilmek zorunda değil ve sokaklarda istenildiği gibi koşulabilir. Oynamak için de fazlasıyla yer var, herşey daha büyük ve hep bir odada hapis tutulmak kadar kötü olunmuyor.¹¹⁸

Güzel geçen yazın sonunda vedalaşırlarken Fredi çakısı, Micky ise düdüğünü Franzi'ye armağan eder. Çakısını verdiğine biraz üzülse de arkadaşının buna degeceğini

¹¹⁸ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 71

düşünür: “Akşamleyin Franzi geldi ve ona çakımı hediye ettim ve Micky başka hiçbirşeyi olmadığı için düdüğünü hediye etti. Bıçağıma üzüldüm ama Franzi bunu haketti. Hediyesine çok sevindi.”¹¹⁹

Franzi genel olarak uyumlu bir çocuktur. Birlikte oynarlarken hiç sıkıntı yaşamazlar. Fredi ve Micky, Anna’dan kurtulma planları yaparlarken de onlara çok yardımcı olur. Büyükannesinin de en büyük yardımcısıdır. Kırsal kesimde yaşayan pek çok çocuk gibi Franzi’nin de oyun için sınırsız vakti yoktur. Fredi ile yaşıt olmalarına rağmen, Franzi’nin omuzlarında çok daha fazla sorumluluk vardır. Olay örgüsünde çok fazla yer almamasına rağmen köyde ve şehirde yaşayan çocukları karşılaştırma anlamında iyi bir önektir.

1.2. “WOHIN MIT DEM DACKEL?”

1.2.1. Hansi

“Hansi acayip sıkılıyordu.” (s.9)¹²⁰ Yapıt; protagonist Hansi’nin ruh halini ortaya açık bir girişle başlar: Hansi korkunç sıkılmaktadır! Bu ilk cümlelerin etkisi okura ilk bölümde Hansi’nin günlük planı detaylarıyla anlatılarak hissettirilmiştir. Okurken Hansi ile özdeşim kuran okur gerçekten de sıkıcı bir günlük rutinin içinde bulur kendini. Hansi’nin böylesine sıkıldığı için birşeyler yapacağı ve hayatına renk katacağının, okura keyifle okunacak satırların müjdesini verir gibi görünse de bu yapıt Haushofer’in çocuk öykülerinin içinde en durağan olanıdır.

Dokuz yaşında bir çocuk olan Hansi, annesinin rahatsızlığından dolayı birkaç haftalığına halası Hilda’nın yanına gönderilir. Hansi’ye anne ve babası döndüğünde ona bir sürprizlerinin olacağını söylerler. Hansi muhtemelen yeni bir bisiklet alacaklarını düşünür ama yanılır. Annesinin aslında hasta değil; hamile olduğunu, ailesinin ona sürpriz yapmak istediğini ve doğum vakti geldiği için halasına gönderildiğini, öykünün sonunda, eve dönüşünden önceki gece halasından öğrenir. Aslında annesinin hamile olduğundan habersizdir.

Hansi halasının yanına yerleştiğinde yabancı bir şehirdedir ve hiç arkadaşı yoktur. Yapayalnız olması, değil birlikte oynayabileceği konuşacak dahi bir akranının olmaması Hansi’yi çok bunaltmıştır.

¹¹⁹ Haushofer, *Brav Sein ist Schwer*, 185-186

¹²⁰ Marlen Haushofer, *Wohin mit dem Dackel?*, 2. Auflage, G&G Buchvertriebsgesellschaft mbH, Wien 2004

Sekiz gündür bu yabancı şehirde halasının yanında yaşıyordu ve gitgide tüm umutlarını kaybediyordu. Hayır, bu eğlenceli bir tatil molası olmazdı. Kalemi ağzına soktu ve üzgün üzgün çığnemeye başladı. Evde de hayat her zaman hoş ve eğlenceli değildi ama hayatında hiç Hilda Halanın yanındaki kadar da hiç sıkılmamıştı. (s.9)

Halası Hilda ile ilişkisi de hiç samimi değildir ve her ikisi de birbirlerine yabancı olmanın rahatsızlığını yaşamaktadır. Halasının bu zorunlu birliktelikten başta pek de memnun olmaması ve bu durumu Hansi'nin de hissetmesi, 'tanrısal anlatıcı' tarafından okura aktarılır: *"Bu arada gelişinde, Hilda Halanın pek memnun olmadığı da ne yazık ki belli olmuştu. Belli ki onu, ablası olduğu için ve yüzüstü bırakmak istemediği için sadece babasının hatrına kabul etmişti."* (s.10) Bu zorunlu birlikte kalma süreci her ikisi için de oldukça zordur. Ailesinden henüz hiç ayrı kalmayan bir çocuk için bir aylık uzun bir süre ayrı kalmak, halası olsa bile hiç tanımadığı bir yabancıyla vakit geçirmek, etrafında hiç arkadaşının olmaması onu çok bunaltır. Çok uzun süreli olmamak kaydıyla zaman zaman ayrı kalmak hem aile hem çocuk için faydalı olsa da; bu durum çocuğun yaşına, kişilik yapısına, yanında kaldığı kişi ile olan ilişkilerine ve emanet edilen kişinin çocuğun bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarını ne derece karşıladığına bağlı olarak değişir.¹²¹ Halası Hilda, Hansi için elinden geleni yapmaya çalışsa da çocuk bakımına yabancıdır. Hansi ile arasında aslında kuşak farkı vardır. Hansi'nin babasından da oldukça büyük olan Hilda Hala, yalnız yaşayan, bir bayandır. Hiç çocuğu olmadığı için bir çocuğun hangi yaşta neler hissettiği, ne gibi ihtiyaçları olacağı, ona nasıl yaklaşılması gerektiği hakkında pek bir fikri yoktur. Hansi'yi anlamak konusunda iyi değildir. Hansi de halası Hilda'yı anlayamaz, Hansi'ye küçük bir çocuk gibi davranması ve disiplini çok abartılı gelmektedir. Buna rağmen halasına karşı bir saygısızlık yapmamaya, nazik davranmaya özen göstermektedir.

Özellikle birlikte geçirdikleri ilk hafta bir hayli sıkıcı geçmiştir. Halası öğle yemeklerinden sonra işe gider, Hansi'ye yapması için bazı ödevler verir, Hansi bunları gün içersinde tamamlar, akşamları ise birlikte yemek yerler. İlk zamanlarda Hansi sadece halası yanındayken dışarı çıkabilmektedir. Dokuz yaşındaki bir çocuk için ise çevresinin bu kadar durgun olması, onu müthiş bir yalnızlık hissine sürüklemektedir. Bu yüzden "tutuklu", "kafesteki bir kuş" gibi benzetmeler sık sık kullanılarak bir leitmotif

¹²¹ Lee Salk, *Çocuğun Duygusal Sorunları*, (8. Basım), (Çev.: Erzem Onur), Remzi Kitabevi, İstanbul 2002, 27-37

oluşturmuştur: “İlk günlerde yalnızca Hilda Halayla dışarı çıkabiliyordu ve kendini tutuklu gibi hissediyordu.” (s.13), “Evet, herşey böyle umutsuzca başlamıştı, şimdi Hilda Halanın tertemiz mutfağında oturuyordu ve kendini kafesteki kanarya gibi hissediyordu.” (s.10) Alışık olduğu yaşadığı ortamı değiştirmenin verdiği yabancılik hissi Hansi’yi çok bunaltır. Hansi yaşındaki bir çocuk için de, çocuğun akran veya oyun gruplarından birine katılması, sosyalleşebilmesi ve sağlıklı bir ruh hali için bir gereksinim olduğu kadar bir zorunluluktur.¹²² Hansi gün içerisinde evde kalmaktan bunalmaktadır. Bu durumu halasına açıklasa da ödevlerini yaptıktan sonra dışarıya çıkabilmek için halasından izin almakta ilk başlarda çok zorlanmıştır. Halası Hilda dışarıya çıkabilmesi için birtakım şartlar öne sürer:

Sonunda ısrarlarına dayanamadı ama arabalara koşmayacağına, yabancılarla gitmeyeceğine, uslu davranacağına, büyük köpeklerden uzak duracağına ve camlara taş atmayacağına söz vermek zorunda kaldı. Sanki hiç aklına daha önce bunlardan biri gelmiş gibi! (s.13)

Hansi bu istekleri gereksiz ve saçma bulsa da tüm gün evde sıkıntıdan patlamamak ve Hilda’yı ikna etmek için hepsini tek tek kabul eder ve dikkatli olacağına dair söz verir. Halasının bu kadar üzerine düşmesinden ve ona bir çocuk gibi davranmasından duyduğu rahatsızlığı da sık sık dile getirir.

Hilda Hala gerçekten oğlanlar hakkında kötü fikirlere sahip gibiydi. “Tabi ki Hala” dedi. “Taş atmayacağım ve pantolonumu yırtmayacağım, en azından sık sık değil, göle de düşmeyeceğim ve bilmediğim köpeklerle etrafta kavga da etmeyeceğim. Beni ne zannediyorsun? Evdeyken her öğleden sonra arkadaşlarımla çıkabiliyorum ve karanlık olana dek futbol oynuyoruz ve kimse endişelenmiyor, yeterince büyüğüm ve kendime dikkat edebilirim. (s.13)

Halası Hilda’nın Hansi’ye çocuk gibi davranması sadece tek başına dışarıya çıkıp çıkmama konusunda değildir. Birçok konuda Hansi kendisine çocuk gibi davranıldığını hissetmekte, bundan rahatsızlık duymakta, hatta zaman zaman da buna sinirlenmektedir. Halasının verdiği ödevlerin çok basit olması, okuması için sürekli resimli kitaplar vermesi, bir gazete okumasına bile mücadele etmemesi gibi bir çok ayrıntı Hansi’yi rahatsız eder.

¹²² Haluk Yavuzer, *Çocuk Psikolojisi I*, Edebiyat Fakültesi Basımevi (İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları No.2927), İstanbul 1982, 59-60

Bir tereyağlı ekmek daha aldı, bu daha şimdiden üçüncüsüydü ve yeniden ödevine koyuldu. Oldukça kolaylardı ve bu da onu biraz kızdırıyordu. Hilda Hala ona gerçekten pek güvenmiyor gibi görünüyordu. Sanki henüz odaha okuyamıyormuş gibi, ona hep resim kitapları veriyordu. Tek bir macera ya da kızıldereli kitabı bile bu evde yoktu. Bir kez bile gazete okuyamadı, Hilde Hala onları hep yazı masasına kilitliyordu ve anahtarı da yanına alıyordu. (s.13)

Dokuz yaşındaki her çocuk gibi Hansi de kendini göstermek, ispat etmek ister. Dokuz yaş uzmanlar tarafından sekiz yaşın devamı gibi aktarılsa da en önemli özelliği çocuğun artık bir birey olmaya geçişi ve olgunlaşmaya başlamasıdır. Kendi kendine karar verip harekete geçmek ister. Büyüklere karşı gösterilen tutumun kendine de gösterilmesini, kararlarına, fikirlerine önem verilmesini ve söylediklerinin bir birey olarak dikkate alınmasını ister. Olgun görülmekten hoşlanır. Kendinin artık çocukluktan çıktığını düşündüğü için ona çocuk gibi davranılması, onu en çok kızdıracak davranışlardan biri olabilir.¹²³ Hansi de bu doğal süreci yaşarken diğer yaşlıları gibi bir çocuk olarak değil, kendi fikirleri olan, aklını kullanabilen bir birey olarak görülmek ister. Buna rağmen halasının özenerek yaptığı yemekler bile onda özel çaba gösterdiği için bir bebek olarak görüldüğü izlenimini uyandırmaktadır. Halasından beklediği özel bir ilgi değildir. Tek istediği normal bir birey olarak görülmek, sıradan basit günler geçirmektir. Bu yüzden Hilda'nın hassasiyetine kızmakta her davranışını içten içe eleştirmektedir.

Bu anlamlı bir ima oldu ama Hilda Hala duymazdan geldi, sucukları pek sevmiyor gibi görünüyordu. Dokuz yaşındaki bir çocuğun beslenmesi hakkında oldukça tuhaf fikirleri vardı. Bazen Hansi'ye çaresizlikte sütlaç ve irmik tatlısı bile getiriyordu. Onu bir bebekle karıştırıyor gibiydi. Bu yüzden ara öğünlerde cömertti. Belki öğleden sonraları evde olmadığı için, onun aç kalacağından korkuyordu ve bu yüzden her gün onun için dört ekmek ve büyük bir bardak elma ya da portakal suyunu masanın üzerine bırakıyordu. Evdeyken Hansi asla bu kadar yiyemezdi, ama burada defterinin başında yapayalnız otururken, sıkıntıdan hemen her şeyi silip süpürüyordu. (s.11)

Uyum sağlamakta zorlanan iki yabancı olsalar da, herşeye rağmen Hansi halasına olabildiğince kibar davranmaya çalışmaktadır. Kızmasına rağmen onun için verdiği emekleri görmezden gelmez. Halasını sevip sevmediğini düşündüğünde bu soruya kendisi de net bir cevap bulamaz: “*Halasının onu sevip sevmediğini anlamak istiyordu. Bazen, elmalı pastayı yere düşürdüğündeki gibi zamanlarda onu seviyordu,*

¹²³ Dodson, 340-341

ama çoğunlukla ondan hoşlanmıyordu.”(s.12) Hilda’nın da gerginliğini ve emanet bir çocuğa göz kulak olmanın verdiği sorumluluğun yükünü taşımaya çalışmasını, içinde bulunduğu telaşı farkedebilmektedir. Kafasında halasına olan duygularını belli bir yere oturtamasa da zaman zaman gönlünü hoş tutacak sözler ederek halasını biraz olsun rahatlatmaya çalışır.

Hansi halası Hilde’ye Okul dönemi devam ederken gitmiştir. Dersleri iyi ve gayet çalışkan bir öğrencidir. Zaten okul müdürü de buna dayanarak Hansi’nin okuldan ayrı geçireceği bir ayın telafisini yapabileceğini söyleyerek, bu süre içerisinde düzenli derslerine çalışması sözü karşılığında bu zorunlu tatile izin vermiştir: *“Bay Oberlehrer okula gitmediği birkaç haftayı Hansi’nin kesin telafî edebileceğinden bahsetmişti, o çok iyi bir öğrenciydi ve tabi her gün biraz çalışacağına seve seve söz vermişti.” (s.9)* Hansi, öğretmenine verdiği sözleri tutar ve derslerini aksatmaz. Her gün düzenli olarak ders çalışır ve halası Hilda’nın ona günlük olarak verdiği ödevleri aksatmadan yapar.

Dürüst bir çocuk olan Hansi’nin davranışları dikkate alındığında erdemli bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Birlikte dışarıya çıktıklarında halası Hilda’nın sürekli onu övmesi ve bunu yaparken biraz abartmasına Hansi her seferinde sinirlenir. Özelliklerinin abartılarak başkalarına anlatılması ve halasını başkalarının yanında yalancı konumuna düşürmemek için gerçeği söyleyememesi, Hansi’nin üzerinde psikolojik bir yük oluşturur.

Halası onu öğlen her işine sürüklüyordu, onu yeğeni olarak tanıtıyordu ve uzun uzun bütün hikayesini, onun beş yaşındayken bir buzağı kadar büyük, Danimarka köpeği buldoğu cinsi bir köpek tarafından ısırıldığını ve karnesinde sadece pekiyi notlar olduğunu, herşeyini anlatıyordu. Bu Hansi’yi öyle kızdırıyordu ki terlemeye başlıyordu ve kulakları kıpkırmızı oluyordu. Birincisi, köpek Spitz cinsi yavru bir köpekti, ısırık neredeyse hiç kanamamıştı bile, üstelik Hansi köpeğin kuyruğunu çekmişti ve bu tabi ki hiçbir köpeğin hoşuna gitmezdi. Ve Hansi’nin karnesine gelince, sadece pekiyileri yoktu, iki ikisi ve kompozisyondan da bir üçü vardı. Tek gerçek buydu. Ama bütün insanların önünde itiraz etmek ve kendi halasını utandırmak istemiyordu, bu aile şerefine yakışmazdı. Bu palavracılık Hilda Halanın en büyük hatasıydı. (s.12)

Hilda halanın övgüleri abartılıdır ve Hansi’yi rahatsız eder. Çocuklara yapılan övgünün samimi olması onlar için değerli bir ölçüttür. Söylenenleri kendi içinde değerlendirebilecek yaşta olan çocuklar için samimi bir övgü onları teşvik edebilirken; samimiysiz bir övgü, onların yetersiz olduklarını düşünmelerine, söylenen diğer

sözleri ciddiye almamalarına neden olabilir. “Eyvah Çocuğum Büyüyor” adlı çalışmalarında övgünün hangi durumlarda amacına ulaştığına ve çocuk tarafından kabul gördüğüne değinen Bronson ve Merryman, çalışmalarında Carol S. Dweck’in “ebeveynlerin yaptığı en büyük yanlış, bizim gerçek niyetimizi anlayabilecek kadar bilgiç olmadıklarını düşünmektir” görüşüne de yer verir. Çocukların da tıpkı yetişkinler gibi sahte bir iltifatın veya samimiyetsiz bir özrünün anlamını, yapılan övgünün altında yatan nedeni kolaylıkla anlayabileceklerini ifade eder. Yalnızca yedi yaşındaki çocukların övgü ve takdire büyük önem verdiğini, daha büyük yaşlardaki çocukların ise en az bizim kadar şüpheyile yaklaşacaklarını ekler.

Hilda halanın fazla kuralcı olmasından rahatsız olan Hansi’nin sıkıcı günleri halasından izin alıp parka gittiği ilk günlerde de devam eder. Parktaki hayvanları besleyip onlarla zaman zaman konuşan Hansi, parkta oynayan çocuklarla arkadaş olmak için bir girişimde bulunur. Franzi ve Martin adında iki çocuğun konuşmalarına uzaktan kulak misafiri olur ve uygun bir anı kollayıp o da konuşmaya dahil olur. Amacı tartışan iki arkadaşın arasını yumuşatarak hata yaptıklarını anlamalarını sağlamak ve onlarla arkadaş olmaktır. Fakat dominant ve bencil bir çocuk olduğu her halinden belli olan Franzi konuşmalarına müdahil olunmasından hoşlanmaz. Daha ufak tefek ve çekingen olan arkadaşı Martin de hiç tanımadığı bir çocuk için arkadaşını kaybetmek istemez ve Franzi’yi savunur. Hansi, çocuklarla tartışır. Arkadaşlık çabası da boşa gider ama kısa süreliğine bile olsa yaşlılarıyla diyalog kurmak hoşuna gider: *“Bu iki çocuktan hayal kırıklığına uğramış olmasına rağmen, konuşma onu az da olsa neşelendirmişti. En azından başka çocuklarla tartışmak, tamamen yalnız kalmaktan daha iyiydi. Ancak mutluluk çok uzun sürmedi ve şimdi yine yalnız kalmıştı”* (s. 19)

Ertesi gün Hansi, halasından gizli şehirde dolaşmaya karar verir. Kaybolmayacağı ve evi tekrar sorunsuz bulabileceği konusunda kendine güvenmektedir. Dolaşırken bir hayvanat bahçesinin tabelasını görür ve eğlenceli olabileceğini düşünerek hemen oraya gider. Hayvanları tek tek görüp inceler, onlarla konuşur. Bazılarının onu anlayabildiğini düşünür. Hatta kimilerine isim bile verir. Parktaki sıkıcı zamanlardan sonra hayvanat bahçesinde en azından daha keyifli vakit geçirebildiği için artık her gün gizli gizli oraya gitmeye başlar. Hayvanları çok sever. Fakat halasına haber vermeden böyle gizli hareket ettiği için diğer yandan içi hiç rahat değildir. Kendi kişiliği oluşmaya başlayan, doğruyu yanlış ayırt edebilen bir çocuk olarak yaptığı yanlışın farkındadır. Yalan

söylemek onu rahatsız eder. Yavuzer'e göre okul çağındaki sekiz dokuz yaşlarındaki çocuklar yalan söyleme konusunda daha bilinçlidir. Yaptığının yanlış olduğunun farkındadır. Yalan söylediğinde bu yalanı kimse bilme bile bu onları sıkıntıya sokabilir veya utanca boğabilir.¹²⁴

Yalan söylemenin verdiği psikolojik rahatsızlıkla halası Hilda'ya daha anlayışlı yaklaşan ve onunla empati kurmaya çalışan Hansi, aslında o kadar da anlayışsız olmadığı düşünmeye başlar. Hilda'nın bir çocuğa nasıl bakılabileceğini, hangi yaşta nasıl davranılacağını bilemeyeceğini, yemek konusundaki hassasiyetiyle aslında onun için en iyisini yapmaya çalıştığını düşünmeye başlar. Birlikte hafta sonu sinemaya giderler. İzledikleri filmi Hansi çok sıkıcı bulsa da halasına kabalık etmek istemez. Etrafı gözlemlerken sevgi dolu bir ailenin davranışlarını abartılı bulur. Ruh hali negatifleşir. Herşeyin olumsuz yanını görmektedir. Bir hayli sıkılan Hansi'ye halası akşam arkadaşına davetli olduklarını söyler. Ailenin Hansi yaşlarında, Willi adında bir oğlu vardır ve Hilda onları tanıştırmak ister. Halası sürekli Willi'nin çok akıllı bir çocuk olduğundan bahseder ve ondan birşeyler öğrenebileceğini örnek alması gerektiğini söylemesi Hansi'yi kızdırır, inandırıcı gelmez. Halasının yine abarttığını düşünür. Ama oraya gittiklerinde Willi'nin gerçekten de inanılmayacak derecede uslu ve itaatkar bir çocuk olduğuna bizzat kendisi şahit olur. Kendisi bile Willi'nin bu kadar efendi bir çocuk olmasına inanamaz: *"Ancak abartmadığı hemen ortaya çıktı. Bu Willi gerçekten anormal derecede uslu idi."*(s. 37) İki çocuk Willi'nin odasına oynamaya geçer. Hansi, Willi'yle yalnız sohbet etme imkanı bulur ve neden bu kadar uslu ve akıllı olduğunu daha iyi anlar. Willi'nin annesi çok baskıcı bir kadındır ve kendisi ne isterse Willi'ye de, eşine de onu yaptırır. Hansi Willi'ye gerçekten üzülür. Birlikte oyun oynarlarken Willi arabasını kırar ve annesinden çok korkar. Willi'nin annesi gelip kırık arabayı sorduğunda ise Hansi misafir olduğu için kendisine kızamayacağını düşünür ve Willi'yi kurtarmak için suçu üzerine alır: *"Willi ağzını açmayı istedi ama Hansi hemen 'Artık oynayamayamayız, çok sert çektiğim için yay kırıldı ve şimdi çalışmıyor.' dedi"* (s. 39)

İyi bir amaç uğruna bile olsa yalan söylemek Hansi'yi rahatsız eder. Halasına birine yardım etmek için yalan söylenip söylenemeyeceği konusunda sorular sorarak rahatlamaya çalışır. En azından Willi'yi zor bir durumdan kurtardığı için bir nebze rahatlar.

¹²⁴ Haluk Yavuzer, *Okul Çağı Çocuğu*, (11. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 196

Hansi, ertesi gün yine hayvanat bahçesine gider ve Pips adında küçük bir kızla tanışır. Neşeli, eğlenceli, hayat dolu bir yapıya sahip olan Pips ile hemen arkadaş olurlar. Pips, inanılmaz bir hayvanseverdir. Yaşça küçük olmasına rağmen, pek çok hayvana sahip çıkar. Kendi sahiplenemediklerine de bir yuva bulmak için canla başla çalışır. Zor durumlarda kalsa da, kimi zaman tehlikeli durumlara atılsa da bir hayvan söz konusu olduğunda korkusuzca düşünmeden her türlü duruma atılmaktadır. Hansi'ye bir gün önce kendinden yaşça büyük çocuklar "Dackel" cinsi bir av köpeğini gölde boğmaya çalışırken gördüğünden bahseder. Onlarla kavga ederek köpeği onlardan kurtarmıştır. Ona ailesinden gizli bahçedeki odunlukta bakmakta ve bir yuva aramaktadır. Belki Hansi'nin halasının köpeği isteyebileceğini düşünerek emrivaki yapar ve tanışmak ister. Hansi, Hilda halanın bir köpek istemeyeceğini söyler ve bu fikirden emin değildir. Ama Pips tuttuğunu koparan ve bir karar verdiğinde uygulamadan asla rahat etmeyen bir çocuktur. Büyükleri ikna etmek konusunda çok başarılı olduğunu, herşeyi kendisine bırakmasını söyleyerek Hansi'ye ısrar eder. Hansi, bunun kötü bir fikir olduğunu düşünse de yeni arkadaşını yüzüstü bırakmak istemez: *"Şimdi başıma iş aldım işte diye düşündü, Hansi ve kara kara bu köpeği Hilda Hala'ya nasıl söyleyeceğini düşünmeye koyuldu. Ama yeni arkadaşını yüzüstü bırakmak istemiyordu."* (s.45)

Hansi'nin sıkıcı günleri yeni edindiği arkadaşlarıyla birlikte sona ermiştir. İlk geldiği günlerde böylesine eğlenceli günler geçirebileceğini tahmin bile edemezken vakit ilerledikçe onlardan yakında ayrılacak olmasına üzüldür. Tatilde geçirdiği süre boyunca güzel dostluklar kurmuş, başkalarının hayatlarında güzel izler bırakmış, hem kendi hayatı etkilenmiş hem de başkalarının hayatlarını olumlu yönde etkilemiştir.

Willi ile olan dostluklarında ona büyük faydaları dokunur. Pips ile birlikte destek olurlar. Willi'nin onu her konuda kısıtlayan, despot, kuralcı ve katı bir annesi olduğu için ona çok üzüldürler ve yumuşatmak için çok çabalarlar. Başlarda annesi Willi'nin yeni arkadaşlarından hoşnut değildir, derslerini aksatmasından rahatsızdır. Willi'nin vaftiz babasından bile hoşlanmayan annesi, köpeği sevmek için zaman zaman onu ziyaret etmelerinden de oldukça rahatsızdır. Hiç kolay olmasa da zamanla Willi'nin annesi de katı mizacını törpülemiş, oğluna karşı daha anlayışlı hale gelmiştir. Annesinin Willi'nin bir çocuk olduğunun farkına varmasını sağlarlar. Hansi, okulda arkadaşları tarafından ezilen, hatta kötü bir dayak yiyen Willi'ye çevresine karşı kendini

ezdirmemesi konusunda destek olmuş, kendine güvenini kazanmasına yardımcı olmuş ve kendini başkalarına karşı koruyabilmesi için dövüş dersleri bile vermiştir. Willi'nin annesi de bu derslere karşı çıkmamış oğlunun eski düzeninden çıkarak yeni bir çocuğa dönüşmesinden başlarda rahatsız olsa da o da buna alışmış ve hatta sonraları mutluluk duymuştur. Hansi, anne babasının yanına döndüğünde de Willi'nin her zaman yanında olup, onu asla yalnız bırakmayacağına dair Pips'ten defalarca söz almıştır. Yeni arkadaşlarını gittikten sonrasında da birbirlerine emanet eder, yalnız kalmalarını istemez.

Yalnız olmasından, tek çocuk olmasından sürekli yakınan Hansi, kardeşi olmasını çok istemektedir: *“Hansi Pips'in analttıklarını sessizce dinledi, onun adına sevindi ama biraz kıskandı. Çünkü onlarda Yılbaşı daha çok sessiz bir bayram gibiydi. Hiç kardeşi yoktu (...) ‘Keşke küçük bir kız kardeşim olsaydı’ dedi Hansi ‘bir erkek de olurdu. Neden küçük bir çocuk almıyoruz bilmiyorum’ (s.112-113)*

Tatilinin sonlarına doğru Hansi arkadaşlarına olduğu kadar halasına da oldukça alışmıştır. Hatta halasıyla da eğlenceli vakit geçirebilmektedir. Halasının da büyük değişim yaşadığını, kendisine alıştığını, eski sıkıcı kabuğundan sıyrılıp yeni, neşeli, canlı bir hale büründüğünü gördükçe mutlu olmaktadır. Halası artık kurallar konusunda eskisi kadar katı değildir. Köpek fikrine ilk başlarda oldukça sert tavırlarla karşı çıkan Hilda, Hansi'nin kendisine danışmadan birkaç günlüğüne Frissling'e bakmak için sahibine söz vermesine büyük bir tepki göstermez. Hatta köpeğe baktıkları sürenin sonunda ona alışır ve geri göndermek istemez. Radikal bir karar vererek bir köpek edinmek istediğini dile getirir. Pips de ona uygun bir köpek bulacağına söz vererek birkaç gün içinde uygun bir köpeği Hilda halaya hediye eder. Birkaç gün bir hayvanın tüm sorumluluğunu üstlenmek Hansi için de büyük bir deneyim olur. Bir hayvana sahip çıkmanın büyük bir sorumluluk ve fedakarlık gerektirdiğini anlar. Tüm çocuk öykülerinde olduğu gibi bu yapıtında da hayvanların bakıma ihtiyaç duyan, insanın yalnızlığını alan, eşsiz varlıklar olduğu mesajını ileten yazar, bir hayvan beslemenin insan hayatında meydana getireceği değişimlere göndermede bulunur. Hansi figürü yazarın bu didaktik amacına hizmet edecek bir biçimde şekillendirilmiştir.

1.2.2. Pips

Pips'in asıl adı Karoline'dir. Sürekli yüksek sesle konuştuğu için herkes ona Pips diye seslenir. Hansi'den yaşça daha küçüktür. Ama tam yaşı verilmemiştir. Üçüncü sınıfa gitmekte olduğu bilgisinden Hansi'den yaşça küçük olsa da yaşlarının çok yakın olduğunu, yaklaşık sekiz dokuz yaşlarında olduğunu çıkarmak olanaklıdır. İlk karşılaşmalarında Hansi Pips'i esmer teni, siyah örgülü saçları, yuvarlak, ıslıl ıslıl gözleri ve minik burnuyla oldukça sevimli bulmuştur.

Hansi hayvanat bahçesinde domuzlarla konuşurken ilk kez karşılaşır. Onlarla konuşmasıyla Pips alay etse de aralarında samimi bir arkadaşlık başlar.

Pips'in kalabalık bir ailesi vardır. Annesi bütün gün üç yaşındaki yaramaz kardeşi Rudi ve henüz bir bebek olan Mimi ile ilgilenmek zorundadır. Annesinin kendinden küçük kardeşleriyle daha çok ilgilenmek zorunda olduğunun farkında olan Pips zaman zaman da annesine yardımcı olmaktadır.

Pips davranışlarıyla küçük bir kız çocuğundan çok bir oğlan çocuğuna benzemektedir. Kendini de bir oğlan çocuğu gibi gördüğünü dile getirir: “ *‘Tabi ki ben bir oğlanım’ dedi Pips. Bu kız ya da erkek olmana bağlı değil, kendini nasıl hissettiğine bağlı. Ben kendimi bir oğlan gibi görüyorum ve bu yüzden ben de bir oğlanım.*” (s.43) Bir insanın hangi cinsiyetle dünyaya geldiğinin bir önemi olmadığını, nasıl hissettiğinin daha büyük önem taşıdığını ifade eder.

Pek çok yönden Haushofer'in çocukluğunun yansıması olan Pips'in öykü boyunca devam eden maskülen tavırları dikkat çeker. Hansi ve Willi ile dostlukları ilerledikten sonra saçlarından çok sıkıldığını, Hansi gibi kısa saçlara sahip olmak istediğini ifade eder ve Hansi onun için saçlarını tıpkı bir oğlan çocuğu gibi kısa keser. Yazar ve Pips'in tek benzerlikleri bu erkek dünyasına hayranlıkları da değildir. Pips tıpkı yazarın kendisi gibi büyük bir hayvanseverdir. Hemen hemen her yapıtında mutlaka hayvanlara yer veren yazar, bu yapıtta da Pips'i hayvanlara değer veren onlara sahip çıkan figür olarak yerleştirmiştir. Pips, sokakta çaresiz bulduğu birkaç kedi ve kuşu sahiplenmiş ailesine kabul ettirmeyi başarmıştır. Birçok sahipsiz hayvanın ise sahiplenilmesini sağlamıştır. Hayvanlar konusunda oldukça hassas olan Pips, kendi imkan ve çabalarıyla bir de sahipsiz ve bakıma muhtaç hayvanları koruma kulübü kurmuştur. Kulübe üyeliğini yaptığı üyelerden aylık çok az miktarda bir bağış toplar ve bu parayı bakıma

muhtaç hayvanların veteriner, yiyecek gibi giderlerine harcar: “ *‘Terkedilen hayvanları koruma derneği’ dedi Pips. ‘Çok kolay. Ayda bir şilin ödeniyor ve üyesi oluyorsun. Ben kasa sorumlusuyum. Yirmi bir üyeyiz. Belki senin de bir şilinin vardır?’*” (s.53)

Hayvanlar söz konusu olduğunda Pips çok hassaslaşmakta ve onların rahatını sağlayabilmek adına her türlü duruma düşünmeden atlayabilmektedir. Nero adında bir köpeğin bakımını sağlayabilmek için para toplarken polislerle yakalanıp karakola götürülür. Korkusuzca polislerle konuşup durumu anlatan, kendini güzelce ifade eden cesur kız, polisler topladıkları paraya el koymak istediklerinde ise köpeği veterinerine götürmeyecekleri için hassaslaşır ve ağlamaya başlar. Hayvanlar onun en zayıf noktasıdır. Hansi böylesine güçlü bir kızın ağladığına ilk kez şahit olur.

Bu Pips için çok fazlaydı. Korkarak müfettişe baktı, dudağını büktü ve aniden hıçkırmaya başladı. Hansi onun için, en çok da kendi de burnunu çekmek zorunda kaldığı için çok utanmıştı. (s 106)

Pips annesine küçük yaşına rağmen büyük destek olmaktadır. Kardeşi Rudi’ye bakmak onunla ilgilenmek çoğu zaman Pips’e düşmektedir. Hansi ve Pips bir gün hayvanat bahçesine gittiklerinde Rudi’yi de yanlarına almak zorunda kalırlar ve yaramaz Rudi kaçıp saklanır. İki arkadaş Rudi’yi uzun süre bulamaz ve Pips kardeşinin başına bir şey gelmesinden çok korkar ve kendini suçlar. Rudi ortaya çıktığında ise kendini tutamaz ve ağlamaya başlar: “*Pips Rudi’nin önünde dizlerinin üzerine çöktü, onu bir daha asla bırakmak istemediğinden, onu bağrına bastı. ‘Seni Canavar!’ dedi ve gözyaşları yüzüne süzüldü. ‘Şükürler olsun yine burdasın.’*”(s. 131) Kardeşiyle genel olarak anlaşamasa da o, kardeşlerini ve ailesini çok sevmektedir. Kardeşini her zaman korur. Kendisi zaman zaman sinirlenip kızsa da başkalarının kızmasına asla müsaade etmez. Yaptığı yaramazlık için Rudi’ye kızan Hansi ile bile bu konuda kavga eder. Kendisi kızsa da başkalarının kardeşine kızmasını istemez ve Hansi’yi uyarır: ““Küçük kardeşime vuramazsın!”, dedi birden Pips öfkeyle ve Rudi’yi kendine çekti. (...) ‘Korkma ‘dedi Pips avuratak. ‘Çocuklar sadece şaka yapıyor.’ (...)”(s.124)

Pips ailesine karşı da anlayışlıdır. Kalabalık bir aileye mensup olmanın getirdiği yükümlülükleri erken yaşta sırtına yüklemiştir. Yaşıtlarının aksine, kardeşlerini kıskanmak, anne babasına sitem etmek yerine onlarla empati kurmayı seçmiştir. Kendisini annesinin yerine koyarak, kardeşlerinin küçük olduğuna karar verir, bu yüzden onlara daha fazla ilgi göstermesini anlayışla karşılar ve hatta ona öğütler verir.

“Annem oldukça iyi” dedi Pips “Hatta bize karşı gayet adil” Tabi en çok en fazla onun yardıma ihtiyacı olduğu için Mimi’yle ilgileniyor. Daha sonra Rudi geliyor, henüz çok akıllı olmadığı için ve benim için çok vakti kalmıyor. Ama bu beni daha az sevdiğinden değil. Bana her şeyi anlatabiliyor. Ben de ona hep güzel tavsiyeler veriyorum. (s. 80)

Annesinin üç çocuk arasında ne kadar perişan olduğunu gören Pips yardımcı olmayı, alabileceği sorumlulukları alarak annesinin yükünü bir nebze azaltmayı seçer. Pips’in bu davranışını yorumlarken Yavuzer’in; *“Araştırmalar, kalabalık ailelerden gelen çocuklarda, zorunluluk nedeniyle, kendi işlerini yapmak ve kendinden küçük kardeşlerine bakmakla yükümlü olduklarından, sorumluluk duygularının daha fazla geliştiğini göstermektedir. Kendi evlerinde bazı sorumlulukları üstlenmeyi öğrenen çocuklar, sadece başarılı bir uyum göstermekle kalmamakta, aynı zamanda, grubun lider rolüne seçilmiş bir üyesi de olabilmektedir.”*¹²⁵ sözlerinden yardım almak çok yerinde olacaktır. Kendi ailesinde üzerine aldığı bu sorumluluklarla sosyal hayatında da tuttuğunu koparan, topluluk içersinde sözünü geçirebilen, liderlik edebilen, sosyal bir çocuk haline gelmiştir. Fakat ailede yaşları yakın üç çocuk olması Pips’e sosyal anlamda sorumluluk sahibi olmayı, sosyal olmayı öğretse de anne baba ilgisinin yetersiz olması eğitimi kötü etkiler.

Pips figürünü, yazarın kendi yaşamından hareketle şekillendirdiği bir figür olarak büyüklere de mesajlar veren bir figür olarak görmek olanaklıdır. Bu nedenle onu yazarın hem küçükleri hem büyükleri hedef alan bir çift boyutlu/ bir çok katmanlı kurgusunun bir işareti olarak değerlendirmek gerekir.

1.2.3. Willi

Okur Willi’yi ailesinin, Hansi ve halasını bir akşam eve davet etmesiyle tanır. Hansi’yle yaşıt olan Willi, tek çocuktur ve yaşıtlarına göre uslu bir çocuktur. Gerek dış görünüşüyle, gerekse tavırlarıyla bu özelliğini dışa yansıtır.

Ama abartmadığı hemen ortaya çıktı. Bu Willi gerçekten de anormal derecede usluysa. Saçının tarama şeklini Hansi beğenmedi, saçları yağla kafasına yapıştırılmıştı, ve tepesi dümdüzdü. Willi’nin temiz tırnakları vardı, Hilda Hala’nın gönlünü kazandı, ve anne babası ondan herhangi bir şey istediğinde, herşeye “Lütfen”, “Teşekkür ederim” ve “Tabi anne” ya da “Tabi baba” diyordu.(s. 37)

¹²⁵ Yavuzer, 1982, 46

Hansi Willi'nin bu kibar davranışlarını çok yadırgar. Onu sadece verilen emirleri yerine getiren, itaatkar, eğitilmiş bir köpeğe benzetir: *“Çok iyi eğitilmiş küçük bir köpek gibiydi ve bir kez bile itiraz etmeye kalkışmadı. Dahası sanki bir yaşlı adam gibi kravat takmıştı ama belki bu konuda yapabileceği bir şey yoktu çünkü sonuçta çocuklar onlara ne verilirse onu giymek zorunda.”* (s. 37) Aileleriyle bir süre vakit geçirdikten sonra oyun oynamak için, Hansi ve Willi, Willi'nin odasına giderler. Willi'nin odası çok düzenli ve temizdir. Ne oynayacaklarına karar verecekleri sırada konuşurlarken Hansi Willi'nin hemen hemen hiç oyun bilmediğini öğrenir ve büyük şaşkınlık yaşar.

Willi biraz sıkılgan göründü. „Biliyor musun?” dedi, „ben neredeyse hiç oyun oynamıyorum. Her zaman her şeyi öyle intizami bir şekilde toplamak zorundayım ki ağız tadıyla birşeye başlayamıyorum. Çoğunlukla oturup kitap okuyorum. Bu annemin de en sevdiği şey çünkü kitap okurken dağınıklık yapılamıyor. Bunların dışında çok şey öğrenmek ve her gün iki saat piyano egzersizi yapmak zorundayım.(s.37)

Willi'nin annesi çok baskıcı bir kadındır. Oğlunun hayatını tamamen kendi isteklerine göre düzenler. Willi hemen hiç oyuncakla oynayamamaktadır. Çünkü her zaman herşeyi düzenli tutmak zorundadır. Bu yüzden çoğunlukla odası dağılmasın diye oturup kitap okur. Bunun dışında her gün derslerine çok çalışmak ve günde iki saat piyano çalmak zorundadır. Bunların hiçbirini severek yapmadığını ama çalışkan olmak zorunda olduğunu söyler. Düzene ve disipline alışmıştır. Ailesine asla karşı çıkmaz. Ailesi tarafından Willi'ye uygulanan disiplin amacından sapmış yanlış bir disiplindir. *“Disiplinde amaç çocuğun kendi kendini kontrol edebilmesidir. Çocuğa uygulanan baskıyla çocuğun bu şansı elinden alınmış olur. (...) Çocuğa uygulanan baskı çocuğun sorumluluk sahibi olmasını engeller. Baskı altında büyüyen çocuklar, büyüdüklerinde birilerinin korkusu ve baskısı olmadan kendi başlarına iş yapamaz. Böyle bir disiplinle yetişmiş kişilerin iç denetim mekanizması gelişmez. Baskılı bir disiplin kişinin ilerde utangaç, hakkını arayamayan, her türlü otoriteden korkan, silik bir kişilik kazanmasına ve suça yönelmesine yol açar.”*¹²⁶

Willi arkadaşları tarafından da dışlanmıştı. Oynarken üzerinin kirlenmemesine, gözlüğünün kırılmamasına dikkat etmek zorunda olduğunu, bu yüzden de diğer çocukların onunla oynamak istemediğini, ama onları anlayabildiğini üzümlere dile getirir: *“Futboldan hiç arkadaşın yok mu?” diye sordu Hansi. “Hayır”, dedi Willi*

¹²⁶ Çetin Özbey, *Çocuk Sorunlarına Yapıcı Çözümler*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 2004, 71

üzülerek. “Benimle oynamak istemiyorlar ve ben de onları anlayabiliyorum. Üstümü kirletemiyorum ve top oynarken gözlüğüm kırılabilir.”(s.38) Sosyal yönden zayıf kalan Willi istese de yaşlılarının arasına karışamaz. Annesinin koyduğu kuralları çiğnememek için arkadaş çevresi ve oyun ortamından mahrum kalır. Sosyal gelişimin insan yaşamındaki yeri ve önemi incelendiğinde, bu sürecin kişinin karakteri, olayları algılama biçimi, tepkileri, tutum ve alışkanlıklarına göre değişkenlik gösterebileceğini dile getiren Yavuzer; çocuğun topluma ve sosyal yaşantılara karşı tavrının, çocuğa yaşamının ilk yıllarında öğretmenleri ve çevresindeki yetişkinler tarafından sunulan fırsatlar doğrultusunda gelişeceğini, onların rehberliğine bağlı olduğunu ifade eder.¹²⁷ Annesinin baskıcı tutumu ise bu sosyalleşme sürecine ket vurmuştur.

Willi yaşındaki çocukların her şeye bu denli itaatkar olmaları pek de normal karşılanacak bir durum değildir. Anne babasının bütün isteklerini hiç karşı koymadan yerine getirmesi, çocuğun aşırı sert bir disiplinle yetiştirilmiş ve ağır cezalara çarptırılmış olmasının bir sonucudur. Çocukta kişilik namına ne varsa ezilmiş, yok edilmiştir. Sürekli baskı altında tutulan çocuk kendini göstermekten caymıştır. Kişisel duygu ve düşüncelerini belirtmek için hiç çaba göstermez.¹²⁸ Yaşlı çocuklarda asilik, başkalarının kendileri için verilen kararları sorgulama, istemediği şeyleri yapmamak için direnme gibi davranışlar baş gösterir. Willi ise annesinin onun için verdiği her karara sorgusuz sualsiz biat etmektedir. Çünkü ailesinin ona verdiği değer ve yükümlülükler altında ezilmiş, bir çocuk olduğunu unutmuş, onları memnun etmeyi bir görev edinmiştir.

Ailem için sadece ben varım ve onları yüzüstü bırakamam. Oldukça yaşlılar ve ben onlara ilerde onlara bakmak zorundayım. Keşke babam çok eğlenceli olsaydı ve hatta benimle oynasaydı. Ama yapamaz, sağlıklı değil ve sürekli bir avuç ilaç almak zorunda.(s. 38)

Köpek Frissling’e bir yuva bulma çabaları sırasında Hansi, Willi ve Pips yakın arkadaş olurlar, her zaman çok eğlenirler ve birbirlerine destek olurlar. Frissling’i Willi’nin vaftiz babası Eugen’in sahiplenmesine ön ayak olurlar, gözlerinde problem olan ve veterinerine götürülmesi gereken yaşlı bir adamın köpeği Nero için birlikte para toplayıp doktora götürürler, ilaçlarını alırlar. Bu yeni çevre, yeni maceralar Willi’yi

¹²⁷ Yavuzer, 1982, 14

¹²⁸ Salk, 199

değiştirmeye başlar. Arkadaşlarıyla her anlarında yan yana olmaya, birbirlerine destek olmaya gayret ederler.

Willi'nin okul arkadaşları da onu sakın kişiliğinden dolayı hep taciz etmektedirler. Okul çıkışlarında sürekli onu takip ederler ve kovalarlar. Bir gün Willi fena halde dayak yer. Annesi çok kızar okula oğlunu döven çocukları şikayete gitmek ister ama Pips, Willi'nin utanmaması için onu ikna eder.

Hansi ve Pips'in hayatına dahil olmasıyla Willi'nin hayatı çok değişir. Dayak hadisesinden sonra dövüşmeyi bilmeyen Willi'ye Hansi uzun süre kendini bu tür durumlarda savunabilmesi için dövüş dersleri verir. Derslerin sonunda Willi'nin kendine güveni artar ve daha neşeli bir çocuğa dönüşür. Hatta onu döven çocuklar yeniden saldırdığında kendini savunmaktan kaçınmaz ve bunun mutluluğu ruh haline yansır.

Ama en büyük sürpriz Willi'yle geldi. Biraz gecikti ve mosmor olmuş iki yeni şişlik ve dudağında bir yırtıkla ortaya çıktı, yılbaşı ağacı gibi parlıyordu. "Tahmin edin" diye bağırdı. "Bugün onlara günlerini gösterdim. Hey! Artık beni yakın zamanda bir daha kızdırmazlar, onlar benden daha kötü görünüyorlar. (s.159)

Yeni edindiği arkadaşları hayatına köklü bir değişiklik sağlamış, Willi eski sessiz, yalnız kişiliğinden sıyrılmış, yeni neşeli, canlı, özgüvenli bir çocuğa dönüşmüştür. Bu değişikliğin yegane sebebi ise yeni arkadaş grubudur.

Çocuğun arkadaş grubu, onun sosyal tavırlarını etkiler. Bu sosyal tavırlar, çocuğun genellikle diğer bireylere ve sosyal yaşama karşı tüm tavırlarını içerir. Bir dereceye kadar ailede kazanılan bu tavırlar, çocuğun arkadaş grubuyla olan deneyimleri sonucu değişebilir.¹²⁹

Willi'nin annesi de çok değişmiştir. Daha önceki katı kuralları yumuşatmış, oğlunun da bir çocuk olduğunu oyuna ihtiyacı olduğunu, onun da bir birey olarak kendi kararlarının olduğunu ve bir birey olarak var olması için biraz özgür bırakmak gerektiğini anlamıştır. Babası da bu durumdan gurur duymuş hiç olmadığı kadar mutlu olmuştur: " 'Ve babam uzun zamandır hiç bu kadar neşeli değildi' dedi Willi. 'Beni en çok bu sevindirdi.' "(s.160)

¹²⁹ Yavuzer, 1982, 63

Willi, çocuklara özgüven kazandırma bağlamında ebeveynlere düşen sorumluluğu simgeleyen yaşantıları aracılığıyla okurun karşısına çıkan bir figürdür.

1.2.4. Hilda Hala

Hilda, ana figür Hansi'nin halasıdır. Hansi'nin babasından da yaşça bir hayli büyüktür. Yalnız yaşamaktadır ve oldukça sıradan, monoton bir hayatı vardır. Bir hukuk bürosunda avukatın yanında çalışmaktadır, bir hayli titizdir. Okur Hilde Halayı Hansi ile geçirdiği zaman kesitinde tanır.

Hilda Hala, daha önce hiçbir çocukla uzun süre vakit geçirmedeği için bir çocuğa nasıl davranılması gerektiği, neleri sevmediği ya da nelerden hoşladığı hakkında hiçbir fikri yoktur. Çocuklardan pek hoşlanmadığını söylemek mümkündür. Hansi, halasının tavırlarından kardeşinin ricasını geri çeviremediği için bu durumu kabul ettiği sonucuna ulaşmıştır; *“Bazı halaların dokuz yaşındaki bir çocuğun hayatının nasıl olacağını düşünmeleri inanılmaz. Bu arada gelişinden, Hilda Halanın pek memnun olmadığı da ne yazık ki belli olmuştu. Belli ki onu, ablası olduğu için ve yüzüstü bırakmak istemediği için yalnızca babasının hatrına kabul etmişti.”* (s.10) Hansi, Hilde Hala'sının da bu birliktelikten oldukça zorlandığını bocalamalarından açık bir biçimde hisseder. Yaşça artık genç sayılamayacak, uzun zamandır yalnız yaşayan bir kadın için de bir çocuğun varlığına alışmak ve bakımını üstlenmek kolay değildir. Halasının yanına ilk taşındığında bir süre ona fazla çocuk gibi davranması ve yemek yaparken her gün sorunlar yaşaması da bu durumun en basit örneklerinden biri olarak gösterilebilir.

O muhakkak babasından daha büyüktü, eşi yoktu ve hiç çocuğu olmadığı için çocuklarla ne yapılır bilmiyordu. Öğle yemeğinden sonra hemen gitmek zorundaydı, çünkü bir avukatın yanında çalışıyordu ve ancak akşamları saat altıda eve dönüyordu. Öğleden önceleri evi topluyordu, alışverişe gidiyordu ve sonra kendisi ve Hansi için yemek pişiriyordu. Annesi kadar güzel yemek yapamıyordu ve sürekli kalın bir yemek kitabına bakmak zorundaydı. Hansi halasının sadece ondan dolayı yemek pişirdiğini düşündü ve ona kolayca kakao ve ekmek hazırlamasını teklif etti ama buna halası çok kızdı. Halası son derece hırslı bir kadındı ve her şeyi yapabilmek istiyordu. Pazartesi günü elmalı pasta bile yaptı ve pek iyi gitmedi. Hamur her taraftan parçalandı, hatta bir parçası da yere düştü ve Hilda Hala buna öyle sinirlendi ki, ayaklarıyla tepindi ve her şeyi çöpe attı. Burnuna kadar geldiğinden, basitçe komposto yaptı, bu çok da zor değildi. Bu kadar sinirliken, çok komik görünüyordu, dağılmış ve terlemişti ve burnu da tamamen un olmuştu. Hansi seve seve yüksek sesle gülerdi ama bu tabi ki çok hoş

bir davranış olmazdı. Kahkahasını bastırdı ama daha fazla kendini tutamayacağından hapsuracaktı gibi yaptı ve mendiline püskürdü. Hilda Hala'ya üzölmüştü ama neden illa elmalı pasta yapması gerekiyordu ki, Krenli sucuk yapsaydı zaten onu daha çok seviyordu. (s. 10 - 11)

Hilda yeğeni için sağlıklı yemekler yapmaya uğraşır, ona gerektiği gibi en iyi şekilde bakmaya çalışır ama bu konuda pek başarılı olduğu söylenemez. Yemek yapmak konusunda pek yetenekli sayılmaz. Bu konuda ısrarcı davrandıkça hem kendi başarısızlığından rahatsız olmaktadır. Misafir olduğu için bu duruma ses çıkarmasa da Hansi yemeklerden hiç memnun değildir ona sadece sucukla da karnını doyurabileceğinin ima eder ama inatçı bir yapıya da sahip olan Hilda ısrarla yemek yapmaya devam eder.

Hilda Hala ona bir çocuk emanet edilmesinin yükünü ilk zamanlar omuzlarında yoğun bir biçimde hisseder. Hansi'ye karşı fazla korumacı davranması, gazete okumasına müsaade etmemesi ve hep okuması için resimli kitaplar vermesi, yemek için sağlıklı şeyler pişirmeye çalışması, işten dönene kadar yapması için Hansi'ye ödevler vermesi, dışarıya çıkmasına müsaade etmemesi, her konuda katı kurallar koyması Hilda Hala'ya mantıklı ve makul görünse de, Hansi'nin hoşuna gitmemektedir.

Bir süre uyum problemi yaşasalar da zamanla birbirlerini anlamaya başlarlar. Hilde Hala, Hansi'ye karşı yumuşarken, Hansi de Hilde Hala'yı anlamaya başlar. Hilde Hala'nın hayatına renk gelir. Hep tekdüze yaşayan birinin farklılıklardan birhaber olması ve başka güzelliklerin de olabileceği, farklılıkların insanın yaşamına güzel şeyler katabileceğini deneyimlerler. Titiz, sıkıcı, monoton bir hayatı olan Hilde Hala zamanla Hansi ve arkadaşları sayesinde bir köpek bile edinir. Ve bu yeni arkadaş Hansi gittikten sonra ona yeni bir yoldaş olacaktır.

Birbirlerine karşı önyargılarla girdikleri serüvenden, bu önyargıları yıkarak değişerek ve değiştirerek çıkar hala-yeğen. Birlikte yaşama sürecini mecburiyetten kabul etseler ve bunu bir an önce bitmesi istenen zor bir süreç olarak karşılasalar da ayrılık vakti geldiğinde zorlanırlar. Birbirlerine alışmışlardır ve bundan sonrası için bu sıcak iletişimi devam ettireceklerine dair birbirlerine sözler vererek ayrılırlar.

Hansi ve Hilda Hala'nın ilişkisi, her zaman tek bir doğru, tek bir yol olmadığını, farklılıkların yadrganarak ve karşı çıkılarak değil, anlamaya çalışarak farklı bir pencereden bakarak karşılanması gerektiği, böylece hayatın herkes için daha kolay,

makul ve mutlu bir şekilde sürdürülebileceği mesajını öyküde en güzel anlatan ilişkidir. Bu nedenle Hilda Hala'yı bir figür olmaktan çok, bir ilişkinin tarafı olarak görmek daha yerinde görünmektedir.

1.3. MUSSEN TIERE DRAUSSEN BLEIBEN?

1.3.1. Schorschi

Haushofer “Müssen Tiere Draußen Bleiben?”¹³⁰ adlı öyküsünde de çocuk romanları geleneğini bozmaz. Ana figür yine on yaşında bir erkek çocuktur. Öykü, ana figür Schorschi'nin yan odadaki gürültü yüzünden uyanması ve her sabah olduğu gibi bu duruma son derece sinirlenmesiyle başlar. Öykülerinin çoğunluğunda olduğu gibi okur açık bir girişle kendini öykünün tam ortasında bulur. O anlatıcı ile aktarılan yapıt, anlatıcı tarafından Schorschi'nin gözünden yansıtılır.

Schorschi'nin asıl isminin Georg olduğunu, okur ancak öykünün ilerleyen bölümlerinde, Schorschi okul arkadaşlarına kendini tanıtırken öğrenir. Schorschi iki ikizden oluşan dört çocuklu bir ailenin tek erkek çocuğudur. İkizi Dorli ile diğer ikiz kardeşleri Katrin ve Bettina'dan yedi yaş büyüklerdir. Dorli ve Schorschi on, Bettina ve Katrin ise üç yaşındadırlar. Schorschi'nin içine sadece bir yatak ve bir berjer koltuğun sığayabildiği ufacık bir odada tek başına kalmasına karşın, kızların üçü aynı odayı paylaşmak zorundadır. Evleri dört çocuklu bir aile için oldukça küçüktür. Kızlar istisnasız her gün -tatil günlerinde bile- sabahın altısında uyanırlar ve sürekli gürültü yaptıkları için Schorschi uykusunu hiç alamamaktan, güne sakin başlayıp sakin sürdürememekten yakınıır.

Schorschi'nin iç dünyası, düşünceleri yazar tarafından okura detaylı bir şekilde sunulur. Schorschi ailede özellikle ikizi Dorli'den şikayetçidir. Dorli ve Schorschi ikiz olmalarına rağmen karakter ve yapı olarak birbirlerinden oldukça farklıdırlar. Dorli'nin asıl ismi Dorothea'dır ama herkes ona Dorli diye seslenmektedir. Çok konuşan, vaktinin çoğunu şarkı söyleyip, mızıkça çalarak geçiren, sürekli bir gürültü çıkaran ve oldukça kavgacı bir çocuk olan Dorli'ye karşılık, Schorschi daha sakin mizaçlıdır. Evde sürekli

¹³⁰ Marlen Haushofer, *Müssen Tiere Draußen Bleiben?*, II. Auflage, G&G Buchvertriebsgesellschaft mbH, Wien 2004

hakim olan karmaşa ve canlılık, Schorschi'ye göre değildir. Sükunetin ve sakinliğin. özlemine duyar. Yapıtta, Schorschi sıklıkla Dorli'den yakınır.

Sessizliği ve huzuru seven Schorschi, bu duruma çok üzülmüyordu, özellikle Dorli'ye neredeyse hiç katlanamıyordu. Dorli'nin ince ve kulak tırmalayan bir sesi vardı ve bütün gün avazının çıktığı kadar bağıarak şarkı söylerdi; şarkı söylemediği zamanlarda, mızıkça çalardı, bu da Schorschi 'nin rahatsız olan kulağı için çok kötüydü, aslında Dorli sadece yemekte çenesini kapatıyordu. (s.165)

Schorschi'nin tek şikayet sebebi Dorli'nin gürültücü yapısı değildir. Ortak herhangi bir paydaları yoktur. Kız ve erkek çocuklarının ilgi alanlarının farklılığı da aralarında sorun oluşturur. Schorschi'nin sevdiği hiçbir oyunu Dorli sevmez ve tek ilgi alanı o yaşlardaki çoğu kız çocuğu gibi kıyafet, saç, güzelliştir: *“Bunların dışında bir sürü başka hoş olmayan özellikleri de vardı. Schorschi'nin hoşuna gidecek hiçbir oyunu oynayamıyordu, sadece yeni tokalar ve kıyafetlere ilgi duyuyordu, ayrıca oldukça hain ve ikiyüzlü biriydi”* (s.165) Schorschi ve Dorli aynı yaşlarda olmalarına rağmen birer kız ve erkek çocuk olarak bazı farklı özellikler göstermelerirler. Bu cinsiyet farklılıklarının doğal bir sonucudur. Cinsiyet ayrımının farkına varan ve kendi kimliğini saptayan çocuk, kendi cinsiyetine göre farklı ilgi alanlarına ve farklı oyunlara yönelir. İlgi alanı ve oyun tercihlerinde farklılıklar göstermeleri erkek ve dişi türler arasındaki sayısız farkın sadece küçük bir bölümüdür.¹³¹

Farklılıklarına ve bunca yakınmaya rağmen aslında Schorschi'nin ikiziyle iletişim içersinde olmaktan ve iyi anlamaktan mutluluk duyabileceğini fakat Dorli'nin kışkırtmalarına, evdeki baba figürünü bir koruma kalkanı olarak kullanmasına, babanın her zaman kızlara dokunulmazlık tanınmasına katlanamaması yüzünden kızgınlığının bu duygularını bastırdığını şu sözler açığa vurmaktadır:

Böyle bir kız kardeş ile gerçekten hiçbir şey yapabilamazdı. Kışkırtıcı konuşmalar yapıyordu, sonunda Schorschi onu saçlarından yakaladığında da, sanki Schorschi onu dövmüş gibi acı acı bağıyordu. Bu yüzden bir kız olduğu için, babasının emri üzerine Dorli'ye dokunamıyordu. Dorli'nin yalnızca babası yakınlardaysa bağıyordu. Sonra babası sinirle odaya dalıyor ve Schorschi'ye bir tokat atıyor ya da kadınlara kibar olma konusunda hususunda öğüt veriyordu. Schorschi babasının bu davranışlarını gülünç buluyordu. Ağlayan Dorli'yi okşuyor ve avutuyordu, ama o sırada Dorli onun sırtının arkasından Schorschi'ye dil çıkartıyor ve iğrenç iğrenç sırıtıyordu. Ama baba evde yokken, Dorli rahatlıkla yumruklanabilir ve saçlarından çekilebilirdi. (s.166)

¹³¹ Blakemore, Berenbaum, Liben, 14

Schorschi feminenliğin dominant olduğu bu evde bir erkek çocuk olarak oldukça sıkılmakta ve zorlanmaktadır. Babası genellikle vaktinin çoğunluğunu işte geçirmekte, sadece akşamları ve Pazar günleri evde olmaktadır. Nitekim bu süre zarfında çocuklarıyla yeterince vakit geçirmediği için Schorschi babasının, kızlarının gerçek yüzünü göremediğini düşünür ve kızlarına olan düşkünlüğünü içten içe kıskanır: *“Rahatlıkla gülebiliyordu, ne de olsa yalnızca akşamları ve pazarları evdeydi ve ona karşı kızlar çok tatlı, sevecen ve usluysa. Belki de o bürodayken nasıl davrandıklarını hiç bilmiyordu.”* (s.167) Hatta gün içerisinde özellikle Betti ve Dorli evdeki herkesi yaramazlıklarıyla bunalttıktan ve annelerini çileden çıkardıktan sonra; akşamları babaları işten gelir gelmez bir meleğe dönüşmelerini, yapmacıklıklarını, babalarının hiç farketmemesi üzerine, Schorschi babalarının, annelerinin söylediği kadar zeki olup olmadığından kuşku duyar.

Baba eve geldiğinde, neredeyse meleğe dönüşüyordu. Ona terlik, küllük ve gazete getiriyordu. Elbette, uzun bir hikaye anlatmadan gazeteyi okuyamıyordu. Nasıl bu büyük ve güçlü adam kızlarının etkisi altında kalıyordu, anlamak güçtü. Schorschi bazen gizliden gizliye babasının, annesinin iddia ettiği kadar zeki olduğundan kuşku duyuyordu. (s.167)

Babasının bir sonraki çocuklarının da muhtemelen ikiz olabileceği ihtimali üzerine yaptığı espri bile Schorschi'nin eleştirisine maruz kalır: *“Sadece ikizlerin olduğu, nasıl tuhaf bir aile olduklarını hiç farketmiyormuş gibi görünüyordu. Hatta bu duruma gülüyordu bile ve bir sonraki ikizlere Max ve Moritz isimlerini vereceğini söylüyordu.”* (s.167) Schorschi için babası bu bağlamda bir eleştiri konusudur. Onun bu eleştirisinin altında aslında tamamen kıskançlık dürtüsü vardır. Bu yaş döneminde genellikle her iki cins de babayla iyi geçinir ve onunla birlikte olmaktan zevk alırlar. Kızlar babalarını sever, sayar ve yüceltirler, ondan “iyi bir arkadaş” diye söz ederler. Baba onlar için yol gösterici bir ışıktır. Erkek çocuklar da babayı çok sever, ona adeta tapar ve her konuda otorite olduğuna inanarak onu kendilerine model olarak alırlar.¹³² Schorschi aslında babasına hayrandır. Onu kendine örnek alır, sayar ve onu takdir eder. Buna karşılık babasından beklediği ilgiyi göremez. Schorschi'deki kıskançlık dürtüsünü tetikleyen bu ilgisizliktir. O bu beğenilme ve takdir edilme arzusunu dışavurmaktan geri durmaz.

¹³² İnanç, vd. 258

Schorschi çenesini kapadı. Pek çok yönden gerçekten mantıklı olan babasıyla ve kendisiyle münakaşaya girmenin anlamı yoktu. Bir gün üç kızına değil, sadece ve yalnızca oğluna güvenebileceğini elbette anlayacaktı. Sadece bazen bu günü beklemek zorunda olmak çok can sıkıcı oluyordu. (s.175)

Schorschi ve annesi arasındaki ilişki irdelendiğinde ise aslında aralarında özel bir bağ olduğu ve annesine düşkün olduğu gözlemlenebilir. Annesinden hep sevgiyle bahseder, ona evde her alanda yardım eder. Annesi dört çocukla uğraşırken yorgun düşer ve bu Schorschi'yi çok üzer: *“Zavallı, zavallı, zavallı annem! Şu an Dorli'nin de, bu küçük canavarın da, evden gitmesi, tek teselli olmak zorundaydı. Sonunda, en azından ikizler uyurken, annemin çınlayan kulakları dinlenebilirdi.”* (s.176) Schorschi'nin bu duruma üzülməsi onu ev işlerinde ve küçük kardeşlerinin kardeşlerinin bakımında annesine yardımcı olmaya, annesinin sırtındaki yükleri azaltmak için çabalamaya iter. Schorschi annesinin hiçbir çocuğuna ayrıcalık tanımamaya dikkat etmesine rağmen kendine imtiyaz göstermesini de bu yardımlarının ve düşünceli hallerinin yadsınamayacak bir sonucu olarak görür: *“Anne her zaman hiçbir çocuğunu ayırmamaya gayret ediyordu, ama Schorschi ona en yakın kendisinin olduğunu çoktan fark etmişti. Bu tabii ki bir mucize değildi, o hiçbir zaman annesine karşı kızlar gibi böyle arsız ve asi davranmamıştı.”* (s.176) Bu ilişkinin genel özelliklerine bakıldığında ilişkide yine olağan dışı bir durum görmek söz konusu değildir. Çünkü on yaş çocuğuyla annesi arasında doğrudan, sorunsuz, dürüst ve güven dolu bir ilişki vardır. Çocuk tüm kalbi ve içtenliğiyle bu ilişkiye kendini kaptırır ve kabullenir. Çoğu da dünyada en çok anne babasını sevdiğini söyler. Anne özel takdir görür, “benim annem kusursuzdur” şeklinde tanımlanır, annesi onun gözünde en mükemmel insandır. Annenin davranışlarını eleştirme ve onun toplumdaki hareketlerinden utanma görülmez. En son sözü söyleyen hep annedir ve onun fikirlerine önem verilir.¹³³

Schorschi ve ailesinin yaşadığı yer küçük bir kasaba olduğu için yaşadıkları yerde bir ortaokul yoktur. Bu yüzden babaları Schorschi ve Dorli'yi şehirde bir öğrenci yurduna kaydettirmeye karar verir. Anneleri ise bu duruma çok üzülür. Schorschi annesinin büyük çocuklarının gidişine neden bu kadar üzüldüğüne anlam veremez. Dört

¹³³ İnanç, vd. 258

çocukla ilgilenmektense iki küçükle baş etmek daha kolay olacağından kendisini annesinin yerine koyduğunda aslında bu duruma sevinmesi gerektiğini düşünür.

Düşündüğünde annesinin ailesinden henüz kaçmaması gerçekten bir mucizeydi. Annesinin, her iki “büyük” çocuğundan ayrılma fikrine bu kadar üzülmelerini de anlayamıyordu. Onu yerinde olsaydı mutluluktan havalara uçardı. (s.168)

Schorschi'ye göre kız kardeşleri, özellikle de ikizi katlanılmazdır. Annesiyle empati yaparak, onun durumunda olmanın ne kadar zor olacağını düşünür. Evdeki bu ortam Schorschi'yi boğarken, bir erkek yurdunda kalma fikri Schorschi'ye oldukça cazip görünür. Okulların açılmasını ve kız kardeşlerinden kurtulacağı günü iple çeker. Sık sık tek çocuk olsa aslında hayatın ne kadar güzel olabileceğini düşünür. Kardeşleri içinde sadece küçük Katrin'e sempati duyar ve katlanabilir. Katrin'in sakin ve uysal yapısı, kimseyi rahatsız etmeden kendi kendine bir köşede oynaması, ağlarken bile sessiz olması, Schorschi'de ona karşı bir zaafın oluşmasına neden olur.

Schorschi sık sık kendisi tek çocuk olsaydı hayatının ne kadar güzel ve huzurlu olabileceğini düşünüyordu. Belki sadece Katrin'ciğe katlanabilirdi. Gerçi kolayca, sık sık ağlardı ama çoğu zaman bir köşede otururdu ve sessizce ağlardı; sesi hasta bir kuşun ciyaklaması veya küçük bir köpeğin havlaması gibiydi, hiç alışlagelen bir çocuk ağlaması gibi değildi. Schorschi buna hiç dayanamıyordu. Her şeyi bir kenara bırakmak, Katrinchen'in yanına gitmek, onu teselli etmek ve onunla oynamak zorunda kalıyordu. Ve onun buğulu kahverengi gözleri yeniden mutlu olduğunda, çok mutlu oluyordu. Katrinchen çok yumuşak ve sevecen olabiliyor, saatlerce küçük, şişman bir oyuncak bebekle oynayabiliyordu. (s.166)

Öyküde, yurttan kalma süreci başlayana kadar Schorschi'nin bahsettiği tek konunun evdeki gürültü olması, bize onun bu konuyu kendi iç dünyasında ne kadar büyüttüğünü gösterir. Kardeşi Katrin'i sevmeye sebebi bile sessiz, sakin oluşudur. Bu konuda Schorschi'nin sürekli tekrarlanan yakınmaları okura farklı örneklerle Schorschi'yi anlamak için imkan sunar.

Schorschie yurttan kalma sürecini aynı zamanda babasına kendini kanıtlayabilme şansı olarak görür. Kalacağı yurttan daha önce öğrenciyken babası da kalmıştır. Yurttan kalacağı günleri düşünürken bir sürü erkek arkadaşı olacağını ve onlarla futbol oynayacağı günlerin hayalini kurar. O yaşlarda çocuklar genellikle hemcinsleriyle oyun oynamaktan hoşlandıkları için evdeki feminen esintiden kurtulup maskülen ağırlıkta bir ortamda yaşayacak olması onu heyecanlandırır. Ama bu yurtdan aynı zamanda zorlu bir süreç olduğunun da farkındadır. Matematik ve latince gibi zor derslerden başka

aktivitelere pek vakit kalmayacağını düşünür. Ama bu konuda oldukça olgun bir düşünce geliştirir. Babası gibi bu süreci başarıyla geçireceğine inanır.

Babası Schorschie ‘yi yurda götürdüğü ilk gün, okula geldiklerinde Schorschie yurdu inceler. O, büyük bir parkın ortasına inşa edilmiş iki katlı yurdu, oldukça eski ve köhne bulur. Schorschie’nin dikkatini öncelikle okulun özensiz bahçesi ve pis duvarları çeker. Oldukça özenli, düzenli ve temiz bir çocuk olduğu için konuya dair fikrini babasıyla da paylaşır. Fakat babasından aldığı cevap onu rahatsız eder. Babası bu kadar çok erkek çocuğunun bir arada yaşadığı bir yurtda duvarların temiz olmasının beklenemeyeceğini ifade eder:

Duvarlar oldukça grileşmişti ve pisti, park da çok bakımlı gibi görünmüyordu. Oldukça düzenli biri olan Schorschi, bunu hemen fark etti ve babasının da fark etmesini sağladı. Ancak o, bu durumun onun zamanında da böyle olduğunu ve bu kadar çok çocuğun yaşadığı bir evi veya bir parkı düzenli ve temiz tutmanın imkansız olduğunu söyledi. Schorschi bunu anladı ancak babasının pisliği ve düzensizliği her zaman sadece erkek çocuklara bağlaması onu rahatsız ediyordu. (s.175)

Kirlilik ve düzensizliği, erkek çocuklar söz konusu olduğunda normal gören babasının konuşması üzerine kalbi kırılan Schorschie, babasına kızların neden daha iyi olabileceği üzerine sorular sorduktan sonra onunla bu konu hakkında konuşmaya çalışmanın çok anlamsız olduğuna karar verir ve bir gün kızlarına değil sadece oğluna güvenebileceği günü anlamasını ipe çeker: *“Bir gün üç kızına değil, sadece ve yalnızca oğluna güvenebileceğini elbette anlayacaktı.”* (s.175)

Yurt yaşantısını yazarın kendisi de tecrübe etmiştir. Haushofer on yaşında yaşadığı köyde gidebileceği uygun bir okul olmadığı için şehirde bir yurda kaydettirilmiştir ve ailesinden ayrı kalmıştır. Bir kız Katolik lisesine kaydolan yazar, ailesinin evindeki özgür yaşantısından sıkı Katolik kurallarının uygulandığı bu yurda geldiğinde oldukça zor günler geçirir. Hatta bir röportajında burada on dört yaşına kadar korkunç mutsuz bir dönem geçirdiğini ifade eden yazar, yurt yaşamına yabancı değildir.¹³⁴ Bu üzücü anılarını, yurt yaşamını okura aktarırken yapıta yansıtmamış, öyküde olumlu, sevgi dolu, arkadaşlık bağlarının güçlü olduğu, güzel anılarla geçirilen yurt günlerini kaleme almıştır.

¹³⁴ Strigl, 63

Okula geldiklerinde Schorschi etrafı inceler. Yurdun eski ve yıpranmış oluşu dışında ilk olarak Schorschie'nin dikkatini yurt müdürü çeker. Müdürün sesi çok gürdür. Schorschie müdürün sesi ve görüntüsünden ürkse de korkmaması konusunda kendi kendini telkin eder:

Schorschie sesten korkmamaya karar verdi. Aslanlardan da korkmamıştı. Aslan kafesinde uzanıyordu ve ziyaretçiler geldiğinde bir iki kez korkutarak kükremek onun göreviydi, sonrasında bu yüzden büyük et parça parçalarıyla ödüllendiriliyordu. Schorschi insanlar gittikten sonra aslanın nasıl koca başını patilerinin üstüne koyup esnediğini görmüştü ve üstelik kendisine göz de kırpmıştı. Hayır, bu kadar kalın sesle kükreyen bir yaratıktan gerçekten de korkulmazdı. Babası da bazen kükrüyordu ama aslında çok yumuşak huylu biriydi, yoksa Dorli ve ikizlere dayanamazdı. (s.177)

Bu sözlerinden aslında Schorschi'nin ürkütücü ve sert görünen herkesin içinde yumuşak bir yer olabileceğini, dışardan görün özellikler ile bireyin sahip olduğu tüm özelliklerin her zaman birbiriyle örtüşmeyebileceğini kavradığını söyleyebiliriz. Yapıtta anlatıcının ayna tuttuğu iç monologlarından Schorschi'nin henüz on yaşında bir çocuk olarak, insanlara önyargıyla yaklaşılmaması gerektiğini öğrendiği sonucuna varabiliriz. Dolayısıyla bu tavrı onun yaşlılarına göre olgun bir tavra sahip olduğu görüşümüzü kanıtlar bir nitelik taşımaktadır.

Babası Schorschie ile vedalaşarak gittiğinde, Schorschie bir müddet şaşkınlığını atamaz. Her ne kadar öncesinde yurttan kalmaya çok hevesli olsa da birden yalnız kalmak onu şaşırtır. Artık ailesinden kimsenin bu yurttan olmayacağını ve yeni bir hayata adım attığını o an idrak eder. Odada tek değildir. Bu yüzden duygularını açığa vurmaktan kaçınır, oda arkadaşı Clemens gibi ağlayarak rezil olmak istemez ve kendini bir an önce toparlamaya çalışır ama bu yurttan bir anda yalnız kalmak onu korkutmuştur: *“Schorschi kapıya bakıyordu ve kafasına sertçe vurulmuş gibi bir hisse kapılmıştı. Neyse ki, odada tek başına değildi ve tüm gücünü toplamak zorundaydı.”* (s.179)

Schorschi, daha ilk günden olumsuz bir izlenim edinmesine rağmen olumlu düşünmeye çalışır. Yurda gelmeden önce, babası çoğunlukla büroda olduğu için evde daha çok kız kardeşleri ve annesiyle vakit geçirmiştir. Bu yüzden artık erkeklerle yaşayacak olmasının daha eğlenceli olacağını düşünerek hemen kötümser olmamaya karar verir. O zamana kadar olan yaşamını, arkadaşlıklarını, kişisel özelliklerini ve niteliklerini düşünür. Arkadaşları arasında her zaman sevilen bir kişilik olduğunu

kendine hatırlatır. Bundan sonrasında farklı devam etmesi için bir sebep olmadığını düşünerek kendini rahatlatır. Kendini sık sık telkin etse de Schorschi'nin ailesinden ayrı geçirdiği ilk günlerde hüznün ve özlem vardır. Hep ailesini düşünür ve hatta Dorli'yi bile özlediğini farkeder: *“Kendisini yorgun ve üzgün hissediyordu, yeniden evde annesinin babasının, Katrincik ve Betticiğin hatta Dorli'nin yanında olabilmek için her şeyi verebilirdi ama bu mümkün değildi.”*(s.189) Schorschi için ilk gününün en zorlu anı, yatağına yattığı andır. Clemens'in ağladığını duyar. Schorschie de ailesini özlemiştir ve ağlamamak için kendini zor tutar. O esnada muhtemelen başka bir yatakta Dorli'nin de kendini eksik hissettiğini düşünerek yalnız olmadığını hayal eder: *“Bir bu eksikti! Baş parmağını ısırmişti veacı onu yeniden kendine getirmişti. O anda Dorli'nin de bilmediği, sert bir yatakta yattığını ve örtünün altında ağladığını düşündü. Bu onu büyük bir tatmin duygusuyla kapladı ve hemen uykuya daldı.”* (s.189) Gece yarısı Schorschie bir kez uyanır ve bir süre nerede olduğunu algılayamaz ve korkar. İlk kez ailesinden ayrı bir kalmaktadır ve etrafında daha önceden tanıdığı iletişim kurup güç alabileceği kimse yoktur. Henüz çocukluk çağında olan bir kişi için bir anda böyle yalnız aileden uzak kalmak büyük bir tedirginlik sebebidir. Bu yüzden rahat bir uyku çekemeyen Schorschi, daha sonrasında ise tekrar uykuya dalmak için küçük kardeşleri Katrinchen ve Bettinchen'ı uyurken hayal eder. Schorschi'nin önce Dorli'yi sonra kardeşleri Bettina ve Katrin'i düşünmesi ailesinden ayrı kalmayı, ev ortamından uzaklaşmayı hayal ederek, yurda hevesle gelmesine rağmen ailesini ne kadar sevdiğini, onların varlıklarıyla mutlu olduğunu su yüzüne çıkarır. Yurttaki ilk gecesinde huzur bulmak, uyumak için hep şikayetçi olduğu kardeşlerini düşünür. Böylece kardeşler arasındaki uyuşmazlıklar, anlaşmazlıklar ve problemlerin ilişkileri zedelemeyeceği, ailenin bir bütün olduğu ve kardeşlerin de bu bütünün birer parçası olduğu aktarılır. Haushofer öykülerinde kardeş ilişkilerini sıkça ele alır. Yazarın kendisi de yaşamının ilk yıllarında kardeşi olduğunda zor günler geçirir. Çocuk öykülerini yazarken bu olumsuz tecrübelerinden yararlanarak okura didaktik bir mesaj verir, yaşanan olumlu olumsuz tüm tecrübelerle rağmen sevginin kaybolmayacağına, ailenin bütünlüğüne göndermede bulunur.

Yurttaki arkadaşlarını tanımaya başlaması, birlikte uzun zaman geçirmeleri yeni insanlar tanınması, Schorschi'nin evine olan özlemini hafifletir. Oda arkadaşları Fluffi, Clemens ve Pepi ile güzel bir dostluk kurarlar. Bir arada yaşamının verdiği yakınlıkla

birbirlerini aileleri olarak görmeye başlarlar. Sürekli iç içe olmaları birbirlerini daha iyi tanımalarına olanak sağlar. Birbirlerinin yapılarını, sorunlarını, aile yaşamlarını öğrenirler. Zaman zaman karşılaştıkları sorunlarla birlikte baş ederler, birbirlerine destek olurlar. Öykünün tamamına hakim olan yapıda yazar didaktik boyutta destek olmanın, birlikte hareket etmenin önemini vurgular. Schorschi bu birlik ve beraberlik ortamı için önemli bir figür niteliği taşır. Schorschi'nin bakış açısıyla öyküyü okura aktaran anlatıcı Schorschi'nin düşünce dünyasına ayna tutar. Schorschi, arkadaşlarını olumsuz özelliklerine bakarak yargılayan bir figür değildir. Olumsuz gördüğü özelliklerin ardında yatan sebepleri keşfetmeye çabalar. Örneğin, odalarındaki en problemli çocuk olarak şekillendirilen Fluffi'yi merak etmesi, sergilediği tüm olumsuz davranışlara rağmen onu tanımaya çalışarak öğrendiği bilgilerle objektif değerlendirmeye çalışması, problemlerini aşabilmesi için yardımdan çekinmemesi bize bu durumun kanıtlarını sunar.

Yurtta geçirdikleri uzun bir dönemden sonra ilk kez Noel tatilinde evine gider. Evini ve ailesini görmek Schorschi'yi mutlu eder. Daha önce sürekli kızlar arasında olmaktan şikayetçiye bu sefer kızlara rağmen tatilini güzel olarak nitelendirir. Tatilden sonra ailesi hakkında kısa bir değerlendirme yaptığında Schorschi'nin babasının kızlarına olan düşkünlüğünü hala içten içe kıskandığını görülür. Dorli derslerinde başarılıdır ve piyano çalmayı öğrenmiştir. Bu yüzden bir hayli egoistleşmiştir. Babası Dorli ile artık daha çok gurur duymaktadır. Buna karşılık annesi hala Schorschi'ye daha düşkündür. Tatil sonunda Dorli giderken ağlamamasına rağmen, Schorschi giderken ağlar. Bu durum Schorschi'nin gözünden kaçmaz. Babasından bahsederken özel bir ifade kullanmamasına rağmen annesinden bahsederken “zavallı” sıfatını kullanması anne oğul arasındaki özel bağa kanıt oluşturur.

Schorschi tekrar yurtta olmaktan mutluydu. Gerçi tatil çok güzel geçmişti ama sonuçta gürültücü kızların arasındaydı. İkizlerde iyi gitmişti ama Dorli egoistleşmişti, sadece ara kardeşi onunkinden daha iyi olduğu için, etrafta tavus kuşu gibi kibirle dolanıyordu ve babası piyano çalabilen kızıyla gurur duyuyordu. (...) Tatil günlerinde daha fazla çalışmak zorunda kalan zavallı annesi, iki büyük çocuğundan tekrar kurtulacak olmasına sevinebilirdi. Ama buna rağmen vedalaşırken öyle çok ağladı ki, Schorschi'nin kafası sıırılsıklam oldu, ancak Dorli'yi uğurlarken ağlamamıştı. (s.273)

Sene sonu geldiğinde hepsi sorunsuzca sınıflarını geçerler. Güzel bir yıl geçirdiklerini hissederler. Yıl boyunca birlikte çaba sarfettikleri tüm konularda başarıya ulaşırlar. Schorschi ve diğer arkadaşlarının yardımıyla Fluffi sınıfını geçer. Hep birlikte köpekleri Wotan'a sahip çıkmışlar, yurttan kalmasını sağlamışlardır. Kedileri Hasi ile ilgilenirler ve yavrularının yükümlülüğünü tek tek paylaşarak onlara yeni sahipler bulurlar. Der Turm'un hayvan korkusunu yenmesine, Prof. Waschl ile arasının düzelip dost olmalarına vesile olurlar. Öykü boyunca Schorschi sorunlu bir figür olarak karşımıza çıkmazken, kendi kafasında dert edindiği tek şey özellikle ikizi Dorli ile anlaşamaması ve babasının kızlarına daha düşkün oluşudur. Yapıtın sonunda ise her birinin kazandığı olumlu özelliklere karşın, Schorschi'nin kız kardeşi Dorli'ye karşı daha ılımlı olması ve hatta onu özlemesiyle yaşadığı değişim okura yansır: *"Annem, ve babamı, ikizleri ve inanmayacaksın ama Wotan, Dorli'yi bile. Bu nasıl mümkün olabilir ben de bilmiyorum, muhtemelen bir oğlan kızkardeşlerine zaman zaman katlanabildiği içindir. Ne dersin?"* (s.338-339)

Gözlem yeteneği iyi, çevresindekileri iyi analiz etme yeteneğine sahip, empati yeteneği gelişmiş bir çocuk olan Schorschi, çevresinde olup bitenleri detaylarıyla görebilme yeteneğine sahiptir. Bu özelliği onun sorgulayan yapısından kaynaklanmaktadır. Olayları ve kişileri sadece görünenle değerlendirmez. Olayların sebep ve sonucunu araştırır, kişileri tanır ve sonrasında kendi iç dünyasında bir yargı oluşturur. Schorschi figürü yapıtta Haushofer'in yardımseverlik, ön yargılı olmama gibi mesajlarını okura aktarır.

1.3.2. Fluffi

Öyküde en az başkişi Schorschi kadar önemli olan diğer bir figür de Fluffi'dir. Olaylar ve kişiler o anlatıcı ve tanrısal bakış açısıyla Schorschi'nin gözünden aktarılsa da, anlatımda yer yer Fluffi'nin, Schorschi'nin önüne geçtiğini ifade etmek yerinde bir söylem olacaktır. Çünkü yurda yerleşip birbirleriyle kaynaşmalarından sonra, ailelere olan özlem yerini arkadaşlık bağlarına bırakır. Nitekim yaş grubu özelliklerine de baktığımızda bu yaş grubunda aileden çok arkadaşlık bağlarının öne çıktığını söylemek mümkündür. Fluffi'nin sorunları, diğerlerinden hem cüsse, hem de yaşça büyük oluşu ve arkadaşlarını koruyup kollaması, Schorschi'nin, Fluffi'ye olan hayranlığı ve ona problemlerini aşmada yardımcı olma arzusu, olayların çoğunlukla Fluffi'nin etrafında

dönmesi öyküde yer yer yan figürün neden daha ön plana geçtiğine bir yanıt niteliği taşımaktadır.

Fluffi, arkadaşlarından iki yaş daha büyüktür ve üç yıldır bilinçli bir şekilde, tamamen kendi isteği ile birinci sınıfta kalmaktadır. Bunun tek nedeni ailesinin ilgisizliğidir. Birer ebeveyn olarak çocuklarına yeteri kadar ilgi göstermemeleri Fluffi'yi bu yola itmiştir. On iki on üç yaşlarında olan Fluffi artık ergenliğe geçiş dönemindedir ve hassas bir dönem geçirmesine karşın anne babası ile iletişimi çok kopuktur. Ergenlikle birlikte gereksinimler değişir. Ergenler ana babalarından duygusal bağımsızlık ve özgürlük, arkadaşlarından ise duygusal doyum beklentisi içindedir. Yaşlılar daha önce anne babanın sağladığı duygusal doyum desteği bir ölçüde sağlayabilmektedir.¹³⁵ Fakat bu duygusal desteği arkadaşları bir derece karşılayabilmiş olsalar da Fluffi ailesiyle kopuk bir ilişki içerisinde olduğu için daha önceki dönemlerinde de ihtiyacı olan duygusal destek ailesi tarafından karşılanmamıştır. Sadece maddi ve bedensel ihtiyaçlarını karşılayan ailesi onu duygusal ihtiyaçlarından mahrum bırakmıştır. Bu yüzden Fluffi anne babasını başarısızlıkla cezalandırmak istemiştir. Onları kızdırmak için zeki bir çocuk olmasına rağmen derslerine hiçbir şekilde ilgi göstermez ve üç yıl sınıf tekrarı yapar. Bu yolla aslında ailesini cezalandırdığını söylese de bu aslında onun ailesine bir seslenişi olumsuz da olsa bir ilgi görme çabasıdır. Bu konuda çocukların olumsuz ilgi beklemesini Salk şöyle açıklar:

İyi davrandığı ve kendinden beklenenleri yerine getirdiğinde varlığından haberdar görülüyorsa çocuk, ilgi çekmek için bu yolu seçer. Anne ve babasından olumlu bir ilgi görüyorsa hiçbir çocuk bu yola sapmak ihtiyacını duymayacaktır. Kötü, itaatsiz davranma, doğuştan gelen bir eğilim olmayıp, sizin tepkilerinizi temel alarak öğrenme ve deneyler sonucu ortaya çıkmaktadır. Çocuğunuzun mutlu olması için çaba sarf etmiyor, ona iyi davranışlarını geliştirmesi için destek olmuyor ve ihtiyaçlarıyla yalnızca itaatsizlik ettiği ya da bir kusur işlediği zaman ilgileniyorsanız, bir açıdan ona ilginizi çekebileceği yegane, fakat olumsuz yolu gösteriyorsunuz demektir.¹³⁶

Fluffi de ailesinden beklediği ilgiyi göremediği için onlara olan kızgınlığını bu yolla aktarmayı seçmiş, başarısızlığıyla onları cezalandırmak isterken ilgilerini çekmeyi de başarmak istemiştir. Fakat iki senedir sınıfta kalmasına rağmen bu ilgiyi çekmek konusunda başarısızdır.

¹³⁵ İnanç, vd. 355

¹³⁶ Salk, 202-203

Asıl ismi Thomas olan Fluffi'nin bir dışarıya yansıttığı, bir de asıl kendi sahip olduğu iki farklı kişiliği olduğunu ifade etmek yanlış bir söylem olmayacaktır. Öykünün ilerleyen bölümlerinde değişse de başlarda Fluffi tamamen yaramaz, tembel, laftan anlamaz, arsız ve saygısız bir çocuk imajı çizmektedir: “*Evet, büyük Thomas ve küçük Clemens, Clemens'in eşyalarını toplamakla meşguldü. Thomas bunu çok yeni bir şekilde yapıyordu. Kapıya kadar gidiyor ve sonra onu dolaba fırlatıyordu. (...) ‘Nasıl, beğendin mi?’ diye gururlu bir şekilde soruyordu.*”(s.181) Burada Thomas için kullanılan ‘büyük’ ve Clemens için kullanılan ‘küçük’ sıfatı satırlara yazar tarafından bilinçli bir şekilde yerleştirilmiş ve bu zıtlıklarla Fluffi'nin okurun gözündeki imajı bilinçli bir şekilde olumsuzlaştırılır. Başlarda betimlenen Fluffi ile sonradan gördüğümüz Fluffi arasındaki fark daha net bir şekilde görülebilir. Fluffi'nin saygısız tavırları başlarda etrafındaki herkese karşı ortaktır. Ailesinden benim moruklar diye bahsetmesi, öğretmenlerine taktığı lakaplar ve davranışlarıyla onları bazen çileden çıkarması, arkadaşlarına olan vurdumduymaz, kışkırtıcı ve alaycı tavırlarıyla tam olarak okulun tembel, işe yaramaz ve sorunlu çocuğu imajı çizilmiştir. “*Yaz tatilinden önce benim ‘f’ yi söyleme şeklimi taklit ettiği için, altıncı sınıflardan biriyle dövüşüm.*” (s.188) Fakat tüm bu taşkınlıklarına rağmen aslında içten içe son derece merhametli de bir çocuktur. Sınıf arkadaşlarını, özellikle de oda arkadaşlarını himayesi altına alarak onları büyük sınıflara karşı korur. “*Nasılsa benim korumam altındasınız. Büyüklerden birisi sizi kızdırırsa, bana söylemeniz yeterli*” (s.187) Arkadaşlarına karşı olan koruyucu tarafının yanı sıra, aynı zamanda kimi zaman kışkırttığı öğretmenlerini de aslında çok sevdiğini hem Fluffi'nin kendi ifadelerinden, hem de Schorschi'nin onun hakkındaki gözlemlerine dayalı fikirlerinden çıkarabiliriz.

O zamanlar der Turm gerçekten anlayışlıydı ve görmezden geliyordu. Aslında kötü biri değil. Onu bu kadar çok sinirlendirdiğim için üzgünüm. Onunla hep yüksek sesle konuşmalısınız, mırıldanılmasına ve fısıldanmasına katlanamıyor. Belki de az duyuyordur. Kendisine arsız bir şekilde yalan söylendiğinde gerçekten sinirlenir, hiç tavsiye etmem, böyle durumlarda bir volkana dönüşüyor. (s.188)

Fluffi okulda asi bir profil çizer. Diğer arkadaşları yemeğe giderken o akşam yemeklerine katılmaz. Acıkmamak için yemeklerden önce de gizli gizli ekmek arası sucuk yer. Bu davranışının sebebi ise yurda bir hafta erken gelişini protesto etmektir. “*Clemens onu biraz sıkıştırdı ve Fluffi'nin iki haftadır burada olduğunu ve proteste ettiği için hiçbirşey yemediğini ortaya çıkardı ama buna rağmen iki kilo alması çok*

mauammalı bir durum.” (s.187) Ancak onun bu tip protestoları her zaman açık açık belirtilmez. Sergilediği pek çok davranışının aslında bir protesto olduğu olayların gidişatından çıkarılabilir. Sınıfta her yıl aynı sıraya oturmaktadır ve sıranın üzerini çeşitli resimler kazıyarak doldurmuştur. Ders esnasında o kendi halinde çakısıyla sırasına resimler çizer. Bunun da bir tür protesto olduğunu söylemek yerinde bir tabir olacaktır. Fluffi bunları dersi dinlememek, başka şeylere yoğunlaşmak için yapmaktadır. Çizdiği resimler de iç dünyasının bir dışa vurumudur. Resimlerinde çizdiği suratların ortak özelliği elemli ve üzgün görünüşleridir.

(...) Fluffi zamanını oldukça güzel geçirmiş ve çakısıyla tahtaya farklı figürler yontmuştu; dalda sallanan birkaç maymun, sonsuz uzunlukta bir Dackel cinsi köpek ve derin çentiklerle, üzgün görünen bıyıklarla, ve çekik Moğol gözleriyle çizilmiş en az yirmi tane acı dolu surat. (s.191)

Fluffi’nin dış dünyasında asi ve yaramaz iken iç dünyasında üzgün ve kırılgan olmasının tek nedeni ise ailesidir. Tüm bulgular bizi tek bir noktaya ailesine götürür. Zengin bir ailesi vardır ve bir gün tüm servetin ona kalacağını bilincindedir. Fakat istediği ve ihtiyacı olan tek şeyin ailesinin serveti değil sevgisi olduğunu şu sözlerle ifade eder:

Yetişkinler hakkında ne biliyorsun? Ben yıllardır onları öğreniyorum. İnan bana hemen hemen hiçbirini anlayamıyorum. Annem ve babamın dünya kadar parası var ve bunlar bir gün bana ait olacak ama bunun için uğraşmıyorum. Babam neredeyse hiç evde değil, çok işi olduğunu söylüyor ve bu yüzden annem de neredeyse her zaman seyahatte. Evde olmak onun için çok sıkıcı. Biliyor musun, anneme babam kadar kızgın değilim, sadece biraz eğlenmek istiyor, ve bunu anlayabiliyorum. Ancak bir defa da beni ziyaret edebilirdi, ama hiç etmiyor. Ve güya babamın hiç vakti yok. Bana sadece para yolluyor ama hiçbir mektup yazmıyor. Kibar bir ailem var, buna inanabilirsin. Doğrusu burada evde olduğumdan daha çok seviliyorum. Ama onları iyice kızdırmak için yine sınıfta kalacağım görürsün! (s.200)

Fluffi’nin ailesiyle olan iletişimine baktığımızda, bunun aslında çocuğun kendi dünyasında abarttığı bir durumdan ibaret olmadığını görürüz. Babası sürekli çalışmak zorunda olduğunu söylemektedir ve işlerine gömülmüştür. Yansıtılan ve bahsedilenlere göre işi dışında ne eşi ile ne de oğlu Fluffi ile ilgilenmektedir. Annesi ise hayatındaki bu sevgi boşluğunu sürekli seyahatlere giderek doldurmaya çalışmaktadır. Baba gibi anne de zamanla evladına uzaklaşmıştır. Sadece özel zamanlarda mecburen bir araya gelen, kopuk bir aile söz konusudur. Fluffi babasına, annesine olduğundan daha az kızgındır.

Aslında bir yönden annesiyle kendini özdeş görmektedir. Annesinin sürekli seyahate çıkmasını bir meşgale, bir eğlence arayışı olarak yorumlar, kendisi gibi annesinin de bu ailede bunaldığını, yalnızlık çektiğinin düşündüğü için onunla bir özdeşlik kurar ve annesini anlayabilmektedir; *“Biliyor musun, anneme babam kadar kızgın değilim, sadece biraz eğlenmek istiyor, ve bunu anlayabiliyorum.”*(s.200) Annesini ne kadar anlayabilse de bu ona olan sitemine engel olmamaktadır; *“Ancak bir defa da beni ziyaret edebilirdi, ama hiç etmiyor.”*(s.200) Babasına olan kızgınlığı daha büyüktür. Sürekli işleri olmasını artık arkasına saklanılan bir bahane olarak görmektedir. Yurtta kendi evinde olduğundan daha rahat ve mutludur. Arkadaşlarını, öğretmenlerini, yurt görevlilerini, yurtta ilgilendikleri hayvanları bile artık kendi yeni ailesi olarak görmektedir ve onlarla ebeveynleriyle olduğundan daha rahat ve de mutludur; *“(…) güya babamın hiç vakti yok. Bana sadece para yolluyor ama hiçbir mektup yazmıyor. Kibar bir ailem var, buna inanabilirsin. Doğrusu burada evde olduğumdan daha çok seviliyorum.”* (s.200) Ailedeki bu kopukluk ailenin zenginleşmesinden, babanın işe tamamen gömülmesinden sonra ortaya çıkan bir durumdur. Daha önceleri daha az paraları olduğu halde daha mutlu zamanlar geçirdikleri zaman dilimlerine göndermede bulunulur:

Çok mutlu olduğu bir zamanı, hiç hatırlayamıyordu. Ya da evet bir keresinde olmuştu ama uzun bir zaman önceydi. Babası onu havaya atıyordu ve tekrar yakalıyordu ve annesi da yanlarında duruyordu, kahkaha atıyordu. O zamanlar ailesi onu seviyor olmalıydı ve babası da çoğunlukla evdeydi, ancak çok paraları yoktu. Başka bir şehirde kalıyorlardı. Fluffi bu zamanları çok bulanık hatırlıyordu. Annesi o zamanlar ona “Tommi” diyordu. Garip, şimdi neden ondan hoşlanmıyordu. (s.242)

Fluffi bu mutlu zamanları artık çok net anımsayamasa da özlemini duymaktadır. Bu duruma kendi içinde bir türlü anlam verememektedir ve umursamaz görünse de ailesiyle olan durumuna çok üzülmemektedir. Annesinin ona “Tommi” diye seslendiği o mutlu, samimi zamanlar çok geride kalmıştır ve artık ailesinin kendisini sevmediğini düşünmektedir. Bu durumda ailesini cezalandırma ve kızdırma yöntemi olarak bulduğu sınıfta kalma durumu artık kendisine büyük bir budalalık olarak görünmektedir. Ailesinin ilgisizliği değişmemesine rağmen kendisi arkadaşlarından ve yurttaki ailesinden ayrılmak zorunda kalacaktır. Yurtta kendine edindiği aileyi kaybettiği anda da elinde tutunacak hiçbir dalı kalmayacaktır. Bu yüzden arkadaşlarının da onu bu

konuda cesaretlendirmeleri, telkinleri ve destekleriyle sınıfı geçmek için çabalamaya karar verir;

Ne tuhaftır ki, bu düşünce onu bugün artık hiç mutlu etmiyordu. Üstüne üstlük devamlı sınıfta kalması aptalcaydı. Yine sınıfı geçemezse, Clemens'ten, Schroschi ve Pepi'den ayrılmak zorunda kalacak, Wotan'ı ve Turm'u da bir daha hiç göremeyecekti. (s.242)

Ders yılının başlarında oda arkadaşlarıyla iletişimi çok sağlıklı başlamaz. Ama kısa sürede bu durum tersine döner ve her zaman birbirlerini destekleyip, birbirlerinin yanlarında olurlar. Birlikte geçirdikleri süre zarfında dostlukları pekişir.

Figürler her konuda birbirlerinin yanında olmaya ve desteklemeye, birbirlerinin sorunlarını çözmeye yıl boyunca devam ederler. Fluffi'nin sınıfta kalmaması için de hepsi canla başla en yetenekli olduğu konuda okuldan sonra Fluffi'ye ders çalıştırır ve onu sınava hazırlarlar. Hepsinin yükü iki katına çıkmıştır. Bir yandan geri kalmamak için yeni konuları oturup çalışırlar, bir yandan da arkadaşları Fluffi'nin açığını kapatmaya, sınavlara hazırlamaya uğraşırlar. Ama kimse bu durumdan şikayet etmez. Herkes bir görev bilinciyle, bir takım ruhuyla hareket eder. Fluffi sıkılıp pes etmeye yaklaştığı anlarda da arkadaşlarına destek olarak bırakmasına engel olurlar. Okulda Fluffi'nin ders çalışması ve sınıfını geçmeye çabalaması duyulur. İlk başlarda kimse onu ciddiye almaz ve herkes merakla sınavlarda olacakları bekler. Hatta sınav sonuçları ve Fluffi'nin alacağı notlar üzerine bahisler oynanır. Fluffi ise azimle çalışmaya devam eder. Arkadaşlarını kaybetmeye ve okuldan atılmaya niyeti yoktur ve herkese aptal olmadığını kanıtlamayı kafasına koymuştur;

(...) Fluffi teşekkür etmişti ve kendisini uyuyamayacak kadar mutlu hissediyordu ve sevgili Walsch'ın Fluffi'nin aniden çalışmaya başladığını ve insanların düşündüğü gibi aptal olmadığını kanıtladığında nasıl şaşıracağını hayal etti. (...) On dört gün geçmişti bile ama kimsenin Fluffi'nin kararından haberi yoktu. Aslında sürekli belli ediyordu ama kimse onun çabalarını ciddiye almıyordu. (s.277)

Sürekli aralıksız pes etmeden çalışması sonuç verir. Prof Schnüffel sınav yapar. Sınavda kopya çekenleri yakalamak için oldukça dikkatli davranır. Birkaç kopyacıyı yakalar. Fluffi'nin de başında bekler ama Fluffi sınava konsantre olduğu için farkına varmaz. Tüm dikkatini sınava vererek soruları çözer. Prof Schnüffel sınavdan iyi not almasına oldukça şaşırır. Bu haber okulda kısa sürede yayılır ve herkes şaşkınlık

içersinde Fluffi'yi tebrik eder. Kendi aralarında ufak bir kutlama yapılır. Fluffi'nin başarısında hepsinin katkısı olması arkadaşlarını da gururlandırır.

Okulda Fluffi üzerine girilen bahisler büyük bir eğlence ve heyecan konusu haline gelmiştir. Her okul ödevi sınavı vs. için en az yirmi bahis açılmaktadır. Ama durumdan haberdar olan Der Turm bu bahislere bir ücret sınırı getirmiştir ve belirlediği ücretlerin üzerinde bahse girilmesini kesin bir dille yasaklamıştır. Gidişat gayet iyidir ve Fluffi onun lehine bahse girenlere henüz hiç kaybettirmemiştir. Hatta bazı çocuklar bu bahislerden küçük birer cep harçlığı bile çıkarmıştır. Ama bu durum giderek Fluffi'nin üzerinde ekstra bir psikolojik bir yük de oluşturmaya başlar. Asıl amacı sınıfını geçmek iken bu artık tüm okulun meselesi haline gelmiştir ve Fluffi kendini bir yarış atı gibi hissetmeye başlar;

(...) Şimdiye kadar Fluffi taraftarlarını henüz hayal kırıklığına uğratmadı ve onlara iyi bir harçlık bile kazandırmıştı. “Bazen kendimi bir yarış atı gibi hissediyorum” dedi. “Yakında gülmek yerine kışneyeceğim ve sadece yulaf yiyeceğim. Ama bana inananlara amacıma ulaşacağımı göstereceğim (s.289)

Azimle çalışmaya devam eden Fluffi çalışmalarının karşılığını almaya da devam eder. Ara karneler dağıtılır ve notları gayet iyidir. Müdürün girdiği dersler olan almanca ve İngilizceden ilk başta yeterli başarıyı gösteremese de sonrasında toparlar. Müdür der Rex, kendi yakını dahi olsa özen göstermeyecek kadar otoriter ve sert bir öğretmendir ve Fluffi'nin derslerine çalıştığı sınıfını geçmeye uğraştığı kulağına gelmesine rağmen buna inanmaz. Yaptığı ikinci sınavdan başarılı olan Fluffi'ye “Bozuk saat bile günde iki kez doğruyu gösterir.” yorumunu yapar. Bu yorum Fluffi'nin zoruna gider, arkadaşları ise öfkelenmişlerdir. Der Rex, Fluffi'nin dersleri öğrenemeyecek kadar aptal olduğunu düşünmektedir;

Aslında Fluffi'nin bu kez başarmak istediği kulağına gelmişti ama bunu ciddiye almamıştı. Geçen zamanda Fluffi'nin bir şey öğrenemeyecek kadar aptal olduğu kanısına varmıştı ve bu düşünceden vazgeçecek gibi de görünmüyordu. Fluffi'ye son İngilizce ödevinden geçer not vermek zorundaa kalmıştı ama yine de ikna olmamıştı. Fluffi'nin defterine “Bozuk saat bile günde iki kez doğruyu gösterir” diye not düşmüştü. (s.290)

Der Rex'in bu davranışı bir eğitimci olarak yanlış olsa da Fluffi vazgeçmez. Der Rex'in almanca sınavında arkadaşlık üzerine yazdığı kompozisyondan sonra ona en az inanan kişi olan müdürün bile ikna olması başarısının açık bir kanıtı niteliğindedir.

Sınavları açıklarken bu kez beğendiğini ifade etmesi Fluffi'yi utandırdığı kadar sevindirir de;

Bu sefer Rex bile etkilenmişti ve Fluffi'ye orta not vermişti. Birkaç aptal hata yüzünden “iyi” not erememişti. Fluffi'nin kompozisyonunu okudu ve tüm sınıfta en çok onunkini beğendiğini söyledi. Bu defa bozuk saatten söz açılmadı, Fluffi utanarak gülüyordu ve kahverengi teninin altından yüzünün kızardığı belliydi. (s.293)

Fluffi'nin dersleri ile olan uğraşı ailesinin ilgi eksikliğini tamamen gidermez. Bilinçaltındaki aile özlemini arkadaşlarının yanı sıra, yurdun hizmetlileri olan Bay Rabl, eşi Bayan Rabl ve kızları küçük Mathilde ile gidermeye çalışmaktadır. “(...) *Tıpkı Mathilderl gibi bir çift küçük kız kardeş istiyorum, hatta bir de erkek kardeş ama belki oda benim gibi olurdu ve sonra annem babam onu da sevmeyebilirdi.(...)*” (s.203) Üç yıldır zaman zaman Bay Rabl ve ailesini ziyaret ediyor. Aileye giderken Mathilderl için şeker, oyuncak vb. hediye alarak onunla oynayıp uzun uzun vakit geçirir. Rabl ailesi de buna alışmıştır; “*Merhaba Fluffi*” demişti dev kadın arkadaşça, “*Yine gelmiş olman çok güzel. Mathilderl seni çok özledi. Sürekli seni soruyor.*” (s.202)

Fluffi'nin ailesine olan öfkesi özellikle özel günlerde daha çok ortaya çıkmaktadır. Tatillerde ailelerinin yanlarına gidip gelen arkadaşlarını imrenerek dinlemekte ve kendi ailesinin neden onu sevmediklerini sorgulamaktadır. Arkadaşları da Fluffi'nin durumunu öğrendikten sonra ailesi hakkında kendini kötü hissetmemesi için ellerinden geleni yaparlar. Herkes Noel'de ailesinden birşeyler geleceğini bilmekte ve bunun heyecanını duymaktadır. Ama Fluffi'yi üzmemek için kimse bu konu hakkında konuşmamaktadır: “(...) *Herkes onun, yılbaşında ailesinden bir paket ya da mektup göndermelerini beklediğini biliyordu, onlar da böyle umuyordu ama kimse bu konu hakkında konuşmuyordu. Fluffi'nin mutsuzluğu kara bir bulut gibi bu küçük kalabalığın üzerinde duruyordu. (...)*” (s.258) Noel geldiğinde yurttaki bir tiyatro oyunu temsil edilir. Bay Rabl Noel Baba'yı, çobanın oğlu Toni de Krampus'u canlandırır. Herkes çok neşelidir. Temsilden sonra odalarına geçerler. Diğer özel günlerde olduğu gibi, Noelde de herkesin ailesinden mektuplar, yiyecek yemekler ve kurabiyeler gelir. Schorschi'ye ailesinden yiyecek paketi ve mektuplar gelir, kız kardeşi Dorli bile mektup yazmıştır. Pepi'nin annesi köydeki işlerle fazlasıyla meşgul olmasına rağmen o bile mektup yazıp fındıklı kurabiyeler göndermiştir. Clemens'e de bir paket gelir. Fluffi'ye ise ne bir mektup, ne de bir paket gelmiştir. Fluffi üç yıldır bu duruma alışmış olsa da

nihayetinde bir çocuktur ve üzülmekten, bu durumu sorgulamaktan kendini alamaz. Arkadaşları ise belli etmeseler de büyük şaşkınlık içerisindedirler. Bir ailenin tek çocuklarına hangi sebeple bu kadar ilgisiz davranabileceğini onlar da anlamlandıramazlar;

Fluffi'nin komodininin üzerinde gerçekten de bir paket yoktu, sadece bir birkaç banknotla bir havale gönderi kağıdı orada duruyordu. Kağıdı eline aldı ve tersini çevirdi. “Bu sefer gerçekten de bana selam yollamış” dedi hiç aldırış etmeden. “Kesin bunu iki imza arasında ona sekreteri tavsiye etmiştir; o çok hoş bir bayan. Eh, bir mektup da beklemiyordum.” Parayı da aldırış etmeden cebine koydu. “Ve şimdi”, dedi ve memnun görünmeye çalıştı, “Size gelen şeyleri gösterin bakalım!”. Ancak diğer çocukların paketler açmak için için hevesleri kalmamıştı. (s.260)

Schorschi Fluffi'ye sürekli üzülp onun durumunu düşünür. Elinden geldiğince Fluffi'ye destek olmaya, ona iyi bir dost olmaya çalışır. Ama Pepi, Fluffi ve ailesinin ilişkisine farklı bir açıdan bakar ve bunu Fluffi'ye de açıkça söyleyerek Fluffi'nin kendini sorgulamasını sağlar. Ailesiyle olan ilişkisinde anne babası ne kadar ilgisizse, Fluffi'nin de en az onlar kadar ilgisiz olduğunu söyler. Ailesi mektup yazmıyordur ama Fluffi de ailesine karşı mesafeli ve uzaktır. O da anne babasına mektup yazmaz, sevgisini göstermez.

Ona haksızlık yaptığına inanıyorum Fluffi. O seni düşündü, değil mi? Ve bu parayla bize gelen paketlerden on tane alabilirsin. Belki de yazmayı sevmiyordur, sen de ona hiç yazmıyorsun. Muhtemelen baban da senin gibi ve seninle olmayı çok istiyor ve nasıl başlaması gerektiğini bilmiyordur. (s.261)

Gece yatağına yattığında Fluffi, Pepi'nin söylediklerini düşünür. Hala kızgın olsa da Pepi'nin haklı olabileceğini düşünür. Aralarındaki problemin çözümüne dair en büyük adım aslında bu süreç içinde atılmış olur. Fluffi de Pepi sayesinde anne babasını anlayabilmek için bir ipucu bulmuştur. Çatışma çözmek bir merdivenin basamaklarını çözmek gibidir. İlk basamak çatışmanın ne olduğunun açık açık ortaya konmasıdır. Bunun için her iki tarafın da birbirini dinlemesi gerekir.¹³⁷

Fluffi arkadaşlarına düşkün olduğu kadar hayvanlara da düşkün bir çocuktur. Hayvanları çok sever. Hatta yurttaki odalarında gizli gizli köpek ve kedilere sahip çıkar. Her fırsatta yakınlarındaki bie çobanın köpeği ile oynar. “Wotan” ismindeki bu köpek Fluffi'yi tanır ve sürekli yurda Fluffi'yi görmeye gelir. Öyküde Fluffi-Wotan ilişkisi

¹³⁷ Ceyda Yılmazçetin Eke, Sevil Taner, *Sorunlu Çocukları Tanıma ve Müdahale*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005, 116

yoğun bir biçimde irdelenir. Bu ilişki hem Fluffi'yi tanımak hem de çocukların hayvanlarla ilişkilerini sergilemek adına önemlidir. Yapıtta Köpek Wotan, kedi Hasi ve yavruları, öğretmenleri Prof. Waschl'ın kaplumbağaları ve diğer bahsi geçen hayvanlarla hayvan sevgisi didaktik boyutta okura sunulur. Hayvanlar en az figürler kadar öykünün odağındadır.¹³⁸

Der Turm, yangın için Fluffi'ye Paskalyada eve gitmeme cezası verdiğinde herkes bunun çok ağır bir ceza olduğunu düşünse de aslında Fluffi bu cezaya sevinir. Çünkü eve gittiğinde zaten çok sıkılmaktadır. Ailesiyle vakit geçirmektense, yurttan kalıp Wotan ve kedi Hasi ve yavrularıyla vakit geçirmeyi, Bay Rabl ve ailesini ziyaret etmeyi ve küçük Mathilderl'le oynamayı severek tercih eder. Ama bu sevincini herkes yurttan dağılana kadar belli etmez. Herkese üzgün görünmeye gayret eder.

Fluffi arkadaşlarıyla kaynaşarak, Wotan ve Hasi'yi sahiplenerek kendine yeni bir aile oluşturmuş olsa da, bu yeni çok sevdiği ailesinde mutlu olsa da anne babasının eksikliğini hiçbirşey dolduramamaktadır. Ne zaman bir problemle karşılaşsa, morali bozulsun, bir sorunu düşünmeye dalsa Fluffi, parmağını emmeye başlamaktadır: *“Ders esnasında üzülerek parka baktı, sinirle parmağını ısırıp ve anne babasını nasıl kızdırabileceğini düşündü, öyle kızmalıydı ki sonunda onunla ilgilenmek zorunda kalmalıydı.”*(s.231) On iki-on üç yaşlarında bir çocuk için parmağını emme alışkanlığı hiç de normal değildir ve özellikle sorunlu anlarında bu davranışı sergilemesi, yaşadığı problemler azaldıkça, mutlu anlarında bu davranıştan uzaklaşması ve kendiliğinden bırakması, buna karşılık problemleri arttıkça bu davranışa yeniden geri dönmesi bize bu alışkanlığının psikolojik temelli olduğunu düşündürmektedir. Bu konuda uzmanların görüşlerine bakıldığında Sargın ileri yaşlarda görülen parmak emme davranışının, huzursuz aile ortamında büyümüş olmaktan ya da bebeklikte anne ilgisinden yoksunluk nedeniyle temel güven duygusunun gelişmemiş olmasından kaynaklanabileceğini ifade eder.¹³⁹ Yine bu görüşü destekleyen bir başka görüşte ise anne ve bebek arasında sıcak bir ilişki kurulamaması sonucu parmak emme davranışının gelişebileceği, parmak

¹³⁸ Saletta, 36

¹³⁹ Nurten Sargın, *Çocuklarda Ruh Sağlığı*, (2. Baskı), Eğitim Yayınevi, Konya 2012, 73 (Baran, 1993'den Naklen)

emme davranışının temelinde güven gereksinimi ve halledilmeyen problemlerin yattığı öne sürülür.¹⁴⁰

Hem Fluffi'nin arkadaşları sayesinde kendi hatalarını kabullenip üzerine düşeni yapmasıyla, hem de ailesinin, öğretmen der Turm sayesinde hatalarını farkedip düzeltmeye çalışmalarıyla hayatlarında yeni sayfa açılır. Ana baba sevgisinin çocuk için ekmek kadar su kadar gerekli ve süreklilik isteyen bir gereksinim olduğunu belirten Özbey, sevginin ilk çıkış yerinin aile olduğuna ve çocuğun ihtiyaç duyduğu sevgiyi aile dışında hiçbir yerde bulamayacağına da dikkat çeker.¹⁴¹ bu arada sınıfını geçer.

Asi sorunlu bir çocukken, değişen ve düzelen Fluffi, okura kimse size inanmasa da asla pes etmeyin, önce siz kendinize inanırsanız; herkesi inandırabilirsiniz, başarının asıl sırrı inanmak ve asla pes etmeden, zorluklar karşısında yılmadan çalışmaktan geçer mesajını vermektedir. Yapıttaki en etkileyici ve öykünülesi figür olan Fluffi, yanlışların da düzeltilebileceğine, hiçbirşey için geç olmadığına gösterilebilecek en güzel örnektir.

1.3.3. Clemens

Clemens, ufak tefek, kızıl saçlı, ince yapılı, zayıf, beyaz tenli ve yüzü çille kaplı bir çocuktur. Rosutta isminde üç yaşında küçük bir kız kardeşi vardır ve Clemens onu çok sever ve onun dünyadaki en sevimli çocuk olduğunu iddia eder. Clemens'in ailesi üç yıllığına yurt dışına gitmek zorundadır. Rosutta henüz çok küçük olduğu için anne babasıyla gidebilmektedir ama Clemens'i götüremeyecekleri için onu yurda vermek zorunda kalmışlardır. Clemens ailesini en erken üç yıl sonra görebilecektir ve tatillerini büyükanne ve büyükbabası ile geçirmek zorundadır.

Clemens'in görüntüsüyle çelişkili bir iç dünyası vardır. Dışı ne kadar ufak tefek, korunmaya kollanmaya muhtaç görünüyorsa; karakter yapısı da bir o kadar cesur ve kavgacıdır. Küçük cüssesine bakmadan daha odaya gelmelerinin üzerinden bir saat geçmeden kendinden yaşça de cüssece de katbekat büyük olan Fluffi ile tartışır ve eğer böyle davranmaya devam ederse Fluffi'yle yumruk yumruğa kavga edeceğini söyler.

Clemens büyüyünce büyük babası gibi bir hakim olmayı istemektedir. Özellikle ailesindeki büyüklere büyük bir saygısı vardır ve kendine onları örnek almaktadır.

¹⁴⁰ Tuzcuoğlu, Tuzcuoğlu, 81

¹⁴¹ Özbey, 145

Onlardan her bahsettiğinde saygıyla bahseder. Kızıl saçları yüzünden daha önceki okulunda çocuklara birhayli alay konusu olmuştur. Daha önce defalarca “kızıl kafa” ve “havuç” gibi lakaplar takılmıştır ve bu durumdan ziyadesiyle rahatsızdır. İnsanlara lakaplar takarak onlarla dalga geçmenin çok kötü bir davranış olduğu kanaatindedir ve bu yüzden büyüyünce dünyaya adaleti yaymak için ve hiçbir çocuğun saç rengi, yüzü, gözü, ten rengi, kulakları, burnu vs. ile dalga geçilmemesi için hakim olmayı istemektedir. Dış görünüşünden dolayı sürekli alay ve dalga konusu olması Clemens’te bir savunma mekanizması geliştirmiştir. İnsanlara karşı agresif davranmakta, kötü niyetli olmasalar da aniden saldırgan bir tavır sergileyebilmektedir. Yazar burada çocuklara lakap takmanın kişi üzerindeki olumsuz etkilerine dair didaktik mesajlar iletmektedir.

Clemens’in babası bir ekspertir. Bir sabah duşta konuşurlarken bundan bahseder. Fluffi’nin ise oyalanmamasını herkesin onu beklediğini söylemesi üzerine ufak bir şakalaşma olarak başlayan bu tatlı bir atışma bir anda Clemens’in gidip Fluffi’yi ısırması ile ciddi bir kavgaya dönüşür. Fluffi kendinden oldukça küçük olan Clemens’e karşılık vermez ve sinirlenip banyoyu yerkeder. Schorschi ve Pepi ise Clemens’e haksız olduğunu söylerler. Ama Clemens’in siniri hala geçmemiştir. Arkadaşlarını korkaklıkla suçlar ve Schorschi’yi de Pepi’yi de sinirlendirir; *“„Bu sınıfta kalıcıya hiçbirşey demiyorum! Sadece büyük ve güçlü olduğu için ondan korkacağımızı sanıyor. Ve siz zavallı korkaklarsınız. Şeytan! Sizi bir daha görmek istemiyorum!”*(s.211) Fluffi kadar sabırlı olmayan Pepi, Clemens’in sözlerine oldukça sinirlenir ve eğer bir daha onu korkak olmakla itham ederse küçük olmasına aldırmadan onu bir güzel döveceğini söyler. Clemens kendinden beklenmeyecek kadar kavgacı yapısıyla etrafında sürekli huzursuzluk çıkarır ve diğer arkadaşları bu durumdan oldukça rahatsızdır. Kavga sona birkaç gün oda arkadaşları ceza olarak Clemens ile konuşmazlar. Gitgide yalnızlaşan ve hatasını da anlayan Clemens pişmanlık duyar ama söylediği sözleri yutarak gidip onlardan özür dilemeyi de gururuna yediremez. Bir gece yatağında gizli gizli ağlarken dayanamayan Fluffi gidip Clemens ile konuşarak ona korkak yada alçak olmadığını ama aptalca davrandığını söyler. Kendince katbekat büyük olan Fluffi’ye saldırmasının bir budalalık olduğunu, kavga edeceği kişilerinde kişinin kendine uygun olması gerektiğini söyler. Clemens ise pişmanlığını dile getirir. Öfkesinin farkındadır. İnsanın öfke anında istemediği, aslında düşünmediği şeyler söyleyebildiğini söyleyerek

pişmanlığını ve haksızlığını dile getirir; “*Öfke çok kötü Fluffi , insan hiç istemediği şeyler söyleyebiliyor*”(s.211)

Clemens bu aşırı öfkesinin farkında olsa da hala herkesle kavgaya etmeye, herkese sataşmaya devam eder ve bir şekilde haklı olduğunu düşünür her seferinde. İçinde aşırı bir öfke vardır. Oda arkadaşları Clemens’i sürekli korumaktan, girdiği kavgalardan sürekli kurtarmaktan yorulmuşlardır ve artık isyan ederler. Yurtta sadece iki yüz erkek kalmaktadırlar ve daha yurda yerleşmelerinin üzerinden çok geçmemesine rağmen Clemens yirmi altısıyla çoktan kavgaya etmiştir bile. Hemen hemen kavgasız günleri hiç geçmez. Pepi, her an onun yanında olamayacaklarını söyleyerek ne zaman Clemens’i ortalıkta göremeseler kavgada bulduklarından şikayet eder. Bir gün fena dayak yiyeceğini söyleyerek onu uyarmaya çalışır. Ama Clemens’in hiçbirşeyden korkusu yoktur. Etrafındakilerin de sürekli onunla dalga geçmesine ve kışkırtmasına oldukça öfkeli. Çevresindekilerin onunla sürekli dalga geçmelerini aslında kendi içinde takıntı haline getirmiştir. Korkak görünmemek için ona her söylenen lafta kavgaya girişmektedir, bu durumu arkadaşlarına şu sözlerle ifade eder;

(....) Neden böyle kızgın bir şeytan olmak zorundasın? Anlamıyorum!”, “kırmızı saçlar yüzünden”, diye iç geçirir Clemens, “Bütün kızıl saçlıların kızgın olduğunu duydum. Ve herkes de beni kızdırıyor. Birisi bana “Cüce” diyor, diğeri “Havuç” ve yanımda oturan aptal Mayer de her defasında “Ateş” diye bağırıyor. (s. 213)

Bir gün Profesör, Clemens’in hasta görüldüğünü farkeder ve sebebini sorar. Clemens durumu anlatır. Profesör Waschl ise onunla gayet samimi bir konuşma yapar. Kendisinin de kepçe kulaklarının sürekli alay konusu olduğundan, küçükken bu yüzden çok kavgaya girdiğinden ve çok dayak yediğinden bahseder. Durumu kabullenerek sakın kalmasını, kimseyi umursamadan kendi hayatına bakmasını öğütler. Çok fazla yiyerek büyüemeyeceğini, zaten Clemens’in doğası gereği çok iri biri olamayacağını, ancak çok çalışıp spor yaparak becerikli ve güçlü biri olabileceğini, önemli olanın zeka olduğunu anlatır. Akvaryumundaki balıkları göstererek neden bir mercan balığının somon balığı olmadığını sorarak; insanların farklılıklarının olduğunu, bizleri birbirimizden ayıranın bu farklılıklarımız olduğunu ve bunların güzel olduğunu anlatmaya çalışır; “(...) şimdi yatağına git ve bir mercan balığının somon olup olamayacağını düşün”(s.219)

Sır olarak kalması gereken bir olayı saklayamadığı için üzerinde oluşan baskıdan kurtulduktan sonra, Clemens Profesörün ona büyümeyle alakalı söylediklerini bir kez daha düşünür. Çok yemekle değil ancak sporla büyüyebileceğini öğrendiği için bu sefer de spora merak salar. Her gün futbol oynar. Tırmanmanın kolları geliştirdiğini öğrendiği için, okulda yasaklanmış olmasına rağmen her gün gizlice gidip kimseye görünmeden bahçedeki ağaca tırmanır. Daha sonra geldiğinde ise Bayan Rabl'dan aldığı mezura ile kollarını boyunu ölçer. Ufak tefek yapısı sayesinde tırmanış konusunda da aslında oldukça başarılıdır. Ağaca tırmanıp orada saklanır. Bunu her gün yaptıkça tırmanmayı da sever ve alışkanlık haline getirir. Ağacın tepesinde kendini özgür ve mutlu hisseder.

(...) ve çok küçük olduğundan ve yapraklarda iyi saklanabildiğinden, henüz onu kimse yakalamamıştı. Gerçekten başarılı ve en yüксеğe kadar çıkıyordu. Sonra ağacın en tepesine oturuyordu ve kendini özgür ve mutlu hissediyordu. Ama son günlerde ağaçların yapraklarını kaybetmeye başlamasına çok üzülüyordu. Yakında tırmanma işine bir son vermek zorundaydı. (s. 225)

Ağaca tırmanmayı çok sever ve artık sonbaharın gelişiyle ağaç yapraklarını döktüğü için daha fazla tırmanamayacaktır. Bu yüzden son günlerde ağaca daha sık tırmanmaya başlar. Okuldaki diğer öğrencilerin de bu durumu keşfetmesi uzun sürmez. Üçüncü sınıflardan sürekli Clemens'e sataşan üç yaramaz çocuk, Clemens'in yanına gelerek arkadaşları Hansi'nin lakabının sincap olduğunu ve çok iyi tırmandığını, Clemens'in onu yanına bile yaklaşamayacağını söyleyerek onu kışkırtırlar. Zaten her an sinirlenmeye patlamaya hazır bir bomba gibi olan çok çabuk sinirlenen Clemens'in buna da kızması uzun sürmez ve üç çocukla iddiaya girer. Hansi gerçekten de iyi bir tırmanıcıdır. Hızla ağacın dalları arasında süzülürken, Clemens de hızla arkasından tırmanmaya devam eder. Fakat bir süre sonra Clemens'in gözü kararır. Yükseklik arttıkça elleri terlemeye başlar. Ama yukarıdan Hansi'nin ona şeytanca sırıttığını gördükçe tırmanmaya devam eder ve bir süre sonra ağaçtan düşer. Uyandığında kendini hastahanede bulur. Kafa travması geçirmiştir ve bir hafta hastahanede kalması gerekmektedir. Ailesi zaten yurtdışında olduğu için, yaşlı büyükanne ve büyükbabasının da endişelenmelerini istemediği için kimseye haber verilmesini istemez.

Hastahanede geçirdiği bir haftada Clemens çok sıkılır. Bir daha ağaca tırmanmama kararı alır. Der Turm da Clemens'in ağaçtan düşmesi ve hastanelik olmasından çok etkilenmiş ve ağlamıştır. Clemens olanları düşünür ve suçlu olduğuna kanaat getirir. Bayan Turm'u üzdüğü ve endişelendirdiği için de pişmadır. Ona bundan

sonra daha nazik ve hoş davranmaya karar verir; “(...) ilerde *turnak, boyun, kulak, ayakkabı ve dolap kontrolünde sinir bozucu derecede can sıkıcı olduğunda bile ona daha hoş davranmayı aklına koydu.*”(s.227) Der Turm hastaneye ziyarete geldiğinde de aralarında geçen sohbette Clemens, hatalı olduğunu odalarında sakince kalacağını artık daha fazla dayak yemek istemediğini, tek suçlunun kendisi olduğunu, çenesini tutamadığı için tüm belaları üzerine çektiğini Der Turm’a itiraf eder ve ondan özür diler. Der Turm ise Clemens’in mizacı gereği bu sözünü tutamayacağını farkındadır. Ona ömrü boyunca kulağına küpe etmesi gereken şu sözleri söyleyerek yanıt verir; “*Sonra sana kimse yardım edemez ve hayatta sık sık belayı üzerine çekersin, ama bazılarına da bu gerekiyor.*”(s.228) Clemens tüm bu saldırgan davranışlarının, agresif tavırlarının, ağzında bakla ıslanmamasının onaylanmayacak davranışlar olduğunu farkındadır.

Bu olaydan sonra Clemens bir süre sükunetini korusa da, bir süre sonra yine eskisi gibi herkese sataşmaya devam eder. Ama bu kafa travması geçirdiği bütün yurttan bilindiği için kimse onunla tartışmak istemez. Yeniden kafasına darbe almasından, düşmesinden, ve ona bir şey olmasından korktukları için daha temkinli yaklaşırlar. Kendine uygun bir dövüş partneri bulamayan Clemens, kendinden büyüklerle kavga etmenin budalalık olduğunu kabul etmiştir ama hala arkadaşlarının onu korumasından rahatsız olmaktadır.

Tüm yıl boyunca Clemens boyunun beş cm uzaması dışında bir değişiklik olmaz. Özünde iyi bir çocuk ve iyi bir arkadaş olsa da kendi yakın arkadaşlarına bile zaman zaman sataşır ve tartışır. Zaman zaman okuldaki tartışmalarından dolayı ceza almaya da devam eder. Kavgaları o kadar sık yaşanır ki arkadaşları sürekli onu ya kavgadan ya cezadan kurtarmak zorunda kalırlar. Sınıf arkadaşı Mayer’in kışkırtması ile bir gün yine sınıfta kavga çıkar. Der Rex dersinde yapılan saygısızlıklara asla müsamama göstermez. Clemens’i dersten atar. Artık herkes Clemens’in bu kavgacı mizacına alışmıştır. Ama Prof. Waschl kavganın da erdemle yapılması gerektiğini ona öğretir. İki erkek kavga ediyorsa, yumrukleşmanın elbet olacağını ama eğer karşısındakini ısırtıp tükürürse bunun kavgaya yakışmayacağını, kimsenin ona ne saygı duyacağını ne de bir daha kavgaya gireceğini söyler. Clemens ona verilen bütün derslerden bir sonuç çıkarsa da asla kavgaya karışmadan duramaz.

Clemens boyunu ve zayıflığını kendine sorun haline getirdiği için zaten fevri olan yapısı yüzünden kavgacı bir çocuk olmaktan kurtulamaz. Bu yaşlılarına göre küçük kalan çocukların pek çoğunda karşılaşılabilecek bir sorundur. Büyüme çağındaki çocuklar sürekli kendilerini yaşlıları ile kıyaslarlar ve eğer geri kalmışsa pek çoğu bunu sorun haline getirebilir. Etrafındaki diğer çocukların bu zaafıyla dalga geçmesi de çocuğu agresifleştirebilir. Clemens’de gözlemlenen durum sıradan bir dönemsel problemdir. Bu konuda arkadaşlarının desteği ve koruması Clemens’i şanslı hale getirir. Clemens okura, agresifliğin negatif yönlerini göstererek, her insanın farklılıkları olabileceği, bu farklılıkların bizi biz yaptığı mesajını veren önemli bir figürdür.

1.3.4. Pepi

Çiftçi bir ailenin çocuğu olan Pepi’nin asıl ismi Josef’tir. Sağlıklı ve iri görüme sahip olan Pepi, biraz çekingen ve suskun bir çocuk olarak betimlenir. Nitekim en başta belirtilen çekingen ve suskun yapısına paralel olarak, yapıtta diğer figürlere göre en az sahneye çıkan, arka planda kalan figür Pepi’dir.

Pepi’nin babasının bir çiftliği vardır ve bir de marangozhane işletmektedir. Üç erkek, bir kız olmak üzere dört kardeşlerdir. Pepi kardeşleri arasında en zeki olan olduğu için babası onu okuması için çiftlikten yollamıştır. Babası Pepi ve kardeşlerinin hayatını bir plan gibi tasarlamıştır. Pepi ve kardeşlerine de bu plana uymak kalmıştır. Kimse babasına itiraz etmeden verilen hayatı yaşamaya koyulmuştur. Kırsal kesimlerde daha baskın olan ataerkil aile yapısı, ailenin babasının sözünden çıkmama gibi öfler, Pepi’nin ailesine de hakimdir. Babalarının planına göre; Pepi, okuyacak, bir erkek kardeşi çiftliğin işlerini üstlenip ilerde çiftliğin başına geçecek, diğer erkek kardeşi marangozhanenin işlerini üstlenerek yaşı geldiğinde marangozhaneye sahip olacaktır. Ve erkek kardeşler çalışıp, kız kardeşleri evlendikten sonra mirastan paylarını vereceklerdir. Kız kardeşleri henüz beş yaşında olmasına rağmen ileriki hayatı şimdiden planlanmıştır. Pepi iyi bir çocuktur. Anlattıklarından sonra kız kardeşinin beş yaşında olduğunu öğrendiklerinde Clemens ve Schorschi gülerle ama Pepi onların neden güldüğünü anlayamaz; “ ‘Beş’ dedi Pepi ve diğer ikisinin niye güldüklerini anlamadı ama iyi bir çocuk olduğu için o da gülmeye başladı, kendi de mutluydu.”(s.186)

Pepi konuşurken diğer arkadaşları onu anlamakta ilk başta bir süre zorlanırlar. Konuşması oldukça aksanlıdır: “*Pepi, Schorschie ve Fluffi’ye göre daha aksanlı konuşuyordu, sadece Clemens oldukça iyi yüksek almanca konuşuyordu ve bezen Pepi’nin ne dediğini anlayamıyordu.*”(s.186)

Pepi yapıtta etkin bir rol oynamamasına rağmen yer aldığı tüm bölümlerde mantıklı ve sorumluluklarının bilincinde bir çocuk olmasıyla öne çıkar. Araştırmalara göre kalabalık ailelerden gelen çocuklarda, zorunluluk nedeniyle, kendi işlerini yapmak ve kendinden küçük kardeşlerine bakmakla yükümlü olduklarından, sorumluluk duygularının daha fazla gelişmiştir. Kendi evlerinde bazı sorumlulukları üstlenmeyi öğrenen çocuklar, sadece başarılı bir uyum göstermekle kalmamakta, aynı zamanda, grubun lider rolüne seçilmiş bir üyesi de olabilmektedir.¹⁴²

Zengin bir ailesi olmayan Pepi, ailesinin yolladıklarıyla ancak geçinir ama yine de oldukça paylaşımcı bir çocuktur. Sahip olduklarını arkadaşları ile paylaşmaktan asla çekinmez. Annesi çiftlik işleri ile birhayli meşgul olasına rağmen Pepi ile ilgilenmeyi ihmal etmez. Ona mektuplar yazarak kendini yalnız hissettirmez. Köyde sık sık yemeye alışkın oldukları hamur köftelerinden de her hafta yaparak mektupla birlikte Pepi’ye yollar;

(...) çok az vakti olan Pepi’nin annesi bile bazen akşamları bazen oturuyor ve oğluna çiftlikte olan bitenleri, Braune’nin neler yaptığını, köpekleri ve pepi’nin en sevdiği beyaz kediyi anlatan mektuplar yazıyordu. Neredeyse her hafta ona mükemmel tatları olan, güzel, kahverengi bir cevizli turta yolluyordu, ve Pepi onları cömertçe arkadaşlarıyla paylaşıyordu. (s.255)

Pepi, geri planda bir figür olmasına rağmen yapıtta adaletli yapısı, her zaman doğru gördüğü şeyi yapması ve söylemesi, olgunluğu ve mantıklı kişiliği ile öne çıkar. Az ama öz konuşan suskun ve biraz da çekingen bir çocuk olan Pepi, aynı zamanda neşeli bir yapıya sahiptir. Arkadaşlarıyla vakit geçirdikçe zamanla çekingenliğini de bir nebze üzerinden atar. Figürler arasında en sorunsuz olan, en sade figürdür. Bir figür olarak Haushofer’in çok katmanlı figür kadrosuna katkıda bulunur.

¹⁴² Yavuzer, 1982, 46

1.3.5. Frau Mertl (Der Turm)

Bayan Mertl, öykünün geçtiği öğrenci yurdunun müdiresidir. Aynı zamanda da coğrafya öğretmenidir. Öğrenciler oldukça sevdikleri Bayan Mertl'den bir o kadar da korkmaktadırlar. Yurtta herkes tarafından saygı gören yaşlı, fakat oldukça sağlıklı ve dinç bir öğretmendir.

Bayan Mertl betimlenirken özellikle oldukça heybetli olan görünüşüne dikkat çekilir. Uzun boylu olan Bayan Mertl'in vücudunun alt kısmı oldukça geniş görünürken, üst kısmı da bir o kadar orantısız bir biçimde zayıftır. Beyaz ve kıvrıkcık saçlı, kalın ve gür sesli, iri, yaşlı bir kadındır. Yapıttaki çocuk kahramanın gözünden betimlenirken yaşadığı şaşkınlık da satırlara belirgin bir biçimde yansıtılır. Zira bu alışılmışın dışında bir devi anımsatan görüntüsü yüzünden öğrenciler tarafından "Der Turm" diye adlandırılmaktadır. Nitekim ilk etapta ana figür Schorschie de tanışmadan önce, henüz onun hakkında hiçbir fikir sahibi değilken, ne ismini, ne kim olduğunu, ne de lakabını bilmediği halde onun hakkındaki gözlemleri üzerine düşünürken kurduğu iç monologda müdirenden "Dev Kadın" diye bahseder: "*Dev kadın kahkahayla güldü.*"(s.179) Öğrenciler ona alışana dek her gördüklerinde şaşkınlıkları yinelenir ve epeyce çekinirler;

(...) Der Turm sınıfa geldi, sızlanarak küçük basamaktan çıktı ve gürültüyle koltuğa oturdu. Bir kadına göre der Turm epeyce büyüktü. Schorschie bu zamana kadar bu kadar büyük bir kadın görmemişti. Ve belli ki diğer tüm yetişkinler gibi sabah saçlarını taramıştı ama beyaz bukleleri çoktan dağılmıştı. Düşünürken de devamlı parmaklarını saçlarında gezdiriyordu. (s. 197)

Der Turm görünüşe göre pek kimsesi olmayan yalnız yaşayan bir kadındır. Geceleri öğrencilerle birlikte yurtta kalmamaktadır. Parkın girişindeki evin birinci katında kalmaktadır. Yurdun hizmetlileri olan Rabl ailesi de aynı evde kalmaktadır ve Bayan Rabl, Der Turm'un ev işleriyle ilgilenmektedir. Der Turm ev işlerinden hoşlanmamaktadır; zira ev işlerinde diğer işlerde olduğu kadar başarılı değildir;

Turm neyse ki yurtta onlarla kalmıyordu, park girişindeki hizmetli evinin birinci katında kalıyordu. Onun altında ise Rabl ailesi kalıyordu ve Bayan Rabl onun hoşlanmadığı ev işleri ile ilgileniyordu. Ama diğer işlerde Bayan Doktor gayet başarılıydı. 221-222)

Der Turm, yurt müdiresi olduğu için çocukların her türlü günlük ihtiyaçlarıyla ilgilenmekte, günlük yaşamlarında sağlamaları gereken tüm edinimler, kişisel olarak sağlamaları gereken tüm kazanımlar üzerine çocuklara sıkı bir disiplin uygulamaktadır. Çocuklara düzenli olarak tırnak kontrolü yapması; kıyafet, saç ve görünümlelerinden, ayakkabılarının günlük temizliğine ve düzenli olarak boyanmasına kadar herşeyi dikkatle kontrol etmesi, günlük temizlikleri üzerinde önemle durduğu ve hassasiyet gösterdiği konulardandır. Çocukların temizlikleriyle olduğu kadar sağlıklarıyla da yakından ilgilenen der Turm'un, ilerleyen yaşına rağmen gözünden hiçbir detay kaçmaz;

Artık çok genç değildi ve bazen yürürken nefes nefese kalıyordu ancak dinçti ayakları yere sağlam basıyordu ve küçük ve keskin gözleriyle hiçbirşeyi ama hiçbirşeyi atlamıyordu. Bir adamın asla fark edemeyeceği kirli tırnakları, yıkanmamış boyunları, delik çorapları, düzgün temizlenmemiş ayakkabıları, çizik ve şiş burunları ve hatta nasıl yapıyorsa ateşlenmiş bir çocuğu bile sadece bakarak anlıyordu. Daha sonra onu mecburen hastaneye götürüyordu ve sonrasında çocuk mutfak personeli olan Bayan Rabl ve eğitimciler tarafından takip ediliyordu.(s. 222-223)

Düzeni sağlamak ve öğrencilerin kendilerini salmalarını engellemek için de kimi zaman sert bir tavırla onları uyarmaktadır;

Turm giriş kapısının altında duruyordu ve “Ayakkabıları temizleyin sizi domuz yavruları!” diye bağırdı. Evdeyken de kirli ayakkabılarla eve girmiyorsunuz. Holde de hemen ev ayakkabılarınızı giyiyorsunuz. Her akşam yemekten sonra burada ayakkabılar temizlenecek. Birisi ince bir sesle sordu: “Afedersiniz, kiminkini?”, der Turm kahkahayla güldü: “kendi ayakkabılarınızı tabi ki! Umarım kendi ayakkabılarını bile temizleyemeyecek kadar zayıf değildir, yoksa seni hemen şimdi ailenin yanına eve yollarım. (s 208)

Çocuklara karşı genel olarak sert bir tutum takınan Der Turm, onlara karşı aynı zamanda büyük bir şefkat ve sevgi beslemektedir. Bu yönünü pek onlara yansıtmasa da, çocuklar bunu hissetmektedir ve onlar da Der Turm'dan korksalar da onu sevmektedirler. Çünkü der Turm her zor anlarında yanlarında olmaktadır ve hastalıklarında ve zor zamanlarında kendi evebeynleri kadar endişelenmektedir. Örneğin Clemens ağaçtan düşüp yaralandığında onun duyduğu endişe okur tarafından açıkça anlaşılabilir; *“Yeniden uyandığında hastane odasında yatıyordu ve der Turm yatağının yanında oturuyordu.(...) Der Turm burnunu sildi ve çok ince komik bir sesle: ‘Clemens, seni aptal, şu an hiçbir şey söyleme. Doktor şimdi gelir’ dedi (...)” (s.226)*

Der Turm, Clemens’de olduğu gibi Fluffi’nin sorunları ile de yakından ilgilenir. Fluffi’nin ailesi ile olan problemlerini bilmekte ve arkadaşlarının sevgisi ve telkinleri kadar etkili olmasa da defalarca sınıfını geçmesi için Fluffi ile konuşur. Fluffi sınıfını geçmeye karar verdikten sonra da, gayretini yakından takip eder. Ailesinin ilgisizliğinin Fluffi’yi ne denli üzdüğünü, bunun giderek Fluffi için büyük bir psikolojik bir problem olmaya başladığını görünce, ondan gizli ailesine mektup yazarak, ailesinin durumun farkına varmasını, Fluffi’ye olan tutumlarını değiştirmelerini sağlar;

Artık durum onun için daha iyi görünüyordu ve öğretmenler odasındaki konuşmadan sonra der Turm bir akşam oturup Fluffi’nin babasına uzun zamandır söylemek istediği herşeyi anlattığı, uzun bir mektup yazdı. Fluffi’nin bu durumdan hiç haberi yoktu.(s. 315)

Çocukların eğitim hayatlarında sevginin yeri küçümsenemez. Eğitimde sevgi ile disiplin ve sorumluluk denge içinde olmalıdır.¹⁴³ Der Turm da bu dengeyi en güzel şekilde kuran, öğrencilerine onları sevdiğini hissettiren ama saygılarını kaybetmelerine asla müsaade etmeyen bir eğitimcidir.

Çocukların dışında der Turm’un kendisine baktığımızda, bekar yalnız bir kadın olması dışında en büyük hobisi tırmanıcılık ve satrançtır. Satranç kıvrak bir zeka gerektirir ve der Turm satrançta oldukça iyi olması onun ne kadar zeki olduğunu bize gösterir. Okul müdürü der Rex’in de satranca büyük ilgisi vardır ve çok başarılıdır. Buna rağmen der Turm, her seferinde der Rex’i yenmektedir ve der Rex her seferinde biraz daha hırslanmaktadır; “*Rex arka arkaya beşkez der Turm’ karşı kaybettiğinden kederliydi. (...)*”(s.311) Satranç dışındaki diğer hobisi olan tırmanıcılığın verdiği mesaj ise “güç”tür. Tırmanmak hem fiziksel hem de zihinsel güç gerektirir. Fiziksel olarak güçlü kaslara gerek duyarken, mental olarak da güçlü bir iradeye, korkusuz ve soğukkanlı bir yapıya ihtiyaç vardır. Haushofer’in özellikle romanlarında çokça yansıttığı güçlü kadın imgesi Der Turm’da da görülür. Bir eşe ihtiyaç duymamış, evliliği reddetmiş, bekar, genç yaşları geride bırakmasına rağmen toplumdaki genel kanının aksine kimseye -bir erkeğe de- ihtiyaç duymamış, dinç, ve güçlü bir kadındır. Tırmanış onun özgür ruhunu yansıtan bir metafordur diyebiliriz. Tabi tüm özgür ruhuna ve bekar bir kadın olmasına rağmen, tüm kadınların yaradılışında var olan anaç yapı der Turm’da da zaman zaman su yüzüne çıkarak kendini gösterir. Özellikle çocuklar

¹⁴³ Öz, 97

kendilerini tehlikeli bir duruma soktuklarında ya da hastalandıklarında bu içgüdüleriyle hareket ettiğini görmek mümkündür.

Der Turm'un bahsedilen diğer bir özelliği ise hayvan korkusudur. Çocukken bir köpek ısırdığı için bütün hayvanlardan korkmaktadır. Okuldaki başka bir öğretmen olan ve aynı zamanda da der Turm ile birlikte yurtta görevli başka bir öğretmen olan der Waschl da, der Turm'un aksine hayvanları fazlasıyla sevmektedir ve birsürü hayvana hamilik etmektedir. Der Washl'ın hayvanları yüzünden yaşadıkları sorunlardan dolayı ikilinin asla arası iyi olmamıştır ve birbirlerine karşı mesafeli ve de soğukturlar. Fakat Wotan'ı ve kedi Hasi'yle yavrularını sahiplenen öykünün kahramanları, der Turm'un hayvan korkusunu aşabilmek için de bir hayli çaba sarfederler. Yurtta çıkardıkları yangından sonra hayvanların hassas algılarını ve koruma içgüdülerini farkedenden der Turm artık eskisi kadar hayvanlardan korkmamaya başlar ve zamanla hayvanlara alışmaya başlar. Wotan onun sempatisini kazanan ilk hayvandır. Onun yurtta kalmasına müsaade eder. Bu korkusunu aşmasıyla der Waschl ile de arası düzelmiştir. Gitgide hayvanlara daha çok alışan der Turm, Fluffi'nin gizlice odasına bıraktığı yavru kediyi sokağa atmaya kıyamaz. İlk başlarda çekinse de, onu sahiplenebilecek kadar korkusunu yenmiştir; *“Bu akıl alır gibi değil” dedi der Turm, ‘yakalarsam, bu küçük adamı böyle asacağım.’*”(s.330)

Güçlü, sert ve aslında bir o kadar da merhametli bir kadın olarak betimlenen der Turm, yapıtın önemli yan figürlerinden biridir. Öğrencileriyle arasındaki mesafeyi koruyan, aynı zamanda sevgisini de yansıtabilen, hem korkulan, hem saygı duyulan, hem de sevilen bir öğretmendir der Turm. Diğer yapıtlarda olduğu gibi, bu yapıtlarda da yine hayvan sevgisine değinilmiştir ve bu sefer hayvan korkusunun aşılabılır bir sorun olmasına dikkat çekilmiş; der Turm üzerinden hayvanların korkulacak canlılar olmadığı, hatta onların da insanlar gibi duygularının olduğu mesajı verilmiştir.

Der Turm'un kadın kimliği, Haushofer'in yapıtlarında yaratmaktan en çok hoşlandığı kimliktir; güçlüdür. Bu güçlü kimliği, dik duruşuyla, bir kadında görmeye alışık olunmayacak hatta yadırganacak derecede iri ve uzun görüntüsüyle de fiziksel özelliklerine yansıtılmıştır. Öyküde pek çok yerde “Die Riesin (Dev Kadın)” diye bahsedilmesi ve “Der Turm (Kule)” takma adıyla anılması da bir tesadüf değildir. Bu sözcükler yazar tarafından bilinçli bir şekilde kadının büyüklüğüne, gücüne dikkat

çekilmek için kullanılmıştır. Der Turm, yapıtta çocuk figürler kadar etkili rol oynamasa da; Haushofer'in dünya görüşünü, kadına bakışını, feminist yönünü, kendi ruhunun yansıttığı önemli bir figürdür. Onun sayesinde Haushofer'in ruhu satırlara sinmiştir. Bu yapıtı okuyan dikkatli bir okur, der Turm'dan onun kokusunu kolaylıkla duyabilir.

1.3.6. Prof. Emmerich Washl

“Kapı aralandı ve içeriye, sadece takım elbisesi değil, saçları, hatta derisi bile gri olan baştan ayağa gri bir adam girdi.”(s.192) Prof. Washl öyküde sahne aldığı ilk bölümde böyle betimlenir. Tepeden tırnağa deyiminin anlamını hakkıyla karşılayan bir sahne görülür. Sadece kıyafetleri ve saçları değil teninin bile gri olduğuna dikkat çekilmesi hiç de tesadüfi bir durum değildir. Çünkü Prof. Washl aynı gri bir renk gibi hayatın renklerinden uzak sıradan bir figürdür. İnsanlarla bağını tam olarak koparmada bile - nitekim bir eğitimci olarak böyle bir yola girmesi hiç de mümkün değildir- hayvanları çok sevdiğini, ve öyküde de bu yönüyle özellikle öne çıktığını ifade etmek yerinde bir söylem olacaktır.

Prof. Washl sınıf öğretmenidir. Sıradan bir görünümde olan Prof. Washl, oldukça büyük, dikkat çeken kulaklara sahiptir. Öğrencilerin yıllar boyu sürekli dalga geçtiği, lakap taktığı bu yönünü Prof. Washl yeni öğrencileri de farkedip zamanla alaya almaya başlamadan önce, kendisi dile getirir, hatta onlardan derste içlerinden geldiği gibi, istedikleri kadar gülmelerini ister. İlk derste yeteri kadar güldükten sonra da bu konuyu artık tamamen kapatmalarını ister: *“Benim adım Emmerich Washl ve oldukça büyük kulaklarımı farketmişsinizdir. Tüm yıl boyunca buna gülmeye vaktimiz olmayacağı için, şimdi bir kez sesli ve güçlü bir şekilde gülün, sonrasında bir daha asla. Evet, hazır, gülün şimdi!”*(s.193) Daha sınıfa girdiği ilk anda kendini tanıtırken böyle bir istekle öğrencilerinin karşısına çıkan Prof. Washl, böylece onlara daha ilk dersinde dış görünüşün değil, zekanın önemli olduğunu iletmeyi başarır.

Öğrencilerine kurallarını, sınıf düzenini ve onlardan beklentilerini anlatan Prof. Washl, öğrencilerin her durumda ne olursa olsun gidecekleri ilk kişi olması gerektiğini eklemeyi de ihmal etmez. Her sıkıntılarında da en başta söylediği gibi yanlarında olup onlara doğru yolu gösterir.

Prof. Waschl'ın öyküdeki misyonu hayvanları seven ve hayvan sevgisi aşılayan öğretmen olmasıdır. Haushofer'in bütün öykülerinde olduğu gibi bu öyküsünde de vurgulanan hayvan sevgisi, özellikle Fluffi ve Prof. Waschl üzerinden aktarılmıştır. Prof. Waschl çocukların kaldığı yurtta bir odada kalmaktadır. Bu yaşam tarzından Der Turm gibi bekar olduğunu ve yakından ilgilenmesi gereken bir ailesi olmadığını anladığımız Waschl, hayatını öğrencilerine ve hayvanlarına adamıştır. Odasında kaplumbağa ve kuş besleyen Waschl bir de akvaryuma sahiptir. Çocuklar Profesörün hayvanlara olan sevgisini, hep yol gösterici olmasını ve her zaman diğer öğretmenlerden çekindikleri kadar çekinmeden konuşabilmelerini, sorunlarını paylaşabilmeyi çok severler. Örneğin yurtta Prof. Waschlın kaplumbağası kafesinden kaçmıştır ve yurt koridorunda bir gece Clemens kaplumbağayı bulup onu Profesöre götürür. Profesör onu içeri davet eder. Hasta ve üzgün görünen Clemens'in sorunlarını dinler. Görüntüsünü ve kısa boyunu kendine dert edinen Clemens'le konuşur. Kendinin de sahip olduğu büyük kulakları bir zamanlar çok dert ettiği Clemens gibi onunla dalga geçen insanlarla kavga ettiği hikayeleri anlatır ve sonra asıl önemli olanın görünüş değil zeka olduğunu herkesin bir yradılışı olduğunu ve her birimizin bir diğerinden farklı göründüğünü anlatır. Asıl bizi biz yapan şeylerin de bu farklılıklar olduğunu herkes aynı görünse insanların bir diğerinden ne farkı kalacağını anlatır ve bir örnekle bu konu üzerine bir düşünmesini ister; *“Şimdi yatağına git ve bir mercan balığının somon olup olamayacağını düşün”*(s.219)

Prof. Waschl ve Der Turm okulda hiç anlaşılamayan iki öğretmendir. Der Turm hayvanlardan çok korkmakta ve etrafında hiçbir hayvanın bulunmasına tahammül edememektedir. Bu konuda da oldukça hassastır. Fluffi'nin diğerlerine anlattığına göre bir zamanlar Profesörün sahip olduğu bir kirpiyi çocuklardan biri alıp onu gizlice Der Turm'un yatağına bırakmıştır. Çok korkan ve etkilenen Der Turm ile Profesörün arası bu olaydan sonra iyiden iyiye bozulmuştur. Anlaşamadıkları içinse aralarındaki ilişki pamuk ipliğine bağlıdır. Der Turm bu hayvanlardan kurtulmak için bir açık aramaktadır. Bu açığı da Clemens'in, Profesörün kaplumbağalardan birinin kaçtığını ve onu yurttaki koridorda bulduğunu yurttaki arkadaşlarıyla konuşurken ağzından kaçırmasıyla ve bu olayın yayılmasıyla bulmuş olur. Bu onun hayvanlardan kurtulmak için güzel bir fırsattır. Clemens ise bunun yayılmasıyla kendini suçlu hisseder. Arkadaşları Fluffi, Schorschi ve Pepi ile konuşurlar. Profesör iyi biridir onu severler ve üzülmesini

istemezler. Bu yüzden Der Turm bir şey yapmadan önce olaydan haberdar olması gerektiğine karar vererek Clemens'i yaptığı hatasını itiraf edip Profesörü uyarması için odasına yollarlar; *“Çocukların tüm aptallıklarına anlayışla yaklaştığı için ve kendisinin de bir zamanlar birinci sınıfa gittiğini unutmadığı için hepsi Profesör Walsch'ı seviyorlardı. Ayrıca bazen Flip ve Flop'u, kanaryayı ve balıkları da sevmelerine izin veriyordu.”*(s.220) Profesöre çocukların gönülden bir bağlılıkları ve sevgileri vardır. Bu sevgi onların profesöre karşı sorumlu hissetmelerine neden olur.

Profesör yıl boyunca çocukların karıştığı her olayda onların yanında olur. Çocuklar zaman zaman kızsada onun bunu endişelendiğı için yaptığını bilirler. Her hatalarında diğerk büyükler gibi azarlamak yerine, onlarla konuşarak davranışlarının hatalı olduğunun farkına varmalarını sağlar. Onlarla bir arkadaş gibi yaşlıları gibi konuşarak onların seviyesine iner. Böylece öğrencilerin en yakın gördükleri en içten ve babacan öğretmen olur.

Profesör Waschl olumlu yapısıyla yol gösterici öğretmen tipinin önemli bir temsilcisi olarak olay örgüsünde yer alır ve Haushofer'in bir çok didaktik mesajının hem büyüklere hem çocuklara iletilmesine aracılık eder.

SONUÇ

Avusturya’lı yazar Marlen Haushofer, yazarlığa başladığı 50’li yıllardan ölümüne kadar, yirmi yıllık bir süreç içerisinde, bir çok farklı yapıt kaleme alır. Yaşamı süresince Viyana’daki edebiyat çevresinde bir üne kavuşsa da, ünü geniş bir kitleye ulaşmaz. Haushofer’in ismini Viyana’nın entelektüel çevresinden çıkarıp dünyaya yayan gelişme ise 80’li yılların kadın edebiyatı furyasıdır.

Marlen Haushofer, yapıtlarında yaşamını bir ayna gibi kullanır. Yapıtları kurmaca ağırlıklı olsa da otobiyografik özellikler taşır. Çocukluğunu anlattığı otobiyografik romanı “Himmel der Nirgendwo Endet”’de de yazar Marlen adıyla değil, Meta adında bir kız çocuğu olarak yer alır, otobiyografisini kurmaca figürlerle okura sunar. Yapıtlarında kendi yaşadıkları dışında bir şey yazmadığını ifade eden yazarın yapıtlarını incelerken biyografisinden yararlanmamak olanaksızdır.

Yazarın figürleri, romanlarındaki figürler ve çocuk öykülerindeki figürler olarak iki ayrı sınıfta kategorize etmek mümkündür. Romanlarında çoğunlukla kadın figürlere yer veren yazarın yapıtlarına, salt bir okumayla basit, yalın figürler ve onların sıradan yaşamları olarak bakılabilir. Ancak dikkatli bir okur bu yalınlığın arkasına gizlenmiş derin mesajları keşfedebilir.

Yapıtlarında kadının duygularını, toplumdaki ve aile yapısındaki yerini, yalnızlığını, yabancılaşmasını ele alır. Ele aldığı konulardaki bu darlık, yapıtlarının neden belli bir çevrede sınırlı kaldığına, neden çok geniş kitlelere ulaşamadığına da bir yanıt niteliği taşır. Yapıtları, kadın edebiyatı çerçevesinin dışında farklı alanlarda incelenmeye olanak sunmaz. Bu nedenle kadın edebiyatıyla ilgili olmayan, bir okur için Marlen Haushofer yabancı bir isim olarak kalabilir. Kocasının dişçi muayenehanesinde ona yardım eden, iki çocuklu bir ev hanımı olarak sıradan bir resim çizen yazar, yapıtlarında bu sıradanlığa eleştiri getirir. Onu ilginç kılan özellik tam da budur. Toplumsal kimliği ile benliği arasında çift boyutlu bir yaşama ev sahipliği yapar. 80’li yıllarda yeniden basılan ve büyük rağbet gören yapıtları, o yıllarda yeni trend olan feminist edebiyat başlığı altında, yeni bir dünya görüşüyle okunarak yeniden yorumlanır.

Sade, yalın, berrak bir dil kullanır. Onun bu sade dilinin en işlevsel boyutunu kazandığı alan ise çocuk edebiyatıdır. Yalın ve anlaşılabilir dili, ona çocuk

yapıtlarındaki başarıyı getiren en önemli özelliklerindendir. Bu yalın dil, çocuk figürlerinin iç dünyasını yansıtmaya aşamasında yapıta doğallık kazandırır. Yazarın öykülerinde kullandığı dile Saletta doğal olmasının yanında, Avusturya'ya özgü yöresel sözcüklere de yer verdiği eleştirisini getirir. Avusturya kültürüne ait detayları sıklıkla ve en iyi şekilde yansıttığını ifade eder.¹⁴⁴

Marlen Haushofer'in çocuk öykülerindeki figürlerin ortak özelliği yakın yaş aralığındaki erkek çocuklar olmalarıdır. Haushofer çocuk öykülerinde farklı olaylar ve kişilerle, benzer motifleri sunar.¹⁴⁵ Çalışmamızda ele aldığımız dört yapıtta yer alan ve olay örgüsünde önem taşıyan figürlerin kişisel özellikleri didaktik boyutta verdikleri mesajlarla birlikte okura sunulur. Bu mesajların bir çoğunun yazarın biyografisinden beslendiğini söylemek olanaklıdır.

Haushofer'in çocuk öykülerindeki baş figürlerinin hepsi –Bartls Abenteuer dışında- erkektir ve sekiz-on yaş aralığındadır. Baş figürlerin kişisel özelliklerine bakıldığında yaşlarına göre olgun olmaları, hoşgörülü, anlayışlı, yardımsever, sorumluluk sahibi ve dürüst olmaları dikkat çeker. Bu özellikler onların didaktik açıdan işlevsel bir nitelik taşıdığını gösterir. Yapıtlarda sadece ana figürler değil, yan figürler de çevresindekilere her zaman yardımcı olmaktan kaçınmayan figürlerdir. Haushofer yapıtlarında bu tür didaktik unsurları doğal bir süreç içerisinde, okuru boğmadan, inandırıcılığı kaybetmeden sunar. Olay örgüsü bu nedenle yoğun bir olaylar dizisi ile kuruludur. Tüm yapıtlarında yer alan hayvan sevgisi, yazarın en fazla üzerinde durduğu konudur. Pek çok hayvanın söz konusu olduğu yapıtlarda, hedef kitleye hayvanları insanlardan farklı görmeme, onları da duyguları olan canlılar olarak kabul edebilme düşüncesi aşılanır. Çocuk figürlerin hayvanlarla kurduğu dostluklar, yetişkin figürlerin hayvan edindiklerinde olumlu yönde değişen yaşamları bu sevginin çocuk okurda pekişmesine fayda sağlar. Çocuk öykülerinin yarısının başlığında da hayvan isimlerinin geçmesi yazarın bu konuya verdiği öneme bir kanıt oluşturur. Okur bu olaylar dizisi ile hem figürleri daha yakından tanıma hem de bu olayların arka planını oluşturan didaktik iletilerle yüzleşme olanağı bulur.

Yazarın sıklıkla ele aldığı her yapıtında yer verdiği bir diğer didaktik öğe de kitap sevgisidir. Sık sık kitap okuyan figürlerin okumayanlara örnek teşkil etmesi ve teşvik

¹⁴⁴ Saletta, 35

¹⁴⁵ Saletta, 31

etmesi, hayranlık uyandıran yetişkin figürlerin okumaya özendirilmesi yapıtların didaktik bağlamına önemli bir işarettir. Yapıtlarında kendi yaşamından izlere sık sık yer veren yazar, “Brav Sein Ist Schwer” ve “Schlimm Sein Ist Auch Kein Vergnügen” öykülerinde, okumayı çok seven, para kazanmak için de çocuk kitabı yazmaya başlayan bir figür olarak kendini, hem söz konusu yapıtların yazarı, hem de bir figürü olarak olay örgüsüne dahil eder. Marlen Haushofer çocuk öykülerini para kazanmak amacıyla yazdığını ifade eder.¹⁴⁶ Ne var ki yapıtlarındaki didaktik ileti yoğunluğu bu ifadeyle çelişki oluşturmakta ve yapıtların üstlendiği aydınlatma/öğretme misyonunu asıl yazma nedeni olarak görmenin daha mantıklı olacağı düşüncesine ağırlık kazandırmaktadır.

Öykülerde kardeşler arası iletişim ve bağ çok yalın ve gerçekçi aktarılır. Figürlerin çoğunluğunun kardeşi vardır. Aralarındaki iletişim ise gerçeklik algısına ayna tutar. Birbirleriyle çoğunlukla anlaşamayan ve şikayet eden kardeşler, zaman zaman da birbirlerine arka çıkmakta, destek olmaktadır.

Hoşgörü ve yardımlaşma kavramları Marlen Haushofer’in öykülerinde özendirici niteliklere sahiptir. Hoşgörünün pozitif bir erdem oluşu, insanda olumlu duygular uyandırdığı, birbirlerine hoşgörülü davranan figürlerin iç huzuruyla, hoşgörülü davranılan figürün minnettarlığıyla sunulur. Yardımlaşmanın verdiği mutluluk, birlikte hareket etmenin doğurduğu olumlu sonuçlar, amaca ulaşmak için harcanan çabanın paylaşılması örtülü mesajlarla sunulur.

Dürüstlük ve yalan söylememe, sorumluluk, dayanışma, temizlik, adalet, hayal gücü gibi bir çok ileti sunulan öykülerde, yazar bu unsurların bir çoğunu arkadaşlık kavramı üzerinden aktarır. Arkadaşlık konusu Marlen Haushofer’in çocuk öykülerinin temelinde yer alan bir olgudur. Figürler de, öykülerin hitap ettiği kesim de, yaş grubu itibarıyla yaşamlarında arkadaşlık kavramının öne çıktığı bir dönemdedir. Dokuz- on bir yaş aralığında aileden çok arkadaşlar önem kazandığı için, bu kesime arkadaşlık kavramı içersinde yer alan olumlu olumsuz özelliklerin ve sonuçlarının aktarılması önem taşır. Haushofer’in öykülerinde bu kavram üzerine getirdiği çeşitli yaklaşımlar, arkadaşların birbirlerine destek olması, dürüst olması, paylaşımlarda bulunması gibi iletiler okur için de öğretici nitelik taşır.

¹⁴⁶ Strigl, 270

Öykülerde figürler hep olumlu özelliklerle karşımıza çıkmazlar. Olumsuz özellikler, figürlerin olumsuz düşünceleri, olumsuz davranışları da tüm çıplaklığıyla sunulur. “Müssen Tiere Draußen Bleiben”da Fluffi figürünün asi, laf dinlemez tavrı ve sorunları; Clemens’in kavgacılığı; “Brav Sein Ist Schwer” ve “Schlimm Sein Ist Auch Kein Vergnügen” öykülerinde Buz’un yaramazlığı ve arsızlığı olumsuz öğeler olarak sunulur. Okur bu olumsuz öğelerin nedenlerine ve sonuçlarına şahitlik eder ve bu sayede öz değerlendirme yapmaya fırsat bulur. Kısa ve uzun vadede bir davranışın sonuçlarını ve nelere yol açabileceğini kendisi tecrübe eder. Başka bir deyişle olay örgüsüne sokulan olumsuz öğelerin de aslında didaktik bir işlevi vardır.

Öykülerin hiçbiri, ana figürlerin kendi yaşadığı ortamlarda geçmez. Mekânsal olarak ya yabancı oldukları bir ortamda, ya da sıklıkla içinde bulunmadıkları bir ortamdadırlar. Sürekli vakit geçirdikleri yerlerden ayrılma/mekânsal değişiklik figürlerin yeni maceralarla karşılaşmalarına, yeni insanlarla tanışıp, yeni dostluklar kurmalarına olanak tanır. Yenilikleri heyecanla karşılayan figürlerin tecrübelerine tanık olan okur için bu maceralar birer katarsis öğesidir ve kendini öykülerdeki figürlerin yerine koyarak duygusal arınma yaşar.

Sonuç olarak; Marlen Haushofer yalın bir üslupla yazan, sade bir yazardır. Fakat bu onun yapıtlarının derinliği olmadığı anlamını taşımaz. Romanlarında ve öykülerinde de benzerliklere rastlamak mümkün olsa da; yazar bu iki alanda farklı yollar izlemiştir. Romanlarında kadın dünyasını ele alıp kendi iç dünyasında da yer alan kadın sorunsallarına yer verirken; öykülerinde hep erkek figürler kullanması onun daha çocukken ilgi duymaya başladığı erkek dünyasına olan özentisinin bir sonucudur. Farklı karakterlerdeki figürleri bir araya getirerek farklı algılara, farklı karakterlerdeki okurlara hitap etmeyi başarır.

Öykülerindeki çocuk figürler gerek kurgularıyla gerekse ilettikleri didaktik mesajlarıyla dikkati çeker. Yazarın toplumsal sorumluluk bağlamında kurguladığı figürler kanımca öykülerin inandırıcılığını ve hedef kitleye kolayca ulaşmasını sağlayan en önemli etken olarak görülmelidir.

KAYNAKÇA

Birincil Kaynaklar

Haushofer, Marlen, *Müssen Tiere Draußen Bleiben?*, II. Auflage, G&G Buchvertriebsgesellschaft mbH, Wien 2004

-----, *Wohin mit dem Dackel?*, II. Auflage, G&G Buchvertriebsgesellschaft mbH, Wien 2004

-----, *Brav Sein ist Schwer*, G&G Verlagsgesellschaft mbH, II. Auflage, Wien 2009

-----, *Schlimm Sein ist auch kein Vergnügen!*, G&G Verlagsgesellschaften mbH, I. Auflage, Wien 2010

İkincil Kaynaklar

Annerl, Dieter, *“Wider die Entfremdung” Ein sozialphilosophischer Begriff als Interpretationsmaßstab für Werke der Literatur für Kinder und Jugendliche bei Karl Bruckner und Marlen Haushofer* (Diplomarbeit), Universität Wien, Wien 2009

Bekiroğlu, Koray, *Çocuğuma Nasıl Davranmalıyım*, Say Yayınları, İstanbul 2011

Blakemore, Judith E., Berenbaum, Sheri A., Liben, Lynn S., *Gender Development*, Psychology Press, New York 2008.

Bosse, Anke /Ruthner, Clemens, *“Eine geheime Schrift aus diesem Splitterwerk enträtseln...”-Marlen Haushofers Werk im Kontext-*, Francke Verlag, Tübingen 2000

Bronson, Po / Merryman, Ashley, *Eyvah Çocuğum Büyüyor*, (Çev.: Hasan Kaya), (1. Baskı), Profil Yayıncılık, İstanbul 2010

Brüns, Elke, *Aussenstehend, Ungelenk, Kopfüber Weiblich: Psychosexuelle Autorpositionen bei Marlen Haushofer, Marieluise Fleißer und Ingeborg Bachmann*, Verlag J. B. Metzler, Stuttgart-Wiemar 1998

- Denneler, Iris, *“Lauter Katzengeschichten” Die Kinderbücher der Marlen Haushofer, In: Anke Bosse/Clemens Ruthner, “Eine geheime Schrift aus diesem Splitterwerk enträtseln...”-Marlen Haushofers Werk im Kontext-*, Francke Verlag, Tübingen, 2000, (Aspekte der Kindheitsdarstellung)
- Dodson, Fitzhugh, *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, (Çev. Ayşegün Durmaz), Kırkambar Yayınları, 1998
- Duden, Anne, *"Oder war da manchmal noch etwas anderes?": Texte zu Marlen Haushofer*, Verlag Neue Kritik, Frankfurt 1986
- Emre, İsmet, *Edebiyat ve Psikoloji*, Anı Yayıncılık, Ankara 2006
- Ewers, Hans-Heino, *“Themen-, Formen- und Funktionswandel der westdeutschen Kinderliteratur seit Ende der 60er, Anfang der 70er Jahre.” Zeitschrift für Germanistik*, Peter Lang Internationaler Verlag der Wissenschaften, Bern 1995.
- Gerlach, Franziska Frei, *Schrift und Geschlecht, Feministische Entwürfe und Lektüren von Marlen Haushofer, Ingeborg Bachmann und Anne Duden*, Erich Schmidt Verlag GmbH & Co KG, Berlin 1998
- Gobyn, Lies, *“Wir ahnen, daß wir auf verlorenem Posten stehen, und unternehmen verzweifelte kleine Ausbruchsversuche.” Eine Analyse der weiblichen Hauptfiguren in Marlen Haushofers Wir töten Stella, Die Wand und Die Mansarde*, (Magisterarbeit), Universität Gent, Gent 2006-2007
- Gündoğdu, Rezzan, *İlköğretim 3., 4. ve 5.Sınıf Çocuklarının Arkadaşlık Konusundaki Görüşleri ve Arkadaşlık Seçimlerini Etkileyen Etmenler*, (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2003.
- Gürtler, Christa, Schmid, Sigrid, *Die Bessere Hälfte: Österreichische Literatur von Frauen seit 1848*, Otto Müller Verlag, Salzburg 1995
- Haushofer, Marlen, *Die Wand*, Wolters-Noordhoff Groningen, 1996
- , *Duvar*, (Çev. Ersel Kayaoğlu), Can Yayınları, İstanbul 2008
- , *Bartls Abenteuer*, 6. Auflage, Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin 2012

- Kaiser, Gina, “*Jedes Ende ist auch ein neuer Anfang*”: Arno Schmidts “Schwarze Spiegel”, Marlen Haushofers “Die Wand”, Herbert Rosendorfers “Großes Solo Für Anton” und ein Konzept der postapokalyptischen Robinsonade im 20. Jahrhundert,(Doktorarbeit),Ludwig-Maximilians-Universität München, München 2011
- Kayaoğlu, Ersel, “ “Tamamen Sıradan Bir Hikaye.” –Marlen Haushofer ve Sıradışı Romanı Die Wand”, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 15, 2003
- Krisper, Marlene, *Das ordentliche Leben der Marlen Haushofer*, 2. Auflage, Ennsthaler Verlag Steyr, Steyr 2009.
- Külahoğlu, Şermin, *Çocuğunuzla Söyleşin*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2001.
- Maraşlı, Ahmet, *Evde Okul Okulda Kalite*, (22. Basım), Timaş Yayınları, İstanbul 2012.
- Milli Eğitim Bakanlığı, *MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi)*, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Ankara 2017
- Mikota, Jana/ Oehme, Viola, *Siegener Werkstattgespräche mit Kinderbuchautorinnen und -autoren Jg. 1 (2013) Band I- Literarisches Lernen mit Kinderliteratur*, Schrift-Kultur, Siegen 2013
- Nas, Recep, *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa 2004
- Özbey, Çetin, *Çocuk Sorunlarına Yapıcı Çözümler*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 2004
- Öz, İlkim, *Çocuk ve Kişilik*, (2. Basım), Kök Yayıncılık, Ankara 1997
- Saletta, Ester, “*Ein kleines Juwel*” *Die italienische Rezeption Marlen Haushofers. Mit besonderer Berücksichtigung ihres Kinderbuchs Brav sein ist schwer*, Praesens Verlag, Wien 2010
- Salk, Lee, *Çocuğun Duygusal Sorunları*, (Çev.: Erzem Onur), (8. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul 2002.
- Sargın, Nurten, *Çocuklarda Ruh Sağlığı*, (2. Baskı), Eğitim Yayınevi, Konya 2012.
- Seidel, Sabine, *Reduziertse Leben. Untersuchungen zum erzählerischen Werk Marlen Haushofers*, (Doktorarbeit), Universität Passau, Passau 2005.

- Seo, Yujung, *Aspekte der Kindheit-Autobiographik deutschsprachiger Autorinnen im 20. Jahrhundert*, (Doktorarbeit), Rheinischen Friedrich- Wilhelms- Universität zu Bonn, Bonn 2008
- Strigl, Daniela, “*Wahrscheinlich Bin Ich Verrückt...*” *Marlen Haushofer- die Biographie*, Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin 2007
- Şimşek, Tacettin (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2011.
- Trawick, Jeffrey - Smith, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*, (Çev.: Berrin Akman), Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Ankara 2014.
- Tuzcuoğlu, Semai - Tuzcuoğlu, Necla, *Davranış Bozukluğu Gösteren Çocukları Tanıma ve Anlama*, (I. Basım), Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005.
- Uzuntepe, Birsen, *Die Einsamkeit in Marlen Haushofers Romanen* (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2002.
- Yalçın, Alemdar, Aytaş, Gıyaseddin, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2014
- Yavuzer, Haluk, *Çocuk Psikolojisi I*, Edebiyat Fakültesi Basımevi (İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları No.2927), İstanbul 1982.
- , *Okul Çağı Çocuğu*, (11. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul 2004
- Yazgan İnanç, Banu –Bilgin, Mehmet –Kılıç Atıcı, Meral, *Gelişim Psikolojisi - Çocuk ve Ergen Gelişimi*, (2. Baskı), Nobel Kitabevleri, Adana 2005.
- Yılmazçetin Eke, Ceyda, Taner, Sevil, *Sorunlu Çocukları Tanıma ve Müdahale*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005
- Şimşek, Tacettin, “Çocuk Edebiyatı Tarihine Ön söz”, *Türk Dili Edebiyatı Dergisi*, Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı, CVII (756), 2014

EKLER

EK 1. BİRİNCİL KAYNAKLARDAN YAPILAN ALINTILARIN ASLI

1.1. “Brav Sein Ist Schwer” ve “Schlimm Sein Ist Auch Kein Vegnügen”

1.1.1. Fredi

Ich heiße Fredi und bin zehn Jahre alt. Mein Freund Peter hat eine Spritzpistole, ein Kinderfahrrad und eine Indianerausrüstung. Auf die Spritzpistole und Kinderfahrrad könnte ich verzichten, aber eine Indianerausrüstung brauche ich dringend. (Haushofer, 2009, 9)

Sie hatte vor, ein Kinderbuch zu schreiben, und weil sie schon vieles vergessen hatte, was Kinder erleben, sollte ich ihr erzählen, wie wir unsere Sommerferien verbracht haben. Sie wollte alles aufschreiben und das Gewinn mit mir teilen. (Haushofer, 2009 ,11)

Also das war so: Meine Tante Susi ist eine sehr nette Person, die schon seit vielen Jahren Bücher schreibt. (...) Sie ließ sich also von mir unsere Ferienerlebnisse erzählen und schrieb ein Buch darüber. (Haushofer, 2010,7.)

Als das Buch erschienen war, kaufte sie nämlich Buz eine elektrische Eisenbahn und mir eine sehr schöne Indianerausrüstung, meinen Kusinen neue Puppen und sogar meinem kleinen Vetter Rudi, der gar nicht mit dabei war in den Ferien, ein großes Holzauto. (Haushofer, 2010, 7)

Es waren ziemlich viele Bücher, denn in diesem Zimmer hatte früher Tante Susi gewohnt, die immer viel gelesen hatte. (Haushofer, 2009 , 118)

Alle Kinder, die „Brav sein ist schwer“ gelesen haben, kennen ja unseren Großvater genau und hätten auch gerne so einen Großvater. (Haushofer, 2010, 23)

Plötzlich wurde die Schule eine Riesenplage für mich, und weil mir das Leben so zuwider war, gewöhnte ich mir alle möglichen Unarten an. Ich biss meine Nägel, kratzte mir dauernd den Kopf und manchmal schielte ich sogar ein bisschen. Ich merkte gar nicht, dass ich das alles tat, aber die Großen sahen es immer gleich und waren recht

unzufrieden mit mir. Es ist nicht sehr angenehm, wenn man dauernd ermahnt wird, und so wurde ich auch immer unzufriedener. (Haushofer, 2009, 13)

Überhaupt war das Jahr ganz furchtbar. Geheimnisvolle Dinge ereigneten sich fast jeden Tag. Ich putzte meine Schuhe und sie waren trotzdem immer schmutzig. Jedes Taschentuch, das mir meine Mutter gab, verlor ich und meine Hosentaschen waren immer zerrissen, obgleich die Mutter sie dauernd zunähte. Wenn ich ein Glas nehmen wollte, fiel es mir aus der Hand, und sooft ich an Mutters Blumenständer vorbeiging, stieß ich einen Blumentopf um und der Boden war voll nasser Erde. Es war schon nicht mehr auszuhalten, ich konnte mich selber nicht mehr leiden. (Haushofer, 2009, 13)

Ich kann meine Tante gut leiden, weil sie mir zuhört, wenn ich ihr etwas erzähle, und nicht sagt: „Sei jetzt eine Minute still, Fredi, ich muss gerade ganz scharf nachdenken.“ (Haushofer, 2009, 10)

Manchmal hab ich ein Gefühl, wie wenn ich ein Brett vor dem Kopf hätte, dann fällt mir gar nichts ein. Plötzlich ist das Brett dann wieder weg und ich versteh etwas, was mir früher ganz unerklärlich war. (...) Die Ferien waren nämlich so schön, dass ich nachher die Schule und den Herrn Oberlehrer viel leichter aushalten konnte. (Haushofer, 2010, 16)

Auch in der Schule geht es mir jetzt besser, weil ich keine Angst mehr vor dem Herrn Oberlehrer habe. Wenn man ein klein bisschen mehr lernt, ist er gar nicht so schrecklich. Ich glaube, ich bin in den langen Ferien wirklich eine Spur gescheiter geworden. Das Nägelbeißen hab ich mir auch ganz abgewöhnt, jetzt sind meine Nägel nur noch schmutzig, aber nicht abgekaut, und wenn es sein muss, kann ich auch reine Nägel haben. Ich vergesse es nur leider meistens. (Haushofer, 2009, 46)

Jedenfalls liegen jetzt viele Jahre vor mir, in denen ich immerzu lernen werden müssen, und das wird mir bestimmt recht sauer werden. Aber wenn es eben sein muss, werd ich's schon aushalten können. Schließlich haben es ja mein Vater und mein Großvater auch ausgehalten. (Haushofer, 2010, 14)

Voriges Jahr wäre beinahe nichts daraus geworden, weil mein Zeugnis so schlecht war und Buz, wie immer, überhaupt keine Belohnung verdient hatte. Heuer war es viel besser mit mir. Die Ferien waren nämlich so schön, dass ich nachher die Schule und den

Herrn Oberlehrer viel leichter aushalten konnte. Natürlich gab es auch ab und zu eine Strafe und schlechte Noten, aber das Abschlusszeugnis war doch recht gut und die Aufnahmeprüfung habe ich auch so recht und schlecht bestanden. (Haushofer, 2010, 16)

(...) Besonders spannend war ein Buch über Segelschiffe; Micky gefiel es zwar nicht sehr gut, aber weil es mir so gefiel, las sie es mir bis zum Ende vor. Manchmal, wenn sie nicht kam, musste ich selber lesen und es ging auf einmal sehr gut. Ich konnte nicht mehr verstehen, dass ich immer zu faul zum Lesen gewesen war. Auch der Großvater kam jeden Tag einmal und las mir aus dem grünen Buch vor oder erzählte mir lange Geschichten. (Haushofer, 2009, 182)

Aus dem grünen Tierbuch hatte mir der Großvater voriges Jahr immer vorgelesen. Damals hatte ich auch beschlossen, Tierforscher zu werden, denn es ist ganz unglaublich, was für sonderbare Tiere es in fernen Ländern gibt. Ich hoffe ja sehr, das noch immer nicht alle entdeckt sind und für mich auch ein paar übrig bleiben. Schade, dass es so lange dauert, bis man groß und stark genug ist um auf Forschungsreisen auszuziehen. Der Großvater findet meinen Plan sehr vernünftig. Er hat mir gestanden, dass er auch immer gern auf weite Reisen gegangen wäre. Leider, hat er aber nie Zeit dazu gehabt, weil er sich um das Sägewerk kümmern musste. Er will mir sogar, wenn es einmal so weit ist, etwas Geld geben, wenigstens für die erste Reise. (Haushofer, 2010, 96)

(...) Eigentlich schämte ich ein bisschen, weil ich so wasserscheu war und weil der Großvater es so wortlos hinnahm. Ich tröstete mich aber damit, dass er mich schon verstehen würde, vielleicht hatte er sich als Bub auch nicht gern in einer eiskalten Quelle gewaschen. (Haushofer, 2009, 160)

(...) und ich hatte Kathi erst richtig kennen gelernt. Von da an ging ich oft mit ihr und half ihr bei der Arbeit, und wenn sie ihre traurigen Zeiten hatte, erzählte ich ihr, was meine Freunde und ich in der Schule alles anstellen. (Haushofer, 2009, 181)

Ich kann Kathi ganz gut leiden, wenn sie auch so oft grantig ist. Ihre Hände sind ganz rot von der Arbeit, und wenn das Wetter schlecht wird, tun ihr alle Knochen weh. Da muss man schon verstehen, dass sie nicht lustig sein kann. (Haushofer, 2010, 66-67)

Ich war froh darüber, denn ich mag Stefan gern, weil er zu seinem Pferd und überhaupt zu allen Tieren gut ist. Und wenn er auch aufschneidet und tausend

Krankheiten erfindet, die es gar nicht gibt, ist er doch ein guten Kerl und schenkt uns immer Frühbirnen un Kirschen. (Haushofer, 2009, 25)

Stefan ist, wie ich schon sagte, mein Freund, aber er ist ein bisschen sonderbar. Das macht mir nichts aus, meine Freunde können so sonderbar sein, wie sie wollen, ich werde doch immer zu ihnen halten. Ich finde, das gehört sich so. (Haushofer, 2010, 25)

Dabei ist mir eingefallen, dass ich ja zwei Indianerausrüstungen brauche, weil mich das Indianerspiel nur freut, wenn Karli mitspielen kann, und er so wenig Taschengeld bekommt, dass er sich nicht einmal in dreißig Jahren eine Ausrüstung kaufen könnte. (Haushofer, 2009, 9)

(...) Wieso das auch Buz gelang, versteh ich nicht, aber er legte den Kopf auf seinen Polster, zog durch die Nase auf und schon war er weg. Ich konnte das nicht, denn vielleicht wäre es doch meine Pflicht gewesen, besser auf Buz aufzupassen. Wenn man einen solchen Bruder hat, muss man ja immer mit dem Schlimmsten rechnen. (Haushofer, 2010, 148)

Und der Großvater las mir langsam mit seiner schönen tiefen Stimme vom braven Gepard vor und ich wünschte mir von Herzen einen Gepard (...) Sogar jetzt, wo ich längst wieder in der Schule gehe, stelle ich mir vor, dass der Gepard auf meinem Bettvorleger liegt und mich bewacht. Manchmal brummt er wie eine riesige Katze und ich erzählte ihm alles, was ich tagsüber erlebt habe. Das Schönste ist, dass niemand weiß, warum ich jetzt am Abend ohne Widerrede schlafen gehe. Die Mutter freut sich sehr darüber, aber sie hat keine Ahnung, dass sie es nur dem Gepard verdankt. (...) Auch in der Schule geht es mir jetzt besser, weil ich keine Angst mehr vor dem Herrn Oberlehrer habe. (Haushofer, 2009. 45-46)

Vielleicht, wenn der Vogel in der Nacht nicht geschrien hätte, wäre es nicht so schlimm mit mir geworden. Aber ich bildete mir ein, dass der Vogel nur schrie, um mich an mein schlechtes Gewissen zu erinnern. (Haushofer, 2009, 139)

Ich glaube, er redete nur, um mich auf andere Gedanken zu bringen, und das gelang ihm auch. Ich fühlte mich auf einmal ganz froh und leicht und am liebsten hätte ich vor Freude laut gelacht. In der folgenden Nacht hörte ich Vogel nicht schrien. (Haushofer, 2009, 140)

1.1.2. Buz

Er war für sein Alter lang und dünn(...). Wie ein Kalb mit langen, dünnen Beinen trottete er hinter mir her (...) (Haushofer, 2009, 14-15)

Buz ist lang und dünn und sechs Jahre alt. Er hat eine gelbe Stoppelfrisur und eine Menge Sommerprosen, dazu eine aufreizend freche Nase. Dass man seine Haare nicht einmal mit Wasser niederbürsten kann, sagt alles über ihn, er ist genau so widerspenstig wie seine Haare. (Haushofer, 2010, 8)

Kathi lief ihm nach, aber wenn er nicht gestolpert wäre, hätte sie ihn nie erwischt. Buz hatte eben diesmal Pech. Kathi war gerade ganz schön wütend und sie haute ihm ihren großen Händen zwei Ohrfeigen herunter und schrie: „Lausbub, miserabler! (...) (Haushofer, 2009, 41)

Buz traute sich nicht zu mucksen und wischte an ihr vorbei ins Haus und die Stiege hinauf. So hatte er wenigstens die Strafe für meine Zehe bekommen (...) (Haushofer, 2009, 41-42)

In unserem Zimmer zogen wir die nassen Hosen aus und ich trocknete mich ab, Buz war ja nur ein bisschen feucht. Ich kämmte Buz sogar, es nützte aber nicht viel, denn seine Haare sind steif wie Borsten und stehen rundherum von seinem Kopf ab. Sogar das Gesicht, das voll Sand war, wischte ich ihm mit dem Handtuch ab. Ich bin nicht nachtragend. Jetzt wo er seine Ohrfeigen bekommen hatte und meine Zehe nicht mehr so wehtat, mochte ich ihn wieder ganz gern. Wir waren doch Brüder und müssten zusammenhalten, auch wenn Buz noch so dumm war, um sich das immer vor Augen zu halten. (Haushofer, 2009, 42)

Unser Hausmeister sagt, Buz ist eine Geißel Gottes. Ich weiß nicht genau, was das ist. Bei Gelegenheit werde ich Tante Susi danach fragen; bestimmt ist es aber nichts Angenehms. (Haushofer, 2010, 9)

Ja, Buz ist leider ein rechtes Kreuz für meine Mutter und mich. Der Vater braucht ihm ja nur manchmal ein paar Kopfstücke zu verpassen, aber die Mutter und ich, wir müssen jeden Tag unter ihm leiden. (Haushofer, 2010, 8)

Die Mutter sagte, man sollte Buz vielleicht nicht immer gleich hauen, sondern es mit Liebe und Güte versuchen. Sie wusch sich die Augen und schnäuzte sich und nahm

Buz auf den Schoß und sagte: „Du musst ein gutes Kind sein und in die Schule gehen, sonst wirst du später einmal höchstens Steinklopfer werden können.“ Da jauchzte Buz ganz laut und fiel ihr um den Hals und sagte, er habe sich schon immer gewünscht, Steinklopfer zu werden und ein lustiges Leben auf der Straße zu führen(...) (Haushofer, 2010, 11)

Buz ärgert sich immer sehr, wenn er verliert, aber seinetwegen schwindelt kein Mensch. Dieser Bengel soll sich ruhig ein bisschen ärgern. Der Großvater sagt, man muss verlieren können, ohne mit der Wimper zu zucken. Im Leben geht auch nicht immer alles gut aus und man muss es eben einstecken, ohne zu jammern. (Haushofer, 2010, 52)

Ich aß zwei Stück, Micky eins, Lise eins und Buz aß vier. Lise hatte nie viel gegessen, aber Micky, die im Vorjahr noch fest gepampft hatte, wollte sichtlich schlank bleiben. Vier Stück zu essen war natürlich eine Unverschämtheit von Buz.(Haushofer, 2010, 38)

Ich kann mir nicht vorstellen, wie ein solches Kind in unsere Familie gekommen ist. Unsere Mutter ist eine sanfte Frau und unser Vater ist auch ziemlich friedfertig, wenn man ihn nicht zu sehr reizt., und ich selber bin geduldig wie ein Esel. Eine Zeit lang dachte ich, unsere gute Mutter hat Buz irgendwo im Straßengraben gefunden und aus Mitleid mit heimgenommen, so wie sie einmal eine kleine Katze brachte. (Haushofer, 2010, 8)

Buz aber haben wir noch immer und seit einiger Zeit weiß ich auch, dass er nicht aus dem Straßengraben kommt, sondern wirklich mein Bruder ist. Seit einem Jahr geht er nämlich in die Schule und ich habe seine Papiere auf dem Tisch liegen sehen, auch seinen Taufschein. Wirklich, da kann man gar nichts machen, er ist mein echter Bruder. (Haushofer, 2010, 8)

1.1.3. Micky

Micky hatte ein paar Bücher mitgebracht, und weil sie gern laut las, ließ ich von ihr vorlesen. Zum Glück waren es keine Bücher über Mädchen, sondern fast lauter Bücher über ferne Länder, die ich sehr gern lese. (Haushofer, 2009, 67)

1.1.4. Lise

Aber Lise war genauso klein und dünn wie im Vorjahr. Sie hat riesige braune Augen und kurz geschnittenes, glattes schwarzes Haar und sieht aus wie eine Puppe, die ich einmal in einem Schaufenster gesehen habe. (Haushofer, 2009, 65)

Schade war, dass sich Micky vor allen Tieren fürchtete, nicht einmal Wix-Wax wollte sie anfangs angreifen und vor Bartl hatte sie richtig Angst. Lise war dagegen hinter allen Tieren her, ritt auf Wix-Wax und verfolgte den armen Bartl mit ihrer Liebe oder streichelte Milli, die nicht so abweisend war. Einmal sah ich sogar, wie sie ein Schwein auf die Ohren küsste. (Haushofer, 2009, 67)

Plötzlich fing Lise an zu wimmern und warf sich ins Gras. Micky versuchte, sie zu trösten, aber Lise weinte nur immer heftiger und schrie: „Ich will mein liebes Schwein wiederhaben, Ich will mein liebes Schwein wiederhaben! (Haushofer, 2009, 76)

Manchmal war Lise plötzlich sehr böse und zeigte mir die Zunge und gleich darauf lachte sie wieder und war besonders lieb zu mir. Ich wusste nie, was ich davon halten sollte, und kam mir ganz dumm dabei vor. Buz schien das aber nicht zu stören, vielleicht weil er genauso närrisch war wie sie. (Haushofer, 2009, 68)

(...) Lise stieß mich mit dem Fuß gegen das Schienbein. Dieser kleine Rabenbraten hatte sich auch nicht gebessert im letzten Jahr. Sie sah wie ein winziger schwarz gehörnter Teufel aus. Ihre großen Augen leuchteten wie Brombeeren vor lauter Bosheit. Aber es ist komisch, auf Lise kann ich nie wirklich böse sein. Sie ist eben noch ein Baby und außerdem übt Buz einen schlechten Einfluss auf sie aus. (Haushofer, 2010, 40)

Eigentlich mochte ich Lise recht gern, wenn sie auch manchmal ein wenig sonderbar war und Dinge erzählte, die bestimmt gelogen waren. Ich gab mich aber trotzdem nicht sehr viel mit ihr ab, weil sie doch noch zu klein war für mich und weil sie ebenso faul war wie Buz und keine Steine für mich schleppen wollte. (Haushofer, 2009, 68)

Die beiden erzählten bei Tisch immer die tollsten Geschichten, die sich alle im Schuppen abgespielt haben sollten. Von Pferden, faustgroßen goldenen Käfern und

siebenundzwanzig kleinen Männchen, die nachts im Werkzeugkasten schliefen und bei Tag mit ihnen spielen. (Haushofer, 2009, 68)

Die beiden hatten sich angewöhnt, in einer Sprache miteinander zu reden, die nur sie verstehen konnten, und sie kicherten und sagten: „Plauwutschi, Krawatschi“ und „Benpumperlebum“ und taten so, als verstünden sie jedes Wort. (Haushofer, 2009, 101)

(...) Inzwischen war Micky aufgestanden, und weil ihr das Gesicht so wehtat, packte sie Lise und warf sie auch in die Brennesseln. Schließlich kam es zu einer wilden Rauferei, bei der Buz Nasenbluten bekam und Lise in den Bach fiel und patschnass wurde. Außerdem verstauchte sie sich den kleinen Finger. (Haushofer, 2009, 170-171)

(...) und das“ sagte sie, „ist der Wockel. „Auf den muss man aufpassen, denn er ist ziemlich frech und ungehorsam. Ich sah mir die drei an und sie waren nicht zu unterscheiden. „Woran merkst du denn“, fragte ich, „dass der Wockel so frech und ungehorsam ist?“ „Ganz klar“, sagte Lise, „an seinen Antworten natürlich. Er hat viel Ähnlichkeit mit Buz.“ (Haushofer, 2010, 85)

Wir saßen gerade beim Mittagessen, als Lise plötzlich strahlend erklärte: „Buz hat heute einen sooo großen Pilz gegessen. (Haushofer, 2009, 146)

Gleich darauf hörten wir über uns einen furchtbaren Krach. Die Mädchen waren dabei, sich alle Bücher an den Kopf zu werfen, die sie finden konnten. (Haushofer, 2009, 118)

1.1.5. Büyükbaba

Der Großvater ist der netteste Mensch auf der ganzen Welt und alle Leuten mögen ihn. Niemand ist ungezogen in seiner Nähe und das Leben wird gleich lustiger, wenn er den Kopf zur Tür hereinsteckt. Er ist groß und behäbig und hat einen grauen Bart und große blaue Augen, die fast immer lustig funkeln. Ich möchte auch so ausschauen wie er. Manchmal bilde ich mir ein, dass ich ihm ähnlich bin, aber natürlich hab ich noch keinen Bart und bin auch noch nicht groß. Aber ich hoffe, dass das alles noch kommt. (Haushofer, 2009, 23)

Unser Vater ist eigentlich nur am Abend und am Wochenende zu Hause und kümmert sich nicht sehr darum, was wir treiben. Nur die Schulhefte schaut er sich am

Samstag an. Wenn die Mutter sich über uns beklagt, was selten vorkommt, nimmt er uns manchmal tüchtig vor, und das ist vielleicht für uns nützlich, aber nicht sehr angenehm. (Haushofer, 2010, 7)

Unser Vater hat nämlich ziemlich große, feste Hände. Weil er nie ganz sicher ist, wer von uns mehr angestellt hat, verteilt er die Strafen gleichmäßig. (Haushofer, 2010, 7)

Als wir dann in seine Kanzlei kamen, sah er wieder ganz ernst aus und teilte uns mit, dass wir alle eine Strafarbeit machen müssten. Micky bekam ein Staubtuch und musste jedes Buch aus dem Bücherkasten nehmen, es abstauben und ordentlich wieder zurückstellen. Buz musste aus einer großen Schachtel verschieden große Nägel heraussuchen und in kleine Schachteln ordnen. Lise bekam ein Säckchen voll Holzperlen, eine dicke Nadel und langen Faden und sollte die Perlen, den Farben nach, auffädeln zu einer Halskette. Und ich als der Älteste bekam die schwierigste Aufgabe. Ich musste mich an den Schreibtisch setzen und einen Aufsatz schreiben: „Wie brave Kinder einen Regentag verbringen.“ (Haushofer, 2009, 84-85)

Als er uns sah, klappte er das Buch zu und wir zogen zwei Sessel herbei und setzten uns zu ihm. Der Großvater wusste, was wir von ihm wollten. Er stand auf und nahm das grüne Buch aus dem Bücherkasten. Das ist ein dickes Buch, in dem alle Tiere abgebildet sind und in dem alles über sie zu lesen ist. Es war schon recht abgegriffen, weil der Großvater schon seinen Kindern daraus vorgelesen hatte. (Haushofer, 2009, 43)

„Komm her zu mir, Manfred. Jetzt schleichst du schon tagelang um mich herum wie die Katze um den heißen Brei. Ich glaube, es wird Zeit, dass du mir endlich erzählst, was dich so drückt.“ (Haushofer, 2009, 139)

Beinahe hätte ich mich gefürchtet, aber da fing der Großvater zu schnarchen an und das klang sehr beruhigend. (Haushofer, 2009, 158)

Ich wusch mich aber nicht sehr gut, nur so husch, husch, aber dem Großvater schien es zu genügen, denn er machte keine Bemerkung darüber. Er selber zog sich das Hemd aus und ich fror, als ich sah, wie er sich das kalte Wasser über die Schultern schüttete. Eigentlich schämte ich mich ein bisschen, weil ich so wasserscheu war und weil der Großvater es so wortlos hinnahm. Ich tröstete mich aber damit, dass er mich

schon verstehen würde, vielleicht hatte er sich als Bub auch nicht gern in einer eiskalten Quelle gewaschen. (Haushofer, 2009, 160)

Es fiel mir plötzlich auf, dass der Großvater langsamer ging als im voriger Jahr, und das machte mich traurig. Es ist ja ganz klar, dass er mit jedem Jahr älter wird, und daran will ich nicht erinnert werden. Alte Leute müssen nämlich eines Tages sterben. Ich mag aber nicht, dass mein Großvater stirbt. Manchmal bilde ich mir ein, dass er eine Ausnahme sein wird, aber ich weiß, dass ich mir das nur einreden will. (Haushofer, 2010, 36)

1.1.6. Büyükanne

Der einzige Mensch, der manchmal mit dem Großvater ein bisschen schimpft - zum Beispiel, wenn er ohne Überrock weggehen will-, ist seine Frau, unsere Großmutter. Sie muss sehr mutig sein, denn sie ist winzig klein und ganz dünn und reicht ihm nicht einmal bis zur Schulter. (Haushofer, 2009, 23)

Ich dachte gerade darüber nach, wie traurig es ist, dass alle Kinder so schlimm sind, dass ihre Mütter vor Ärger fast krank werden, als ich merkte, wie fröhlich die Großmutter war. Sie freute sich, dass noch mehr Kinder ins Haus kommen sollten, was ich wirklich nicht begreifen konnte. (Haushofer, 2009, 53)

Die Großmutter sah einen Augenblick lang aus, als ob anfangen wollte zu weinen, und das gab mir einen Stich in der Brust. Dann fasste sie sich und begann die Bettwäsche abziehen. Sie lachte kein bisschen dabei und schaute uns überhaupt nicht an und wir standen betreten um sie herum und fühlten uns gar nicht glücklich. (Haushofer, 2009, 82)

Die Großmutter ist schon alt, aber sie gibt nie Ruhe. Nachmittags näht sie auf der Maschine oder sie arbeitet im Garten oder kocht Beeren ein. Ich kann gar nicht verstehen, dass sie nicht müde wird. Vielleicht müssen Frauen überhaupt weniger schlafen als Männer. (Haushofer, 2010, 71)

Das ist's ja'', schrie Micky ganz wild, „die Großmutter kann alles und ich kann gar nichts. Aber ich will dieses Kleid ganz allein machen und es wird und wird kein Kleid draus. Dabei hab ich mich genau an die Strickanleitung gehalten. Und was ist es jetzt? Ein riesiger roter Fetzen. Ich bin vollkommen blamiert und das halt ich nicht aus.

Ich stürz mich in den Stausee und ertrinke. Ich will nicht mehr leben, wenn ich nicht einmal ein Kleid stricken kann. (Haushofer, 2010, 102)

1.1.7. Kathi

Kathi ist schon immer bei meinen Großeltern. Sie ist auch schon alt, hat graue Haare und große Hände und sie arbeitet den ganzen Tag. Sie hat nur einen Fehler: sie denkt sich so traurige Geschichten aus, bis sie daran glaubt und ganz trübsinnig wird. Wenn ihr Trübsinn zu arg wird, muss der Großvater mir ihr reden. Er nimmt sie dann mit in seine Kanzlei, wo der große Schreibtisch steht und der Bücherkasten, und dort redet er mit ihr. Ich hab schon oft am Schlüsselloch gelauscht, aber leider kein Wort verstanden. Das tut mir sehr leid, denn ich möchte wirklich gern wissen, was er ihr sagt. Jedenfalls nützt es immer. Kathi kommt heraus, lacht und weint zugleich und in den nächsten Wochen ist sie wieder ganz zufrieden. (Haushofer, 2009, 33)

Auf einmal hatten alle vergessen, wie brav wir eine Woche lang gewesen waren, niemand sagte zu uns „brave Kinder“, und ich möchte nicht aufschreiben, was Kathi beim Schwemmen vor sich hin murmelte. Sie war ja ganz leise, weil die Großmutter es nicht leiden kann, wenn sie Schimpfwörter gebraucht. Aber ich höre viel besser als die Großmutter und der Kathi war es auch recht, dass ich es hörte. Ich konnte das an ihrem Gesicht erkennen. (Haushofer, 2009, 135)

„Denen geschieht nichts“, sagte Kathi. „Unkraut verdirbt nicht. Mir tun nur eure Großeltern leid, weil sie mit so etwas geschlagen sind. Wenn man schon so üble Kinder hat, soll man sie nicht zu alten Leuten in die Ferien schicken, das meine halt ich. Aber ich hab nichts zu reden.“ Und sie fiel mit dem Striegel wieder über die grunzenden Schweinchen her. (Haushofer, 2010, 46)

‘Weil ich nicht gern höre, wenn jemand so etwas über meine Eltern sagt, brummte ich leise: „Grantnigel!“ Kathi behauptet immer, schlecht zu hören, aber was sie nicht hören soll, hört sie stimmt. „Hast du was gesagt?“, fragte sie und sah mich misstrauisch an. „Ich?“, sagte ich. „Nein, nichts. Das eine Schwein hat gegrunzt. Sonst hab ich nichts gehört.“ Kathi grinste schief. „Komisch“, sagte sie, „wie neuerdings die Schweine grunzen.“ Da fanden wir es an der Zeit, uns aus dem Schweinstall zu drücken, und liefen zurück zum Schuppen. (Haushofer, 2010, 46-47)

Es hatte übrigens keinen Sinn, die Schweine jeden Abend sauber und rosig zu bürsten, denn am Morgen fingen sie doch gleich wieder zu wühlen an und Kathis Mühe war ganz vergeblich. Ich versuchte, das Kathi zu erklären. Aber sie sah mich nur recht giftig an und sagte: „Freilich, du musst es ja wissen, du bist ja auch so ein Ferkel.“ Kathi hielt gerade die Bürste in der Hand und es wäre ihr sicher nicht darauf angekommen, auch mich wie die Schweine zu behandeln. Deshalb ging ich ganz schnell ins Haus und ließ mich beim Schweinebürsten nie mehr im Stall blicken. (Haushofer, 2009, 74-75)

Weil Kathi sich mit Micky so gut unterhalten hatte, war sie milde gestimmt und schimpfte nur auf Stefans Schlamperei und nicht mit mir. Sie bemitleidete mich sogar. Überhaupt tat sie alles, um uns den Kirtag vergessen zu lassen. Sie kochte statt der Eierspeise einen Auflauf und gab uns dazu eine Schüssel Stachelbeeren. Das war sehr anständig von Kathi und ich war von da nie mehr keck zu ihr und oft habe ich ihr sogar das Schweinefutter in den Stall tragen geholfen. (Haushofer, 2009, 178)

1.1.8. Stefan

Er ist ein sehr interessanter Mensch, weil er so viele Krankheiten hat. Manchmal wird mir ganz schlecht, wenn ich mir vorstelle, wie es in ihm ausschauen muss. Jedes Jahr, wenn er uns zur Bahn bringt, sagt er, wir würden uns wahrscheinlich nicht mehr sehen, weil es so schlecht um ihn steht. Aber immer wieder erholt er sich und kommt uns von der Bahn abholen. (Haushofer, 2009, 24)

Ich nahm mir vor, von jetzt an auch am Abend meine Zähne zu putzen, was ich nie gerne getan hatte; denn so wie Stefan wollte ich im Mund nicht ausschauen. Und ich putze mir seither wirklich immer die Zähne und zwingt auch Buz dazu, es zu tun. Das bestimmt eine gute Tat. (Haushofer, 2009, 25)

Die Großmutter sagte, er sei ein alter Simulant, und ich ließ mir sofort das Wort von ihr erklären. Ein Simulant ist ein Mensch, der behauptet, krank zu sein, während er in Wirklichkeit ganz gesund ist. (Haushofer, 2009, 62)

Stefan ist, wie ich schon sagte, mein Freund, aber er ist ein bisschen sonderbar. Das macht mir nichts aus, meine Freunde können so sonderbar sein, wie sie wollen, ich werde doch immer zu ihnen halten. Ich finde, das gehört sich so. Die Großmutter sagt,

Stefan ist ein Hypochonder, das ein Mensch, der dauernd Krankheiten erfindet, die er nicht wirklich hat. Der Arme bildet sich immer ein, dass er bald sterben muss, dabei ist er noch gar nicht alt und obendrein pumperlgesund. (Haushofer, 2010, 25)

Ich war froh darüber, denn ich mag Stefan gern, weil er zu seinem Pferd und überhaupt zu allen Tieren gut ist. Und wenn er auch aufschneidet und tausend Krankheiten erfindet, die es gar nicht gibt, ist er ein guter Kerl und schenkt uns immer Frühbirnen und Kirschen. (Haushofer, 2009, 25)

„Was hast du denn?“, fragte ich erschrocken. „Die Leber“, sagte Stefan düster. „Die Leber tut nicht mehr mit, das kommt vor Ärger.“(Haushofer, 2010, 26)

Das war für Stefan eine sehr lange Rede gewesen. Jetzt starrte er auf den braunen Rücken seines Pferdes und sagte nichts mehr. „Kränk dich nicht, Stefan!“, sagte ich. „Mir wird schon etwas einfallen, wie wir die Anna am besten loswerden können. (Haushofer, 2010, 28)

1.1.9. Franz

Die Landkinder haben es nicht so gut wie wir. Ihre Ferien sind gar keine richtigen Ferien, weil sie im Sommer fest mitarbeiten müssen. Sie bekommen auch viel seltener als wir Kaugummi und Schokolade. Trotzdem wäre ich lieber auf dem Land, wo man Hunde und Katzen halten kann und wo man im Bach Kraftwerke und im Wald Rindenhäuser bauen kann. Außerdem muss man nicht auf die Autos Acht geben und kann über die Straße laufen, wie man gerade will. Es gibt hier auch viel mehr Platz zum Spielen, alles ist größer und man ist auch nicht so schlimm, wenn man nicht immer in einem kleinen Zimmer einsperrt ist. (Haushofer, 2009, 71)

Abends kam Franz und ich schenkte ihm mein Taschenmesser und Micky schenkte ihm, weil sie sonst nichts hatte, eine Trillerpfeife. Es tat mir leid um mein Messer, aber Franz hatte es verdient. Er freute sich sehr darüber. (Haushofer, 2009, 185-186)

1.2. “Wohin Mit Dem Dackel?”

1.2.1. Hansi

Hansi langweilte sich fürchterlich. (s.9)

Seit acht Tagen lebte er jetzt in dieser fremden Stadt bei seiner Tante Hilda, und er gab allmählich jede Hoffnung auf. Nein, dies konnte kein lustiger Ferienaufenthalt werden! Er steckte den Bleistift in den Mund und fing an, traurig an ihm zu kauen. Auch daheim war ja das Leben nicht immer angenehm und lustig gewesen, aber so gelangweilt wie bei Tante Hilda hatte er sich bestimmt noch nie in seinem Leben. (s.9)

Inzwischen war ihm leider klar geworden, dass Tante Hilda gar nicht so begeistert war von seiner Ankunft. Bestimmt hatte sie ihn nur Papa zuliebe genommen, weil sie eben seine ältere Schwester war und ihn nicht im Stich lassen wollte. (s.10)

In den ersten Tagen hatte er nämlich nur mit Tante Hilda aus dem Haus gehen dürfen und war sich wie ein Gefangener vorgekommen. (s.13)

Ja, so hoffnungsvoll hatte alles angefangen, und jetzt saß er hier in Tante Hildas blitzsauberer Küche und kam sich vor wie ein eingesperrter Kanari. (s.10)

Endlich hatte sie seinem Drängen nachgegeben, aber er hatte versprechen müssen, nicht in ein Auto zu laufen, nicht mit fremden Leuten zu gehen, sich anständig zu benehmen, großen Hunden auszuweichen und keine Steine in ein Fenster zu werfen. Als ob ihm so etwas jemals eingefallen wäre! (s.13)

Tante Hilda schien wirklich eine schlechte Meinung von Buben zu haben. „Jawohl, Tante Hilda“, hatte er gesagt. „Ich werfe keine Steine, und ich zerreiße meine Hosen nicht, wenigstens nicht oft, ich falle auch nicht in den Teich, und ich streite nicht mit fremden Hunden herum. Für wen hältst du mich denn? Daheim darf ich jeden Nachmittag mit meinen Freunden weggehen, und wir spielen Fußball, bis es finster ist, und kein Mensch macht sich Sorgen um mich, ich bin doch schon groß genug und kann auf mich Acht geben.“ (s.13)

Er schnappte sich noch ein Butterbrot, es war schon das dritte, und wandte sich wieder seinen Rechnungen zu. Sie waren fast zu leicht, und auch das ärgerte ihn ein bisschen. Tante Hilda schien ihm wirklich nicht viel zuzutrauen, sie gab ihm auch

immer Bilderbücher anzuschauen, als ob noch nicht lesen könnte. Kein einziges Abenteuer- oder Indianerbuch war in dieser Wohnung zu finden. Nicht einmal die Zeitung durfte er lesen, Tante Hilda sperrte sie immer in die Schreibtischlade und nahm den Schlüssel mit. (s.13)

Das war ein deutlicher Wink gewesen, aber Tante Hilda überhörte ihn, sie schien nichts von Würsteln zu halten. Überhaupt hatte sie eine sehr sonderbare Vorstellung von der Ernährung eines neunjährigen Buben. Manchmal brachte sie Hansi mit Milchreis und Grießkoch fast zur Verzweiflung. Sie schien ihn mit einem Baby zu verwechseln. Dafür war sie bei der Jause großzügig. Vielleicht hatte sie Angst, er müsse verhungern, wenn sie nachmittags nicht daheim war, und so stellte sie ihm jeden Tag vier Brote auf den Tisch und ein großes Glas mit Apfel- oder Orangensaft. Daheim hätte Hansi das nie wegputzen können; wenn er aber hier so allein vor seinem Heft saß, aß schon aus Langweile fast alles auf. (s.11)

Er wollte endlich dahinter kommen, ob er Tante Hilda gern hatte oder nicht. Manchmal, so wie damals, als ihr der Apfelstrudel auf den Boden gefallen war, mochte er sie gern, oft aber konnte er sie gar nicht leiden. (s.12)

Der Herr Oberlehrer hatte auch gemeint, ein paar Wochen ohne Schule würde Hansi bestimmt wieder einbringen können, er war ja ein ganz guter Schüler und hatte auch gern versprochen, jeder Tag ein bisschen zu lernen. (s.9)

Sie schleppte ihn nämlich am Vormittag in alle Geschäfte mit, stellte ihn als ihren Neffen vor und erzählte lang und breit seine ganze Geschichte, dass er mit fünf Jahren von einem Hund gebissen worden war, einer dänischen Dogge, so groß wie ein Kalb, und dass er nur Einser im Zeugnis hatte. Das ärgerte Hansi so, dass er zu schwitzen anfang und knallrote Ohren bekam. Erstens war der Hund ein junger Spitz gewesen, der Biss hatte fast nicht geblutet, außerdem hatte Hansi den Spitz am Schwanz gezogen, und das lässt sich natürlich kein Hund gefallen. Und was Hansis Zeugnis betraf, so hatte er nicht nur Einser gehabt, sondern auch zwei Zweier und in Scchreiben einen Dreier. Das war die reine Wahrheit. Aber er konnte nicht vor allen Leuten widersprechen und seine eigene Tante beschämen, das ging gegen die Familienehre. Diese Aufschneidereien waren Tante Hildas größter Fehler.(s.12)

Obwohl er sehr enttäuscht war von den beiden Buben, hatte ihn das Gespräch doch ein wenig aufgemuntert. Es war besser, mit andern Buben wenigstens zu streiten, als ganz allein zu sein. Aber der Spaß hatte leider nicht lang gedauert. Jetzt stand er schon wieder allein da.(s.19)

Es zeigte sich aber bald, dass sie nicht übertrieben hatte. Dieser Willi war wirklich unnatürlich brav.(s.37)

Willi wollte schon den Mund auf tun, aber Hansi sagte schnell: „Wir können nicht mehr spielen. Die Feder ist zerbrochen, weil ich sie zu fest aufgezogen habe, und jetzt läuft das Auto nicht mehr.“(s.39)

“Da hab ich mir ja etwas Schönes eingebrockt, dachte Hansi und stellte sich mit Grauen vor, was Tante Hilda zu einem Dackel sagen würde. Aber er konnte seine neue Freundin nicht im Stich lassen.”(s.45)

Hansi war ganz still geblieben bei Pips Erzählung. Er freute sich ja für sie, aber er war ein bisschen neidisch, denn bei ihm daheim war Weihnachten mehr ein stilles Fest. Er hatte keine Geschwister (...) „Ich hätte gern eine kleine Schwester“, sagte Hansi aus seinen Gedanken heraus, „ein Bruder wär mir auch recht. Ich weiß nicht, warum wir kein kleines Kind bekommen.“ (s.112-113)

1.2.2. Pips

„Natürlich bin ich ein Bursche“, sagte Pips. „Das hängt ja nicht davon ab, ob man ein Mädchen oder ein Bub ist, sondern davon, wie man sich benimmt. Ich benehme mich wie ein Bursche, und deshalb bin ich auch einer.“(s.43)

„Dem Verein zum Schutz verstoßener Tiere“ sagte Pips. „Das ist sehr einfach. Man zahlt im Monat einen Schilling und ist schon Mitglied. Ich bin der Schatzmeister. Wir sind jetzt 21 Mitglieder. Hast du vielleicht einen Schilling?“(s.53)

Das war zu viel für Pips. Sie starrte den Inspektor entsetzt an, ihr Mund bog sich nach unten, und plötzlich fing sie an zu schluchzen. Hansi schämte sich furchtbar für sie, besonders, weil er auch schon durch die Nase aufziehen musste.(s.106)

Pips kniete sich vor Rudi hin und drückte ihn an sich, als wollte sie ihn nie mehr loslassen. „Du Ungeheuer!“, sagte sie, und die Tränen liefen ihr übers Gesicht. „Gott sei Dank, dass du wieder da bist.“(s.131)

„Mama überhaupt in Ordnung, sagte Pips. „Sie ist sogar ziemlich gerecht zu uns. Natürlich kümmert sie sich am meisten um Mimi, die braucht sie ja auch am nötigsten. Dann kommt Rudi, weil er auch noch nicht viel gescheiter ist, und für mich bleibt ihr halt nicht viel Zeit. Aber deswegen hat sie mich nicht weniger gern. Mir kann sie alles erzählen. Ich geb ihr auch immer gute Ratschläge.“(s.80)

1.2.3. Willi

Es zeigte sich aber bald, dass sie nicht übertrieben hatte. Dieser Willi war wirklich unnatürlich brav. Schon wie er gekämmt war, gefiel Hansi nicht, die Haare waren wie mit Fett an den Kopf geklebt und der Scheitel ganz gerade gezogen. Willi hatte auch saubere Fingernägel, er machte eine tiefe Verbeugung vor Tante Hilda, und bei jedem Stück Mehlspeise sagte er „bitte“ und „danke“ und „Jawohl, Mutter“ oder „Jawohl, Vater“, wenn sie Eltern irgendetwas von ihm wollten. (s.37)

Er war so schön abgerichtet wie ein kleiner Hund und wagte nicht einziges Mal zu widersprechen. Noch dazu hatte er eine Krawatte umgebunden wie ein alter Mann, aber dafür konnte er vielleicht nichts, schließlich müssen Kinder ja anziehen, was man ihnen gibt. (s.37)

Willi war ein bisschen verlegen. „Weißt du“, sagte er, „ich spiele eigentlich fast nie. Ich muss dann immer alles so schön wegräumen, dass ich lieber gar nicht damit anfangen. Meistens sitze ich herum und lese. Das ist meiner Mutter auch am liebsten, beim Lesen kann man keine Unordnung machen. Außerdem muss ich auch ziemlich viel lernen und jeden Tag zwei Stunden Klavier üben.“ (s.37)

„Hast du keine Freunde zum Fußballspielen?“, fragte Hansi. „Nein“, sagte Willi betrübt. „Mit mir mögen sie nicht spielen, und das kann ich auch verstehen. Ich darf mich ja nicht schmutzig machen, und beim Fußballspielen könnte meine Brille zerbrechen.“ (s.38)

„Meine Eltern haben nur mich, und ich kann sie nicht im Stich lassen. Sie sind schon ziemlich alt, ich muss schauen, dass ich bald für sie sorgen kann. Der Vater wäre ja auch gern lustig und würde sogar mit mir spielen, aber er darf nicht, er ist nicht gesund und muss immer eine Menge Medizin einnehmen.“(s.38)

Die größte Überraschung aber kam mit Willi. Er hatte sich ein bisschen verspätet und erschien mit zwei neuen Beulen, die tiefblau leuchteten, und einem Riss in der Lippe, und er strahle wie ein Christbaum. „Stellt euch vor!“, schrie er. „Heute hab ichs ihnen gegeben. Ha! Die werden mich nicht so bald wieder ärgern, sie schauen nämlich noch viel grauslicher aus als ich“ (s.159)

„Und Papa war schon lange nicht so lustig wie heute“ sagte Willi . „Das freut mich am allermeisten.“ (s.160)

1.2.4. Hilda Hala

Es war unglaublich, wie sich manche Tanten das Leben eines neunjährigen buben vorstellen. Inzwischen war ihm leider klar geworden, dass Tante Hilda gar nicht so begeistert war von seiner Ankunft. Bestimmt hatte sie ihn nur Papa zuliebe genommen, weil sie eben seine ältere Schwester war und ihn nicht im Stich lassen wollte. (s.10)

Sie war bestimmt viel älter als Papa, hatte keinen Mann mehr und wusste nicht recht, was sie mit Kindern anfangen sollte, weil sie nie Kinder gehabt hatte. Gleich nach dem Mittagessen musste sie weggehen, da sie bei einem Rechtsanwalt in der Kanzlei arbeitete, und erst um sechs Uhr abends kam sie zurück. Vormittags brachte sie die Wohnung in Ordnung, ging einkaufen und kochte dann für sich und Hansi. Sie konnte nicht so gut kochen wie Mama und musste viel in einem dicken Kochbuch lesen. Hansi vermutete, dass sie nur seinetwegen kochte, und schlug ihr vor, einfach Kakao und Brote zu richten; aber da wurde sie ganz böse. Sie war eine furchtbar ehrgeizige Frau und wollte unbedingt alles können. Am Sonntag machte sie sogar einen Apfelstrudel, und das ging gar nicht gut aus. Der Teig zerriss an allen Ecken und Enden, ein Stück davon fiel sogar auf den Boden, und Tante Hilda ärgerte sich so, dass sie mit dem Fuß aufstrampfte und alles in den Kübel warf. Aus der Fülle machte sie einfach Kompott, das war ja nicht besonders schwierig. Sie sah sehr komisch aus, als sie so wütend war, zerraut und verschwitzt, und ihre Nase war voll Mehl. Hansi hätte am liebsten laut gelacht, aber das wäre doch bestimmt nicht sehr nett von ihm gewesen; er unterdrückte sein Lachen, und als es sich nicht länger unterdrücken ließ, tat er so, als müsse er sich schnäuzen und prustete in sein Taschentuch. Tante Hilda tat ihm Leid, aber warum, zum Kuckuck, musste sie unbedingt Apfelstrudel machen, wenn er Würstel mit Kren ohnehin viel lieber hatte.(s.10-11)

1.3. MUSSEN TIERE DRAUSSEN BLEIBEN?

1.3.1. Schorschi

Schorschi, der die Ruhe und Beschaulichkeit liebte, litt sehr unter diesem Zustand, besonders Dorli konnte er fast nicht aushalten. Sie hatte eine helle, kreischende Stimme und sang den ganzen Tag in höchster Lautstärke; wenn sie nicht sang, spielte sie auf der Mundharmonika, sehr falsch für Schorschis geplagte Ohren, und eigentlich hielt sie nur beim Essen den Mund.(s.165)

Außerdem hatte sie auch noch eine Menge anderer unangenehmer Eigenschaften. Sie konnte keine Spiele, die Schorschie gefallen hätten, war nur auf neue Haarreifen und Kleider scharf, und sie war recht falsch und hinterlistig. (s.165)

Mit so einer Schwester konnte man wirklich nichts anfangen. Sie führte aufreizende Reden, und wenn Schorschi sie endlich einmal an den Haaren erwischte, schrie sie so gellend, als hätte er sie verprügelt. Dafür durfte er sie, auf den Befehl seines Vaters, nicht anrühren, weil sie ein Mädchen war. Dorli schrie auch nur, wenn Papa in der Nähe war. Der stürzte dann nämlich aufgeregt ins Zimmer und gab Schorschi eins hinter die Ohren oder hielt eine Predigt über Ritterlichkeit gegen Damen. Schorschie fand, dass sein Vater sich in diesem Punkt direkt lächerlich benahm. Er streichelte und tröstete die heulende Dorli, die hinter seinem Rücken Schorschi die Zunge herausstreckte und abscheuliche Gesichter schnitt. War Papa aber nicht daheim, konnte man sie ruhig ein bisschen knuffen und an den Haaren ziehen.(s.166)

Er hatte leicht lachen, er war ja nur abends und an Sonntagen zu Hause, und zu ihm waren die Mädchen süß und lieb und folgsam. Vielleicht wusste er gar nicht, wie sie sich aufführten, wenn er im Büro war. (s.167)

Wenn aber Papa heimkam, verwandelte sie sich in einen kleinen Engel. Sie brachte ihm die Hausschuhe, den Aschenbecher und die Zeitung. Freilich, die Zeitung durfte er nicht lesen, ehe er nicht eine lange Geschichte erzählt hatte. Unverstellbar wie dieser große, starke Mann sich von seinen Töchtern unterdrücken ließ. Schorschi musste insgeheim manchmal daran zweifeln, dass Papa so gescheit war, wie Mama immer behauptete. (s.167)

Er schien ja auch gar nicht zu bemerken, wie ausgefallen eine Familie war, die nur immer Zwillinge bekam; ja, er lachte sogar darüber und sagte, die nächsten Zwillinge würde er Max und Moritz nennen. (s.167)

Schorschi hielt den Mund. Es hatte keinen Sinn, sich mit Papa, der in vieler Hinsicht wirklich vernünftig war und mit sich reden ließ, auf einen Wortwechsel einzulassen. Eines Tages würde er bestimmt dahinter kommen, dass er sich einzig und allein auf seinen Sohn verlassen konnte und nicht auf seine drei Tochter. Es war nur manchmal sehr langweilig, so lange auf diesen Tag warten müssen. (s.175)

Arme, arme, arme Mama! Nun, es musste doch ein gewisser Trost sein, dass auch Dorli, dieses kleine Ungeheuer, aus dem Haus war. Mamas geplagte Ohren würden sich endlich erholen können, zumindest, wenn die Zwillinge gerade schliefen. (s.176)

Mama bemühte sich immer, keines der Kinder zu bevorzugen, aber Schorschi hatte längst bemerkt, dass er ihr am nächsten stand. Es war ja auch kein Wunder, niemals benahm er sich so frech und widerspenstig gegen sie wie die Mädchen. (s.176)

Wenn er es recht bedachte, war es ein Wunder, dass Mama ihrer Familie noch nicht davongelaufen war. Er konnte auch nicht verstehen, dass sie über die Aussicht, ihre beiden „Großen“ zu verlieren, so betrübt war. Er an ihrer Stelle wäre vor Erleichterung einen Meter hoch gesprungen.“ (s.168)

Schorschi dachte oft, wie schön und friedlich sein Leben hätte sein können, wenn er das einzige Kind gewesen wäre. Nun, mit Katrinchen hätte er es vielleicht ausgehalten. Sie weinte zwar leicht, und oft saß sie in einer Ecke und jammerte leise vor sich hin; es klang wie das Piepsen eines kranken Vogels oder das Winseln eines kleinen Hündchens, jedenfalls nicht wie gewöhnliches Kinderweinen. Schorschi konnte das gar nicht anhören. Er musste dann alles liegen und stehen lassen, zu Katrinchen gehen, sie trösten und mit ihr spielen. Und er war ganz glücklich, wenn ihr feuchten braunen Augen wieder fröhlich wurden. Sie konnte sehr sanft und lieb sein und studenlang mit einer kleinen, dicken Puppe spielen. (166)

Die Mauern waren ziemlich grau und schmutzig, und der Park schien auch nicht besonders gepflegt zu sein. Schorschie, der recht ordentlich war, bemerkte dies gleich und machte auch seinem Vater darauf aufmerksam. Aber der meinte, das wäre schon zu seiner Zeit so gewesen und es sei einfach unmöglich, ein Haus und einen Park in dem so

viele Buben lebten, wirklich schön und sauber zu halten. Schorschie sah dies ein, es störte ihn aber, dass seinem Vater im Zusammenhang mit Schmutz und Unordnung immer nur Buben einfielen.(s.175)

Eines Tages würde er bestimmt dahinter kommen, dass er sich einzig und allein auf seinen Sohn verlassen konnte und nicht auf seine drei Töchter. (s.175)

Schorschie beschloss, sich von dieser Stimme nicht einschüchtern zu lassen. Er hatte sich auch vor dem Löwen nicht gefürchtet. Der Löwe lag in seinem Käfig, und es war seine Pflicht, wenn Besucher kamen, ein-, zweimal Furcht erregend zu brüllen, dafür wurde er später mit großen Fleischstücken belohnt. Schorschie hatte genau gesehen, wie der Löwe nachdem die Leute vorbeigegangen waren, den riesigen Kopf auf die Pfoten gelegt und gegähnt hatte, und dabei hatte er Schorschie zugezwinkert. Nein, vor Geschöpfen, die mit einer so tiefen Stimme brüllten, musste man sich wirklich nicht fürchten. Papa brüllte auch manchmal und war doch bestimmt ein sehr gutmütiger Mensch, sonst hätte er Dorli und Zwillinge nicht aushalten können.(s.177)

Schorschie starrte auf die Tür und hatte das Gefühl, als hätte man ihn kräftig auf den Kopf geschlagen. Es war ein Glück, dass er nicht allein im Zimmer war und sich zusammennehmen musste. (s. 179)

Er fühlte sich müde und bedrückt und hätte alles darum gegeben, wieder daheim zu sein bei Papa und Mama, bei Katrinchen und Bettinchen und wenn nicht anders möglich, sogar bei Dorli. (s.189)

Das fehlte ihm gerade noch! Er biss sich in den Daumen, und der Schmerz brachte ihn wieder zur Besinnung. Es fiel ihm ein, dass in diesem Augenblick auch Dorli in einem fremden, harten Bett lag und bestimmt unter der Decke heulte. Dies erfüllte ihn mit großer Befriedigung, und er schlief auf der Stelle ein.(s.189)

Schorschi war froh, wieder im Internat zu sein. Die Ferien waren zwar sehr schön gewesen, aber eben doch Ferien unter lauter Mädchen. Die Zwillinge gingen ja an, aber Dorli war großwahn sinnig geworden und stolzierte umher wie ein Pfau, nur weil ihr Zwischenzeugnis besser war als seines und Papa sehr stolz war auf seine Klavier spielende Tochter. (...) Seine arme Mutter, die an den Ferientagen noch mehr arbeiten musste als sonst, hätte eigentlich froh sein können, ihre beiden Großen wieder

loszuwerden. Trotzdem hatte sie beim Abschied geweint, sehr sogar; Schorschis Kopf war ganz feucht geworden. Bei Dorlis Abschied hatte sie nicht geweint, (...) (s.273)

„„auf Mama und Papa, auf die Zwillinge, und, du wirst es nicht glauben, Wotan, sogar auf Dorli. Ich weiß selber nicht, wie das möglich ist, wahrscheinlich kann ein Bub seine Schwester überhaupt nur von Zeit zu Zeit aushalten. Was sagst du dazu?“ (s.339)

1.3.2. Fluffi

Ja, der große Thomas und der kleine Clemens waren damit beschäftigt, Clemens' Sachen einzuträumen. Thomas tat dies auf eine ganz neue Art. Er trat bis zur Tür zurück und feuerte dann ein Stück nach dem andern in die Fächer. (...) „Wie gefällt dir das?“, fragte Thomas stolz. (s.181)

Vor den langen Ferien hab ich einen von der Sechsten zusammengeboxt, weil er nachgemacht hat, wie ich die ‚f‘ sag. (s.188)

Ihr steht sowieso unter meinem Schutz. Wenn euch einer von den Großen ärgert, braucht ihr es mir nur sagen. (s.187)

Damals war der Turm übrigens recht anständig und hat einfach weggeschaut. Überhaupt, sie ist nicht übel. Es tut mir oft direkt Leid, dass ich sie so viel geärgert hab. Iht müsst nur immer laut reden mit ihr, sie kann es nicht ausstehen, wenn man murmelt und flüstert. Vielleicht hört sie ein bisschen schlecht. Wirklich wütend sie nur, wenn man sie ganz frech anlügt, das rate ich euch wirklich nicht, dann wird sie der reinste Vulkan. (s.188)

Clemens bohrte ein bisschen und brachte heraus, dass Fluffi schon eine Woche hier war und aus Protest nichts aß, aber trotzdem auf rätzelhafte Weise zwei Kilo zugenommen hatte. (s.187)

(...) Fluffi hatte sich ganz schön die Zeit vertrieben und mit seinem Taschenmesser verschiedene Figuren ins Holz geschnitten; einige Affen gab es da zu sehen, die auf einem Ast baumelten, unendlich lang gezogene Dackel und mindestens zwanzig Gesichter, sehr düstere Gesichter mit tief eingekerbten Falten, traurig hängenden Schnauzbärten und geschlitzten Mongolenaugen. (s.191)

Was weiß du schon von Erwachsenen? Ich hab sie studiert jahrelang. Glaub mir, sie sind fast alle nicht zu begreifen. Eltern haben einen Haufen Geld, und das soll alles

einmal mir gehören, aber ich rei mich gar nicht darum. Papa ist fast nie daheim, er sagt, er hat so viel arbeit, und deshalb ist meine Mutter fast immer auf Reisen. Es ist ihr daheim einfach fad. Weißt du, auf Mama bin ich nicht so böse wie auf Papa, sie will halt ein bisschen Spaß haben, und das kann ich verstehen. Sie könnte mich aber doch einmal besuchen, sie tuts aber nie. Und Papa hat ja angeblich keine Zeit. Er schickt mir nur Geld, und nie schreibt er einen Brief. Feine Eltern hab ich, das kannst du mir glauben. Ehrlich, ich bin schon viel lieber hier als daheim. Aber damit sie sich bestimmt ärgern, bleib ich heuer wieder sitzen, du wirst schon sehen! (s.200)

Weißt du, auf Mama bin ich nicht so böse wie auf Papa, sie will halt ein bisschen Spaß haben, und das kann ich verstehen. (s.200)

Sie könnte mich aber doch einmal besuchen, sie tuts aber nie. (s.200)

(...) Papa hat ja angeblich keine Zeit. Er schickt mir nur Geld, und nie schreibt er einen Brief. Feine Eltern hab ich, das kannst du mir glauben. Ehrlich, ich bin schon viel lieber hier als daheim. (s.200)

Er konnte sich gar nicht erinnern, jemals so froh gewesen zu sein. Oder ja, einmal, aber das war schon sehr lange her. Sein Vater hatte ihn in die Luft geworfen und wieder aufgegangen, und seine Mutter war dabeigestanden und hatte gelacht. Damals also mussten ihn seine Eltern noch gemocht haben, und sein Vater war oft zu Hause gewesen, aber Geld hatten sie nicht so viel gehabt. Es war auch in einer anderen Stadt gewesen. Fluffi erinnerte sich nur sehr dunkel an diese Zeit. Seine Mutter hatte damals Tommi zu ihm gesagt. Sonderbar, warum sie sich jetzt nichts mehr aus ihm machte. (s.242)

Aber seltsamerweie macht ihm dieser Gedanke heute gar keinen Spaß. berhaupt war es blödsinnig von ihm, immer sitzen zu bleiben. Wenn er wieder nicht aufstieg, musste er weg von Clemens, Schorschi und Pepi, und er würde Wotan nie wieder sehen und auch den guten Turm nicht. (s.242)

(...) Fluffi bedankte sich und fühlte sich sehr froh, so froh, dass er noch lange nicht einschlafen konnte und sich ausmalte, wie der gute Waschl staunen würde, wenn er, Fluffi, plötzlich zu lernen anfang und bewies, dass er durchaus nicht so dumm war, wie die Leute dachten. (...) Schon waren vierzehn Tage vergangen, und noch hatte

keiner Fluffis Vorsätze zur Kenntnis genommen. Dabei zeigte er dauernd auf, aber kein Mensch nahm seine Bemühungen ernst. (s.277)

(...) Bisher hatte Fluffi seine Anhänger noch nie enttäuscht und ihnen sogar ein nettes kleines Taschengeld verschafft. „Ich komm mir schon vor wie ein Ross“, sagte er, „bald werd ich wie hern statt lachen und nur noch Hafer fressen. Aber denen werd ichs zeigen, die glauben, ich bleib auf Strecke liegen. (s.289)

(...) Es war ihm zwar zu Ohren gekommen, dass Fluffi diesmal durchkommen wollte, aber er nahm es nicht ernst. Im Lauf der Zeit hatte sich in ihm die Meinung gebildet, dass Fluffi einfach zu dumm war zum Lernen, und von dieser Meinung war er fast nicht abzubringen. Freilich, er hatte Fluffi auf die letzte Schularbeit in Englisch ein gutes „Genügend“ geben müssen, aber das hatte ihn nicht überzeugt. Mit der Bemerkung: „Manchmal findet auch ein blindes Huhn ein Korn“, hatte er Fluffi das Heft gereicht. (s.290)

Diesmal war sogar der Rex beeindruckt, und er gab Fluffi ein „Befriedigend“. Ein „Gut“ konnte er ihm wegen einiger dummer Fehler nicht geben. Und er las Fluffis Aufsatz vor und sagte, er habe ihm von allen am besten gefallen. Diesmal war keine Rede mehr von einem blinden Huhn, und Fluffi grinste verlegen und wurde rot unter seiner braunen Haut. (s.293)

(...)„Ich möchte gleich ein paar kleine Schwestern, so wie das Mathilderl, von mir aus auch ein Bruder, aber der wär vielleicht so wie ich, und dann könnten ihn meine Alten auch nicht gern haben.(...) (s.203)

„Servus, Fluffi“, sagte der Riese freundlich, „schön, dass du doch wiedergekommen bist. Das Mathilderl hat dich schon sehr vermisst. Sie fragt immer noch nach dir. (s.202)

(...) Alle wussten sie, er hoffte, seine Eltern würden ihm zu Nikolo ein Paket schicken oder einen Brief schreiben, und sie hofften es mit ihm, aber keiner redete darüber. Fluffis Unglücklichsein lag wie eine schwarze Wolke über kleinen Gesellschaft. (...) (s.258)

Fluffi hatte wirklich kein Paket auf seinem Nachtkästchen stehen, nur eine Geldanweisung lag dort mit ein paar Banknoten. Fluffi nahm die Anweisung in die

Hand und drehte sie herum. „Diesmal hat er mir sogar Grüße geschickt“. Sagte er betont gleichgültig. „Wahrscheinlich hat ihm das seine Sekretärin geraten, zwischen zwei Unterschriften; das ist nämlich eine ganz nette Frau. Na ja, ich hab ja auch keinen Brief erwartet.“ Und er schob das Geld nachlässig in die Tasche. „Und jetzt“, sagte er und versuchte, fröhlich auszusehen, „zeigt mir doch, was ihr alles bekommen habt!“ Aber die andern Buben hatten die Lust zum Auspacken verloren.(...) (s.260)

Ich glaub, du tust ihm unrecht, Fluffi. Er hat doch an dich gedacht, nicht? Und um dieses Geld könntest du dir zehn von unseren Paketten kaufen. Vielleicht schreibt er überhaupt nicht gern, du schreibst ihm ja auch nie. Wahrscheinlich ist dein Vater genauso wie du und möchte auch gern gut mit dir sein und weiß nicht, wie er es anfangen soll. (s.261)

Während des Unterrichts starrte er finster auf den Park hinaus, biss wütend seinen Daumen und dachte sichtlich darüber nach, wie er seine Alten ärgern könnte, so ärgern, dass sie endlich kommen und sich um ihn kümmern müssten. (s.231)

1.3.3. Clemens

„Gar nichts sag ich. Dieser Sitzenbleiber! Nur weil er groß und stark ist, glaubt er, wir müssen von ihm kuschen. Und ihr seid elende Feiglinge. Pfui Teufel! Ich will euch gar nicht mehr sehen! (s.211)

Jähzorn ist was Schreckliches, Fluffi, man sagt Sachen, die man gar nicht so meint. (s.211)

(...) Warum musst du denn gar so ein zorniger Teufel sein? Ich versteh das nicht!“ „Weil ich rote Haare habe“, stöhnte Clemens, „alle Rothaarigen sind zornig, hab ich gehört. Und mich ärgert ja auch jeder. Der eine sagte ‚Zwerg‘ zu mir, der andere ‚Karotte‘, und der blöde Mayer neben mir schreit jedes Mal ‚Feuer‘, wenn er mich sieht. (s.213)

(...) So, und jetzt geh in dein Bett zurück, und denkt daran, ein Korallenfisch kann Huchen werden. (s.219)

(...) und weil er so klein war und sich gut im Laub verstecken konnte, hatte ihn noch keiner erwischt. Er war recht geschickt und kam ganz hoch hinauf. Dann saß er in der Baumkrone und fühlte sich frei und glücklich. Nur in den letzten Tagen war er

betürübt darüber, dass die Bäume anfangen, ihr Laub zu verlieren. Bald würde das Klettern ein Ende nehmen. (s.225)

(...) er nahm sich vor, in Zukunft nett zu ihr zu sein, wenn sie auch unbeschreiblich lästig war mit ihren Fingernägel-Hals-Ohren-Schuh-und-Kastenkontrollen. (s.227)

Dann kann die kein Mensch helfen, und du wirst noch oft Prügel beziehen im Leben, aber manche brauchen das. (s.228)

1.3.4. Pepi

„Fünf“ sagte Pepi und begriff nicht, warum die beiden lachten, aber er lachte mit, weil er ein guter Kerl und selber gern vergnügt war. (s.186)

Pepi sprach ein starken Dialekt, viel ärger als Schorschie und Fluffi, nur Clemens sprach ziemlich reines Hochdeutsch, manchmal konnte er gar nicht verstehen, was Pepi sagte. (s.186)

(...) Sogar Pepis Mutter, die wirklich sehr wenig Zeit hatte, setzte sich manchmal abends hin und schrieb seinen Sohn, was es auf dem Hof Neues gab, was der Braune machte und die Hunde und Pepis weiße Lieblingskatze. Und fast jede Woche schickte sie ihm einen schönen, braunen Nussstrudel, der ganz herrlich schmeckte und den Pepi großzügig mit seinen Freunden und Wotan teilte. (s.255)

1.3.5. Frau Mertl (Der Turm)

Die Riesin lachte schallend. (s.179)

(...) kam der Turm ins Klassenzimmer, stieg seufzend die kleine Stiege hinauf und ließ sich mit Getöse in den Sessel fallen. Für eine Frau war der Turm wirklich riesengroß. Schorschi jedenfalls hatte noch nie eine so große Frau gesehen. Und bestimmt hatte sie sich am Morgen, wie alle anderen erwachsenen Leute, frisiert, aber jetzt waren ihre weißen Locken schon wieder arg zerraut, und das kam daher, dass sie sich immer, wenn sie nachdachte, mit den gespreizten Fingern durch die Haare fuhr. (s.197)

Es war nur gut, dass der Turm nicht im Internat wohnte, sondern im ersten Stock des Pfortnerhauses am Parkeingang. Unter ihr wohnte die Familie Rabl, und die Frau

Rabl besorgte auch den Haushalt für sie, eine Arbeit, die der Turm nicht behagte. Aber in anderen Dingen war die Frau Doktor sehr begabt. (s.221-222)

Sie war bestimmt nicht mehr jung und musste mancmal beim Gehen schnaufen, aber unverdrossen stapfte sie über Gänge und Stiegen, und ihren kleinen, scharfen Augen entging nichts, aber schon gar nichts. Sie sah Dinge, die ein Mann nie bemerkt hatte, schmutzige Nägel, ungewaschene Hälse, Löcher in den Strümpfen, nicht sauber geputzte Schuhe, Beulen, Kratzer und geschwollene Nasen, und wie durch ein Wunder wusste sie nur vom Anschauen, wenn ein Bub Fieber hatte. Dann musste er ins Krankenzimmer übersiedeln und wurde von Frau Rabl, dem Küchenpersonal und beide Erziehern betreut. (s.222-223)

Der Turm stand unter der Eingangstür und rief: „Schuhe abputzen, ihr Ferkel! Daheim dürft ihr auch nicht mit schmutzigen Schuhen in die Wohnung. Und in der Halle zieht ihr sofort eure Hausschuhe an. Jeden Abend nach dem Essen werden hier eure Schuhe geputzt.“ Jemand fragte mit einem dünnen Stimmchen: „Von wem, bitte?“ der Turm lachte laut heraus: „Von euch natürlich! Ich hoffe, du bist nicht schwach zum Schuheputzen, dann müsste ich dich nämlich gleich wieder zu deinen Eltern heimschicken. (s.208)

Als er wieder erwachte, lag er im Krankenzsmmmer, und der Turm saß an senem Bett. (...) Der Turm schnäuzte sich und sagte mit einer sehr komischen dünnen Stimme: „Clemens, du Dummkopf, sag jetzt gar nichts. Der Arzt wird gleich kommen“ (...) (s.226)

Übrigens sah die Lage für ihn jetzt schon viel rosiger aus, und nach einer Besprechung im Proffessorenzimmer hatte sich der Turm eines Abends hingesetzt und einen langen Brief an Fluffis Vater geschrieben, einen Brief, in dem all das zu lesen war, was sie ihm schon lange hatte sagen wollen. Aber davon ahnte Fluffi nichts. (s.315)

Der Rex war vergrämmt, weil er fünfmal hintereinander gegen den Turm im Schach verloren hatte, (...) (s.311)

„Es ist unfassbar“, hatte der Turm gesagt, „ich hänge so dem kleinen Kerl, ich könnte ihn unmöglich hergeben. (s.330)

1.3.6. Prof. Emmerich Washl

Die Tür schwang auf, und herein trat ein Mann, der von Kopf bis Fuß grau war, nicht nur sein Anzug und seine Haare waren grau, nein, auch seine Haut hatte einen grauen Ton. (s.192)

Ich heiße Emmerich Waschl, und dass ich ziemlich große Ohren habe, werdet ihr bestimmt schon bemerkt haben. Weil wir nicht Zeit haben, das ganze Jahr darüber zu lachen, lacht jetzt einmal laut und kräftig, und dann nicht wieder. Na, los, lacht schon! (s.193)

So, und jetzt geh in dein Bett zurück, und denk daran, ein Korallenfisch kann kein Huchen werden. (s.219)

Sie alle hatten Professor Waschl gern, weil er für jede Dummheit der Buben Verständnis aufbrachte und noch nicht vergessen hatte, dass er selber einmal in die erste Klasse gegangen war. Außerdem ließ er sie manchmal Flip und Flop, die Kanari und die Fischchen bewundern. (s.220)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Zeynep Döndü ÇELİK
Doğum Yeri ve Tarihi	Uşak - 1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller	Almanca, İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	